

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Ústav dějin křesťanského umění

Šárka Kobrynová

**Čeští výtvarníci a jejich ilustrace
pohádek v letech 1990–2010**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Milan Pech, Ph.D.

Praha 2013

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 16. 6. 2013

Šárka Kobrynová

Bibliografická citace

Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 1990–2010 [rukopis] : diplomová práce / Šárka Kobrynová ; vedoucí práce: PhDr. Milan Pech, Ph.D. -- Praha, 2013. -- 131 s.

Anotace

Tato diplomová práce se zaměřuje na České výtvarníky a jejich ilustracemi pohádek v letech 1990–2010. V úvodu jsou nastíněny její cíle, metodické postupy a struktura. Zpočátku se zabývá literární pohádkou. Jejím původem, vznikem, výstavbou, významem a doklady její existence v Čechách i ve světě. Následující kapitoly se vztahují obecně k ilustraci pohádek. Stručně je nastíněná historie ilustrování knih pro děti a mládež ve 20. století. Hlavní část práce se zaměřuje na mapování kulturní historie tradic a inovací v ilustracích pohádek v období 1990–2010. Autorka zjišťuje, že období 1990–1999 navazovalo především na předchozí tradice. Byly vydávány především výběry všeobecně známých pohádek, které ilustrovali etablovaní výtvarníci. Naproti tomu se podle autorky v období 2000–2010 situace změnila a do popředí zájmu se dostaly moderní pohádky, často autorské knihy, které ilustrovali výtvarníci nastupující generace. V tomto desetiletí se v rámci ilustrace pohádek užívala fotografie, ale i další do té doby nepříliš časté ilustrační techniky či postupy.

Klíčová slova

Čeští ilustrátoři, ilustrace, pohádky, 1990–2010

Abstract

Czech Artists and their Fairy Tale Illustrations between 1990 and 2010

This diploma thesis focuses on Czech artists and their illustrations of Fairy tales between 1990 and 2010. The introduction outlines goal of my thesis, methodological procedures and structure. At the beginning we deal with literary fairy-tale – with its origin, foundation, construction, implications and evidence of its existence in Czech Republic and abroad. The following chapters relate to illustrations generally. It dedicates to the history of illustrating books for children and young people in the 20 century. The main part of my thesis is focused on mapping cultural history traditions and innovation in fairy tales' illustrations between 1990 and 2010. The author finds that the period between 1990 and 1999 was linked primarily to the previous tradition. There were issued primarily selections of generally known fairy tales illustrated by affirmed artists. In contrast, according to the author in the period 2000-2010, the situation has changed. The main interest switched to a modern fairy tales, often authoring books, which were illustrated by young artists of new generation. In that time photographs were used as an illustration and other non-traditional techniques have begun to be very popular.

Keywords

Czech Illustrators, Illustration, Fairy Tales, 1990–2010

Počet znaků (včetně mezer): 116793

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu práce, PhDr. Milanu Pechovi, Ph.D., za rady, konzultace a odborné vedení. Dále také všem, kteří mi byli při vzniku této práce nápomocní svými podněty, poskytnutými informacemi a radami.

Obsah

Úvod.....	6
1. Přehled literatury k danému tématu	7
2. Pohádka jako literární žánr.....	11
2.1. Původ a vznik pohádek.....	12
2.2. Výstavba pohádek	13
2.3. Důležitost pohádek	14
2.4. Významné doklady literární pohádky ve světě	15
2.5. Významné doklady literární pohádky v Čechách.....	16
3. Čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež 20. století	18
4. Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 1990–1999	24
5. Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 2000–2010.....	37
Závěr	54
Seznam citované literatury	56
Seznam citovaných pohádek	60
Seznam použité literatury.....	64
Obrazová příloha.....	67
Seznam vyobrazení	119
Výběr nově založených nakladatelství po roce 1989.....	122
Výběr pohádkových titulů vydaných v letech 1990–2010.....	123

Úvod

Tématem mé diplomové práce jsou *Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 1990–2010*. Jedná se o významné, ale poměrně opomíjené odvětví historie našeho výtvarného umění, jemuž nebyla doposud věnována žádná syntetická publikace.

Ve své práci se snažím seznámit čtenáře s vybranými českými výtvarníky a jejich ilustracemi pohádek v letech 1990 až 2010. Snažím se v ní představit na dílech konkrétních ilustrátorů vývoj, charakteristické tendence a inovace uplatňované ve zvoleném časovém období. Soustředím se především na otázku vývoje ilustrace pohádek. Má práce ovšem není vyčerpávajícím přehledem, což je zapříčiněno i tím, že ve zvoleném období dosud neexistuje databáze vydaných dětských knih. Pokouším se ukázat, jak se ilustrace pohádek vyvíjí v závislosti na době, v které vzniká.

Při psaní jsem používala jako zdroj informací publikace o literatuře pro děti a mládež, dále sborníky, diplomové práce, články a recenze v periodickém tisku či na internetu, které se zabývaly ilustrací pohádek. Kromě zmíněných zdrojů jsem pro svoji práci vyžívala také přehledy knih oceněných za ilustraci v oblasti literatury pro děti a mládež. Především díky nim jsem vytvořila reprezentativním výběr pohádkových knih. Důležité informace jsem získala i vlastní analýzou těchto publikací a ilustrací v nich.

Diplomovaná práce je strukturovaná následujícím způsobem. Nejprve se zabývá přehledem dostupné a užité literatury. Následně věnuje pozornost pohádce jako literárnímu žánru. Poté stručně nastiňuje vývoj české ilustrace pro děti a mládež ve 20. století. Jádrem práce spočívá v posledních dvou kapitolách, kde se pohled soustředí na vývojové tendence a inovace v oblasti ilustrace pohádek zprvu v letech 1990–1999 a pak v období 2000–2010. V závěru práce je shrnutí předcházejících kapitol a zhodnocení sledovaného období.

1. Přehled literatury k danému tématu

Literaturu k problematice diplomové práce s názvem *Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 1990–2010* dělím do dvou odvětví. Předně je to literatura zabývající se pohádkou jako literárním žánrem a následně literatura k problematice ilustrace. Téma ilustrace pohádek stojí ve stínu pohádky jako literárního žánru a není mu věnována dostatečná pozornost. O ilustracích často píše badatelé zabývající se prvotně literaturou a ti mají tendence hodnotit prvotně text a až druhotně ilustrace.

Základním pramenem podrobnějších informací o pohádce jako literárním žánru je publikace folkloristy Oldřicha Sirovátky *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře* (1998). Ačkoliv tato kniha byla vydána v roce 1998, zachycuje stav bádání před rokem 1992.¹ Z novějších publikací, zabývající se literaturou pro děti a mládež, je přínosná kniha Jany Čeňkové (a kol.) - *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež* (2006). Ta je syntézou a částečně vychází i ze Sirovátkových knih², ale také z publikací dalších badatelů (českých i zahraničních). V kapitolách věnovaných pohádce shrnuje dosavadní poznatky jejího zkoumání. Tato kniha byla pro moji práci velmi důležitá, protože obsahuje odkazy na literaturu související s žánrem pohádky. S některými jsem pak na základě těchto podmětů pracovala. Například to byly informace o výstavbě pohádek. Ty jsem čerpala z knihy *Morfologie pohádky a jiné studie* (2008) Vladimira Jalovleviče Proppa, ale také od Marie-Louisi von Franz v *Psychologickém výkladu pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie* (1998). Zatímco Proppova studie analyticky zkoumá vztahy mezi folklorem a skutečností, von Franz se zaměřuje více na psychoanalýzu těchto vztahů a konkrétní výklady pohádek. Psychologickým dopadem četby pohádek na děti a jejich důležitostí se zabývají i další publikace, z kterých jsme v rámci své práce vycházela. Vyzdvihnout bych chtěla knihu Michala Černouška *Děti a svět pohádek* (1990), která velmi srozumitelně pojednává o tom, co se odehrává v mysli dítěte, když pohádku čte nebo když jí naslouchá a také upozorňuje na mravní poselství, které pohádka nenásilnou formou předává. Jistým hendikepem knih Proppa,

¹ Tato kniha byla připravena k vydání na konci osmdesátých let. Oldřich Sirovátka zemřel v roce 1992, proto stav bádání posunuji před tento rok.

² *Současná česká literatura a folklór* (1985), *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře* (1998).

von Franz i Černouška je, že se zabývají především klasickými pohádkami, nebo jejich adaptacemi, a ignorují pohádky autorské (moderní, umělé). Auteurské pohádky jsou ovšem tak rozmanité a reflektují dobu i místo, v kterém vznikají, že je nepředstavitelné, aby o nich vznikly takovéto psychologicko-analytické výzkumy. Proto je literatura o těchto pohádkách většinou zahrnuta v dílech zabývajících se celkově literaturou pro děti a mládež za určité období.

Problematikou literatury pro děti a mládež, tedy i pohádkami, v porevoluční době se zabývá Svatava Urbanová v knihách *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století* (2004) a *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy* (2009). Knihy Svatavy Urbanové jsou velkými syntézami hodnotícími porevoluční dění literatury pro děti a mládež. Ač se pohádkou zabývají jen ve vybraných kapitolách, jsou tyto knihy velmi přínosné. Důležitou knihou pro moji práci se stala i publikace *Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990 – 2010* (2011) Mileny Šubrtové (a kol.), která se pohádce věnuje jako samostatnému žánru, čímž je v podstatě ojedinělá. Knihy Urbanové i Šubrtové byly pro moji práci důležité především proto, že usnadňují a zpřehledňují orientaci ve zkoumaném období. Ilustraci se však věnují okrajově, především v konstatování kdo je autorem ilustrací.

Literaturu k ilustraci pohádek tvoří knihy poskytující životopisné údaje a soupisy vydaných knih k jednotlivým ilustrátorům. Základem je obsáhlé dílo slovníkového charakteru Františka Holešovského – *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež* (1989). Tato publikace bohužel neposkytuje informace o době po roce 1990. Novější, podobná publikace, je od Ivany Hutařové – *Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež* (2004), která obdobné informace obsahuje, ale zabývá se pouze skupinou ilustrátorů patřících do Klubu ilustrátorů dětské knihy³. Nenajdeme v ní informace o nastupující generaci ilustrátorů, ani výtvarníky zabývajících se ilustrací pohádek okrajově. Tento nedostatek částečně suplují katalogy ke kolektivním či samostatným výstavám těchto výtvarníků, rozhovory či recenze knihy v periodickém tisku či na internetu. Nejznámějším ilustrátorům či výtvarníkům zabývajících se ilustrací pohádek jsou věnovány monografie o jejich životě a výtvarné činnosti. Vznikají sice dílčí studie, bakalářské a diplomové práce ke konkrétním umělcům, ale chybí velké syntézy k tomuto tématu. Existují články, které tento nedostatek částečně suplují. Tyto články o dětské literatuře v porevoluční době a zároveň o českých ilustrátorech

³ Klub ilustrátorů dětské knihy byl založen v roce 1990 a je součástí Syndikátu výtvarných umělců. Sdružuje několik desítek výtvarníků, jejichž prioritou je ilustrování knih pro děti a mládež.

a výtvarnicích, nových nakladatelstvích, oceněných knihách aj. najdeme především v odborném časopise dětské literatury *Zlatý máj*⁴ a *Ladění*⁵. Velmi cenným informačním zdrojem jsou brožované přehledy významných edičních počinů za předchozí rok, *Česká kniha pro děti a mládež*⁶. Ty vycházejí teprve od roku 2003 za podpory Ministerstva kultury České republiky. Kromě výběrového přehledu zajímavých knih pro děti a mládež za předchozí rok, obsahují i několikastránkovou předmluvu věnující se vybranému tématu (každý ročník se zaměřuje na určitou oblast dětské literatury). Pro hlavní část mojí diplomové práce, která se zabývá sledováním ilustrace pohádek českých výtvarníků v letech 1990–2010 je nejzajímavější přehled knih z roku 2003, *Česká kniha pro děti a mládež 2003*, s podtitulem *Snění pro lepší čas*, v jejímž úvodním článku *Knížní ilustrace na křižovatce hodnot* se Martin Reissner věnuje ilustraci v knihách pro děti a mládež od roku 1990. Tento článek je v podstatě jediným, který souhrnně popisuje tendence a inovace v ilustraci. Nesleduje pouze pohádky, ale všímá si dalších žánrových témat literatury pro děti a mládež.

Ve své diplomové práci se zabývám i stručnou historií ilustrace literatury pro děti a mládež ve 20. století s důrazem na pohádkové knihy. Informace k tomuto tématu jsem čerpala především z knih Blanky Stehlíkové – *Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež* (1984) a *Ilustrace v české knize pro děti* (1986). Historii české ilustrace pohádek uvádí také František Holešovský v publikaci *Glosy k vývoji české ilustrace pro děti* (1982). Tyto knihy jsou stěžejními prameny pro historii ilustrace literatury pro děti a mládež v dnešní České republice. Bohužel systematické zkoumání ilustrace končí zhruba v polovině osmdesátých let. Podobná publikace mapující kontinuální vývoj chybí. Má diplomová práce se alespoň částečně snaží suplovat tento nedostatek a sleduje změny, směřování a novinky v ilustraci pohádek českých výtvarníků v letech 1990–2010.

V rámci příloh uvádím jak *Seznam citované literatury*, která je ve zkrácené formě použita v textu, tak *Seznam citovaných pohádek*, kterou jsem použila v rámci vlastního výzkumu a jež je součástí kapitol 4 a 5. Dále *Seznam použité literatury*, která mi byla nápomocna při získávání informací o dané době a problematice ilustrace

⁴ Časopis *Zlatý máj* vycházel v letech 1956–1997. V první řadě byl určen odborníkům, literárním kritikům a historikům, především specialistům na dětskou literaturu, ale přinášel i drobné recenze nových knih pro děti a mládež.

⁵ Časopis *Ladění* vychází od roku 1991 (dodnes). Jedná se o *Časopis pro teorii a kritiku dětské literatury*, který vydává jako čtvrtletník Ústav literatury pro mládež Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Podobně jako dnes již zaniklý časopis *Zlatý máj* (1956–1997) přináší především studie, články, rozsáhlé i drobné recenze nových knih pro děti a mládež.

⁶ *Česká kniha pro děti a mládež/Czech Books for Children and Young People*.

pohádek. V tomto seznamu jsou především články týkající se hlavní náplně mé práce a také odkazy na výroční ceny soutěží Zlatá stuha, Magnesia litera a SUK Čteme všichni, aj.

2. Pohádka jako literární žánr

Přestože se tato práce zaměřuje na ilustrace pohádek v letech 1990–2010, je velmi důležité si definovat, co je to vlastně pohádka a jakou má důležitost. Pohádka je vyprávění, jeden z nejstarších epických žánrů lidové slovesnosti s velmi poutavým dějem.⁷

Pohádky byly původně určeny pro dospělé, kteří si jimi krátili dlouhou chvíli, musely být něčím zajímavé, a proto je mnoho pohádek poněkud morbidních.⁸ V současném literárním bádání se pod název pohádka zařazují literární texty, které vznikly na základě starodávného vyprávění, vstřebávajících při své pouti světem rozličné bájně představy lidstva, nadčasové životní pravdy a víru v moc slova.⁹ Typologické rozlišení pohádek není jednoznačné a do značné míry je záležitostí individuální interpretace jednotlivých literárních teoretiků.¹⁰ Pohádky můžeme rozdělit na lidové (folklorní, klasické), autorské adaptace lidových pohádek a autorské (umělé, moderní). Lidové pohádky jsou co nejpřesnější zápisy folklorních pohádkových textů, vydané jako doklady folklóru a lidového vyprávění.¹¹ Jejich specifikem je nadčasovost, věčná touha po naplnění dobra, víra v kouzla a různá podobenství. Mezi přední světové sběratele lidové pohádky patří bratři Grimmové, z českých autorů je to například Karel Jaromír Erben. Jak bratři Grimové, tak Erben pohádky cílevědomě sbírali, třídili a specifickým způsobem přetvářeli v literární text (původní autor je tedy anonymní). Volnější převyprávění lidové pohádky, které zachovává charakteristické znaky, ale v němž převažuje individuální tvůrčí postup autora nad folklorní předlohou, se nazývá autorská adaptace lidové pohádky.¹² Hlavní představitelé jsou Božena Němcová, Václav Říha, Jan Drda, aj.

Lidovou pohádkou se inspirovala také pohádka autorská, která vytváří svébytnou moderní nebo také umělou pohádku.¹³ Volně zpracovává pouze pohádkové náměty, zprvu tradiční, později se objevují nové motivy a postupy. Mnohotvárně se v nich uplatňuje individuální autorský subjekt. Některé z moderních autorských pohádek však nemají již nic společného s folklorní poetikou a typické pohádkové prvky,

⁷ VLAŠÍN 1984, 281.

⁸ SVITÁKOVÁ 2009.

⁹ ČEŇKOVÁ 2006, 107.

¹⁰ KRUŽÍKOVÁ 2007, 41.

¹¹ SIROVÁTKA 1998, 107.

¹² ŠMAHELOVÁ 1989, 95–103.

¹³ ČEŇKOVÁ 2006, 127–149.

které se v nich objevují, mají zcela jinou funkci a význam než v klasických lidových pohádkách.¹⁴ Především za posledních dvacet let se v rámci autorské pohádky více experimentuje a pohádka bývá ve spojitosti i s jinými žánry, jako například s fantasy literaturou.¹⁵ Někdy je velmi těžké odlišit, co ještě je pohádka a co už spíše odpovídá jinému žánrovému zařazení. Označení termínem autorská pohádka pak není vždy jednoznačné a vhodné. Hana Šmahelová ve své studii pro tento typ pohádek užívá termín pohádková próza.¹⁶ Milena Šubrtová navrhuje označení pohádkový příběh.¹⁷ Mezi české autory moderních pohádek patří například Karel Čapek nebo Jan Werich.¹⁸ Z mladší generace autorů pak Miloš Macourek, Alois Mikulka, Karel Šikatnc, ad.¹⁹

2.1. Původ a vznik pohádek

Původ a vznik pohádek sleduje folkloristika. Ta má několik teorií, jak pohádky třídit. Pohádky můžeme rozlišovat z hlediska mytologického, antropologického, migračního a historicko-geografického. Hlavními představiteli mytologické teorie jsou bratři Grimmové, kteří položili základ vědeckému pohádkoslovnému bádání. Pohádky považovali za zbytky starých indoevropských mýtů. Začátkem 19. století vydali *Pohádky pro děti a domov*²⁰, kde předvedli hlubokou znalost staré německé literatury, jazyka a mytologie. V duchu mytologické teorie sbírali a upravovali pohádky také Karel Jaromír Erben, Vuk Stefanović Karadžić a jiní. Další teorie vzniku pohádek je antropologická teorie. Podle ní lidová pohádka čerpala děj a základní představy o postavách a situacích z primitivních náboženských rituálů, animistických a oslavných kultů a uctívání zemřelých předků.²¹ Lidský duch, podle této teorie, pracuje všude stejně a řídí se stejnými zákony, a proto také výsledek jeho duševního života musí být všude stejný.²² Naproti tomu migrační teorie, jak už název napovídá, hovoří o tom, že pohádky (a nejen ty) se stěhují od národa k národu a každé nové prostředí si je specificky

¹⁴ ŠMAHELOVÁ 1989, 104–110.

¹⁵ JANOŠOVÁ 2011, nepag.

¹⁶ ŠMAHELOVÁ 1989, 95–103.

¹⁷ ŠUBRTOVÁ 2011, 7–9.

¹⁸ ČEŇKOVÁ 2006, 107–113.

¹⁹ KRUŽÍKOVÁ 2007, 42.

²⁰ *Pohádky pro děti a domov* vyšly ve dvou svazcích, v těchto letech: 1812, 1815. Grimmové ve sběru látek pokračovali, třídili a zdokonalovali své metody a roku 1850 vyšly již oba svazky v definitivní podobě. Dnes se vydávají nejčastěji pod názvem *Pohádky bratří Grimmů*.

²¹ ČEŇKOVÁ 2006, 109.

²² LUŽÍK 1944, 18.

upravuje.²³ Podle některých badatelů je pravlastí pohádek buddhistická Indie.²⁴ Na migrační teorii navazuje finská historicko-geografická teorie, která rozšiřuje pohádkovou pravlast i na oblasti dalších národů, například arabský svět, oblast osídlená Kelty a Egypt. U každé pohádky se hledá původ a směr jejího rozšíření.²⁵ Rozlišují se rovněž různé druhy pohádek: pohádky o zvířatech, kouzelné, legendární, novelistické, humorné, aj.²⁶

2.2. Výstavba pohádek

Zvláštností lidových pohádek je, že se v nich objevují podobné motivy na místech často velmi vzdálených.²⁷ Opakují se stejné postavy, předměty, nadpřirozené bytosti a další. Základní osnova pohádek vykazuje shodu v ději. Pohádky, které se liší některými motivy, tvoří „varianty“ základní osnovy.²⁸ Švýcarská psycholožka Maria Louise von Franz proslulá jungiánskými výklady pohádek ve své knize *Psychologický výklad pohádek* popisuje úvodní zásady osnovy v pohádkovém příběhu takto: „*Začínáme s expozicí (místem a časem). V pohádce jsou místo a čas vždy zřejmé, protože pohádky často začínají „Byl jednou jeden ...“ nebo nějak podobně. To znamená, že místem příběhu je ono kdesi kolektivního nevědomí, jemuž chybí prostor a čas.*“²⁹ Po upřesnění času a místa bývají představeny hlavní postavy příběhu. Uvedou se jejich jména a charakterizuje se jejich stav.³⁰ Úvod pohádky má podobnou stavbu věty, jako následující příklad: „*Za sedmero horami a sedmero řekami, žil král a ten měl tři dcery.*“ Další fází je počátek problému, bez této fáze by pohádka neměla žádný smysl. „*Královnou se stane ta, která mne má nejraději.*“ Podobně jako je tomu v lidském, skutečném světě, tam kde bývají potíže, tam bývají i peripetie a stejně tak je tomu i v pohádce. „*Mám tě ráda jako sůl.*“ V tomto bodě napětí celého příběhu vrcholí, ve většině případů dochází k rozuzlení a následně k ukončení pohádky. „*Král nakonec uznal, že sůl je nad zlato.*“ Prvek usmíření je charakteristický pro všechny pohádkové

²³ ČEŇKOVÁ 2006, 109.

²⁴ LUŽÍK 1944, 18.

²⁵ ČEŇKOVÁ 2006, 109.

²⁶ ČEŇKOVÁ 2006, 109.

²⁷ CHALOUPKA 2005, 727.

²⁸ HORÁK 1960, 25–63.

²⁹ FRANZ 1998, 30–31.

³⁰ PROPP 2008, 29–55.

konce, neboť dětem nabízí jistotu.³¹ Podle Johna Ronalda Reuela Tolkiena musí mít pohádka dobrý konec.³² Proto také často končí větou: „...a žili šťastně, až do smrti.“

2.3. Důležitost pohádek

Primární funkcí pohádky je ukázat dětem základní pravidla chování a vnést do jejich světa řád a smysl. Jedním z nejvýznačnějších a nejzřetelnějších rysů lidových pohádek je jejich vysoká mravní hodnota.³³ Pro obzvláště malé děti, předškoláky, jsou pohádky určitým ukazatelem chování. V pohádkách se neustále opakují pravidla, informace etického charakteru, informace o mravních hodnotách, které by měly být součástí společenského chování. Například: lhát se nemá a nevyplácí se to, musíme si pomáhat, zlo bude po zásluze potrestáno, když můžeš, tak se rozděl, pomoz starým lidem, pracovitost je cnost, lenost špatná vlastnost, zdraví je cennější než bohatství, přátelství je důležité, cti rodiče i prarodiče, aj. Tato pravidla jsou v podstatě stále totožná, a proto jsou některé pohádky nadčasové. Pohádky dětem předkládají i jednotlivé významy různých životních problémů a situací, které děti během svého dospívání musí vyřešit, aby nezůstaly v zajetí infantilismu i v dospělosti. Klíčové problémy jsou přitom dětem předkládány v konkrétních srozumitelných obrazech a jasných symbolech.³⁴ Dítěti se může dokola říkat, v čem spočívá princip dobra a zla, ale ony jen těžko porozumí bez konkrétních příkladů, které jsou v pohádkách srozumitelné a navíc zastoupeny konkrétními postavami. Pro dětskou duši není obtížné v předškolním věku všechno kolem sebe oživit. Představivost dítěte není totiž v tomto věku zatížena skutečným světem, kterému úplně nerozumí. Proto „...děti dávají přednost příběhům o zvířatech. Začne-li se příběh o princích a princeznách, které odnesl čert, zeptají se: „Co je to čert?, atd. Potřebují to vysvětlit. Ale když se řekne: „Pes řekl kočce“ – poslouchají velmi napjatě.“³⁵ To je další klad pohádek. Probouzejí a stimuluji zvědavost, podněcují představivost a obrazotvornost. Představují specifický druh vzdělání. Mají význam výchovný, poznávací, vzdělávací a svět ukazují optimisticky.

³¹ ČERNOUŠEK 1990, 31.

³² BETTELHEIM 2000, 142–143.

³³ LUŽÍK 1944, 20–23.

³⁴ ČERNOUŠEK 1990, 8–14.

³⁵ FRANZ 2008, 28.

2.4. Významné doklady literární pohádky ve světě

Již u Platóna čteme, že staré ženy vyprávěly svým dětem symbolické příběhy – mythoi. V pozdní antice uvedl filosof a spisovatel Apuleius, ve svém slavném románu *Zlatý osel* pohádku s názvem *Amor a Psyché*, příběh typu *Kráska a zvíře*.³⁶ Významné doklady literární pohádky jsou známy ze 14. století, najdeme je konkrétně v Klaretově *Exemplariu* a *Astronomariu* (před rokem 1366). V první polovině 15. století ve středověkém sborníku exemplů a bajek *Gesta Romanorum* je možné nalézt pohádkové motivy známé z pozdějších literárních zpracování. Například motiv plaváčka, chudého chlapce, kterému je předurčeno stát se panovníkem (Tři zlaté vlasy děda Vševeda), aj. Pohusitská doba tomuto žánru (a mnoha dalším) příliš nepřála. Za první sbírku lidových pohádek je považováno rámcové vyprávění 51 pohádek v pěti dnech *Pentameron* (1634–1637) od Giambatisty Basileho. Varianty těchto pohádek se objevují ve sbírkách Erbena a Němcové. Nejvýznamnější soubor připisujeme dnes Charlesi Perraultovi, který napsal *Pohádky matky Husy* (1697).³⁷ V 18. století se v Evropě objevují pohádky orientální, známé jako *Tisíc a jedna noc* (jejichž původ sahá pravděpodobně až do 3. – 4. století).³⁸ V tomto století se o pohádky začal vědecky zajímat Johann Joachim Winckelmann, Johann Georg Hamann a Johann Gottfried Herder. Herder věřil, že pohádky obsahují pozůstatky staré, dávno zasuté víry, která se vyjadřuje v symbolech.³⁹ Důležitými postavami světové literatury jsou bratři Jacob a Wilhelm Grimmové. Ti zapisovali pohádky téměř doslova, jak je lidé v jejich okolí vyprávěli.⁴⁰ Sbírkou pohádek uveřejněnou bratry Grimmovými je úspěšná dodnes.⁴¹ Ve všech zemích se pak začaly sbírat lidové pohádky.⁴² V 19. století se objevilo mnoho konkrétních osobností píšících pohádky jako Hans Christian Andersen, Oscar Wilde, Alan Alexander Milne či Lewis Carroll, aj. Ti jsou spojováni především s autorskou pohádkou. Ve 20. století vznikaly pohádky tradiční i autorské, ale také pohádkové

³⁶ FRANZ 2008, 167.

³⁷ ČEŇKOVÁ 2006, 129.

³⁸ ČEŇKOVÁ 2006, 115.

³⁹ FRANZ 2008, 168.

⁴⁰ Někdy nedokázali odolat pokušení a smíchali několik verzí. Byli však poctiví a znihovali to v poznámce pod čarou. FRANZ 2008, 168–169.

⁴¹ *Pohádky bratří Grimmů* jak je známe dnes, vyšly poprvé jako *Pohádky pro děti a domov* ve dvou svazcích v letech 1812 a 1815. Grimmové následně ve sběru látek pokračovali, třídili a zdokonalovali své metody a roku 1850 vyšly již oba svazky v definitivní podobě.

⁴² FRANZ 2008, 168–169.

příběhy spojené s hlavní postavou, nebo s prvky dobrodružných románů. Tento typ získal oblibu především díky televizi.⁴³

2.5. Významné doklady literární pohádky v Čechách

Za průkopníka vědeckého bádání českého folkloru je považován Karel Jaromír Erben. Nebyl však prvním sběratelem lidových vyprávění (pohádek), tím byl pravděpodobně Jakub Malý, který již roku 1838 vydal *Národní české pohádky a pověsti*. Malý se však nedržel jejich lidového původu a velmi neuměle texty upravoval. Naproti tomu Erben soustavně studoval národopis a folklor a v letech 1842–1845 vydal *Písňe národní v Čechách* a roku 1864 *Prostonárodní české písňe a říkadla*. Ve své práci Erben vycházel z několika variant jednoho tématu a následně vybíral dokonalou variantu. Erbenova badatelská činnost je velmi obsáhlá a není možné se jí na tomto místě obšírněji věnovat. Snad jen v krátkosti připomenou, že Erbenova metoda práce vychází nejen z mytologické, ale také z historicko-geografické a antropologické teorie o původu a vzniku pohádek. Erben za svého života nestihl dokončit a vydat *České pohádky*, přesto je zakladatelem českého národopisu a vůdčí osobností období romantismu u nás. *České pohádky K. J. Erbena* publikoval až Václav Říha-Tille roku 1905.

Zatímco Erbenovy *České pohádky* byly vydány teprve na počátku 20. století, další významná osobnost, Božena Němcová své *Národní báchorky a pověsti* vydala už v letech 1845–1847. Němcová pohádky nejen sbírala, ale i upravovala. Do textů vkládala vlastní názory a představy o světě. Tento způsob se nazývá autorská adaptace a je vnímán jako stylová rovina tvorby Němcové. Pro Němcovou je charakteristické, že rozšiřovala popisné pasáže (například jednotlivá řemesla, či profese), vyzdvihovala chytrost a čistotu skutků venkovských hrdinů a šířila poznání o kultuře českého a slovenského národa.

O sběr českých pohádek se na konci 19. století zasloužili také univerzitní profesori Jiří Polívka a Václav Tille (známý také pod pseudonymem Václav Říha). Ve svých vědeckých bádáních se věnovali komparaci látkových osnov a popisu motivů. Tille byl profesorem srovnávacích dějin literatury na Univerzitě Karlově. Vydal

⁴³ ČEŇKOVÁ 2006, 133.

monumentální dílo *Soupis českých pohádek* (1929, 1934, 1937)⁴⁴, ve kterém porovnával látkové osnovy u stovek pohádek a utřídil mnoho jejich motivů. Využíval nejen evropskou literaturu, ale i indické a perské soubory. Jak již bylo řečeno výše, Václav Tille je vydavatelem a editorem Erbenových *Českých pohádek* (1905), ale je také autorem monografie *Božena Němcová* (1911). Svoji vlastní pohádkovou tvorbu publikoval pod pseudonymem Václav Říha.

Českou pohádku netvoří pochopitelně jen klasická, folklorní pohádka, kterou reprezentují Erben a Němcová, ale také pohádka autorská. K zakladatelům české autorské pohádky patří Eliška Krásnohorská. Dalšími významnými představiteli jsou například Jan Karafiát, bratři Karel a Josef Čapkovi, Josef Lada, Ondřej Sekora, Vítězslav Nezval, Karel Poláček, Vladimír Vančura, Jan Werich, Jan Drda, František Hrubín, Václav Čtvrtek, Ota Hofman, Daisy Mrázková a mnoho dalších. Jejich pohádky jsou nejen literárními skvosty, ale řada z nich se proslavila i díky výtvarnému zpracování, kterému se budu věnovat v následující kapitole.

⁴⁴ *Soupis českých pohádek*: 1. díl (1929), 2. díl, svazek 1 (1934), svazek 2 (1937).

3. Čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež 20. století

Základy české, nebo lépe řečeno národní knižní ilustrace, položil umělec všestranného talentu Mikoláš Aleš (1852–1913). Používal především perokresbu, kterou uplatňoval v časopisech, v kalendářích, i v ilustraci pohádek a veršů pro děti. V celém svém díle zdůrazňoval lásku k vlasti, domovu, historii, přírodě a národu. Proto i děj pohádkových ilustrací je zasazen do jeho rodného kraje a dekorativnost čerpá z lidového umění. Jeho dílo se vyznačuje tím, že ačkoliv je jeho výtvarný projev realistický, dosahuje značné monumentality a dramatičnosti.⁴⁵ Mezi jeho nejznámější ilustrace dětských knih patří především *Špalíček pohádek, pověstí a přísloví* (1906) a *Alšovy pohádky* (1911). Další knihy, které mají blízko k pohádkovému žánru a byly ilustrovány Alšem, jsou například *Slabikář pro školy obecné* (1899) či *Staré pověsti české* (1894).⁴⁶

Ve stejné době, kdy Mikoláš Aleš tvořil a vydával své nejznámější dětské ilustrace, tedy na přelomu 19. a 20. století, byla situace ohledně vydávání a ilustrování knih následovná. Komerčně zaměřená nakladatelství vydávala buď luxusní publikace s drahými vazbami a konvenčními ilustracemi nebo naopak neilustrovaná, sešitová vydání na velmi nekvalitním papíře. V té době se začal formovat určitý okruh umělců a estetiků, kteří zasáhli do vývoje knižního umění. Díky nim se na knihu začalo pohlížet jako na estetický celek.⁴⁷ Hnutí za estetickou výchovu dětí⁴⁸ vzniklo na počátku 20. století, program zformuloval v roce 1905 významný literární teoretik F. X. Šalda ve studii *Kniha jako umělecké dílo*. Toto hnutí v ilustraci zdůrazňovalo estetické hodnoty (proti hodnotám didaktickým) a usilovalo o zumělečtění tvorby pro děti. Roku 1903 Sdružení výtvarných umělců Mánes vydalo jako přílohu svého časopisu *Volné směry* soubor ilustrovaných textů nazvaných *Sněh*. Ten se stal nejvýznamnějším manifestem českých umělců na pomoc krásné knize. Obrazový doprovod k němu vytvářeli umělci takových jmen jako Mikoláš Aleš, Hugo Boettinger, Josef Lada, František Kupka, Ladislav Šaloun, Jan Kotěra, Artuš Scheiner a další uznávaní výtvarníci.⁴⁹ Význam *Sněhu* je nutné spatřovat především v tom, že v něm šlo o snahu

⁴⁵ STEHLÍKOVÁ 1986, 7–9.

⁴⁶ STEHLÍKOVÁ 1984, 12.

⁴⁷ STEHLÍKOVÁ 1986, 14.

⁴⁸ Představiteli tohoto hnutí byli Z. Braunerová, O. Hostinský, A. Mrštík, F. X. Šalda, ad.

⁴⁹ HANEL 2004, 61.

posunout ilustrace na vyšší úroveň. *Sníh* lze pokládat za první manifest ve vývoji české ilustrace pro děti.⁵⁰

V dějinách české knižní kultury je několik dětských knih, které jsou považovány za všeobecné mezníky. Představím některé, především pohádkové, které se vyznačují se nejen kvalitním textem, ale také výbornou ilustrací. Mezi tyto výjimečné knihy patří *Broučci* českobratrského evangelického faráře Jana Karafiáta. Karafiát je napsal roku 1876 a dodnes se dočkali téměř sta vydání v českém jazyce. Vydání z roku 1903 ilustroval Vojtěch Preissig (1873–1944) a bylo označeno jako: „*první moderní stylově upravená krásná česká kniha, jednotná od patitulu až po konečnou špičku, až po obálku a předsádku.*“⁵¹ Vojtěch Preissig ilustroval také obrázkovou knihu na motiv známého říkadla *Byl jeden domeček* (1904). Toto obrázkové album se používalo na našich školách více jak čtvrt století.⁵² Rok 1906 je rokem, kdy vyšla první kniha pro děti ilustrovaná Josefem Ladou (1887–1957), jmenovala se *Pohádka o Honzíčkovi a Zlatovlasé Isole*. Za počátek Ladovy ilustrační tvorby je však častěji označován rok 1911, kdy vyšla *Moje abeceda*.

Dalším důležitým mezníkem (nejen pro ilustrátory) bylo vyhlášení samostatného Československa v roce 1918, kdy došlo ke značnému oživení ediční činnosti. Především 20. a 30. léta jsou bohatá na výrazné osobnosti, které se soustředily na dětského čtenáře. Stále větší obliba pohádky moderní, autorské a potřeba vydávat knížky pro nejmenší děti a jiná specifika, kladly před ilustrátory nové úkoly, se kterými se museli vypořádat. Asi nejvýznamnějším ilustrátorem dětských knih mezi dvěma světovými válkami byl už zmiňovaný Josef Lada.⁵³ Ve své rozsáhlé tvorbě ilustroval různá dětská říkadla, *Kalamajka* (1913), *Říkadla našeho Kadla* (1921), aj. Obohatil prastaré umění bajky *Ezopské bajky* (1931), *O chytré kmotře lišce* (1937) a sehrál významnou roli při vzniku moderní pohádky. Nejznámější z nich byl cyklus pohádek *O Mikešovi* (1934–1936),⁵⁴ *Pohádky naruby* (1939), a *Bubáci a hastrmani* (1939).⁵⁵ Lada, který se živil také jako karikaturista a humoristický kreslíř, uplatňoval tyto zkušenosti i v ilustraci pohádek.

⁵⁰ HOLEŠOVSKÝ 1982, 11.

⁵¹ STEHLÍKOVÁ 1986, 14.

⁵² HOLEŠOVSKÝ 1982, 26.

⁵³ STEHLÍKOVÁ 1986, 22.

⁵⁴ *O Mikešovi, Příhody kocourka, který mluvil* (1934), *Do světa* (1935), *Cirkus Mikeš a Kludský* (1936), *Zlatý domov* (1936). http://www.citarny.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=649:lada-josef&catid=29:ilustratori-cesko&Itemid=4206, vyhledáno 17. 2. 2012.

⁵⁵ STEHLÍKOVÁ 1986, 22.

Ilustrace byly často humorné a nezřídka kdy se v nich odrážela i tehdejší realita. Často byla nositeli děje zvířata jako představitelé lidských vlastností.⁵⁶

Za Ladovy následovníky lze považovat Josefa Čapka (1887–1945) a Ondřeje Sekoru (1899–1967).⁵⁷ Josef Čapek řešil problém spojený s dětstvím, které se mu stalo inspiračním zdrojem. Je významný především díky svým autorským knihám. K nejznámějším patří dodnes vydávaná publikace *Povídání o pejskovi a kočičce* (1929). Čapkův výtvarný projev rušil prostorovou scénu, soustředil se na postavy, zvířátka a věci, které hrály stěžejní roli. Znamé jsou jeho ilustrace ke knihám *Devatero pohádek* (1932), *Edudant a Francimor* (1932), nebo *Žabákova dobrodružství* (1933), aj.⁵⁸ Také Ondřej Sekora (1899–1967) se pokusil řešit problém seriálu spojeným s humorem a výrazovou zkratkou. Sekora byl nejen spisovatel, ale také sportovní komentátor, což se na jeho kresbě projevuje tím, že postavy mají vyvinutý smysl pro pohyb. Rovněž jeho sběratelská vášeň (brouci, motýli) měla vliv na Sekorovu ilustraci, především na hlavní hrdiny jeho kreseb. Vytvořil kreslené seriály se známými postavami, Ferdou Mravencem a Broukem Pytlíkem.⁵⁹ Není bez zajímavosti, že také on ilustroval, již zmiňovanou knihu *Broučci* (1940) od J. Karafiáta. Na sklonku třicátých let se začala formovat generace, kterou bychom mohli nazvat zakladatelskou generací české moderní ilustrace. Tvořili ji osobnosti jako Antonín Strnadel, Jiří Trnka, Adolf Zábranský, Cyril Bouda, Karel Svolinský a další.⁶⁰

Významným zlomem byl konec 2. světové války. Po ní dětská kniha přestala být soukromou záležitostí nadšených a obětavých průkopníků a stala se nástrojem výchovy. Rok 1948 znamenal definitivní nástup komunistů k moci a počátek totalitního režimu u nás. Nakladatelství byla zestátněna a vytvořila se specializovaná pracoviště. Vznikla Mladá fronta (1945) a Státní nakladatelství dětské knihy (1949), které bylo později přejmenované na nakladatelství Albatros (1969). Rodila se krásná, cenově dostupná kniha určená malým čtenářům. Zároveň nelze opomenout fakt, že pro komunistický režim představovala dětská literatura mocný nástroj výchovy dítěte. Vzorem byla

⁵⁶ STEHLÍKOVÁ 1984, 97.

⁵⁷ STEHLÍKOVÁ 1984, 104–114.

⁵⁸ Karel Čapek: *Devatero pohádek* (1932), Karel Poláček: *Edudant a Francimor* (1933), Kenneth Graham: *Žabákova dobrodružství* (1933), aj.

⁵⁹ *Ferda Mravenec* (1936), *Ferda Mravenec v cizích službách* (1937), *Ferda v mraveništi* (1938), *Ferdův slabikář* (1939), *Trampoty brouka Pytlíka* (1939), *Malířské kousky brouka Pytlíka* (1940), *Ferda cvičí mravenišť* (1947), *Kousky mládence Ferdý Mravence* (1950), *Ferda Mravenec ničí škůdce přírody* (1951), *Mravenci se nedají* (1954), ad.

http://www.citarny.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=794:sekora-ondej&catid=29:ilustratori-cesko, vyhledáno 17. 2. 2012.

⁶⁰ HOLEŠOVSKÝ 1982, 82.

samozřejmě sovětská kniha.⁶¹ Myslím, že jako příklad pro názorné pochopení zasahování ideologie do dětské literatury může posloužit už sám název leporela vydaného v roce 1950 *O zlém brouku bramborouku. O mandelince americké, která chce loupit z našich talířů*, kterou ilustroval Ondřej Sekora.⁶² Stále tedy existovala dějová ilustrace podřizující se textu s didaktickou funkcí, ale vedle tohoto proudu tu byla i ilustrace, která směřovala k lyriismu a pracovala se čtenářovou fantazií.⁶³

Jeden z inspirátorů nové ilustrační vlny byl významný výtvarník, zakladatel českého kresleného a loutkového filmu u nás, Jiří Trnka (1912–1969). Tvorba Jiřího Trnky vyrůstala z kořenů české národní tradice, ale byla značně odlišná od tvorby Josefa Lady. Ladův kreslený svět byl plný humoru, Trnkův byl více tajemný, obracel se především k dětské obrazotvornosti a vnesl do výtvarné interpretace pohádky mnoho nových prvků. Trnkovy ilustrace jsou spíše poetické. Ilustroval několik knih spisovatele Františka Hrubína⁶⁴, které zaznamenaly zcela mimořádný ohlas. Také on ilustroval Karafiátovy *Broučky* (1941 a 1947)⁶⁵ a *Erbenovy pohádky* (1940).⁶⁶ Trnkovy ilustrace jsou i dnes nadčasové. Trnkovým následovníkem byl v 50. letech například Ota Janeček (1919–1996). I on pracoval s náznakem, atmosférou a poetickým detailem.⁶⁷ Ilustroval knihy Františka Halase, Františka Hrubína, Ladislava Dvořáka, Oscara Wilda⁶⁸, ad.⁶⁹ Pochopitelně, ne všichni se snažili následovat Trnkův odkaz. V 50. letech tvoří například Helena Zmatlíková (1923–2005), která si utváří vlastní styl, založený na jednoduché kresbě a na plošném uplatnění barvy. Ilustrovala především knížky pro nejmenší děti⁷⁰ - leporela.⁷¹

V 60. letech se zvedla vlna zájmu o pohádku autorskou (někdy nazývanou umělou či moderní), která se začala intenzivně rozvíjet a kladla před ilustrátory nové

⁶¹ BAUER 2009, 226–229.

⁶² <http://padesatky.ffa.vutbr.cz/19491950/45-bramborouci-v-cechach>, vyhledáno 13. 10. 2012.

⁶³ STEHLÍKOVÁ 1986, 25–28.

⁶⁴ Jiří Trnka ilustroval tyto Hrubínovy knížky určené dětem: *Říkejte si se mnou* (1943), *Zasadil dědek řepu* (1947), *Zvířátka a petrovští* (1947), *Říkejte si pohádky* (1948), *Zimní pohádka o Smolíčkovi* (1954), *Pohádka o Květušce a její zahrádce* (1955), *Pohádky z Tisíce a jedné noci* (1956), *Špalíček pohádek* (1957), *Dvě veselé pohádky* (1957), *Špalíček veršů a pohádek* (1960).

⁶⁵ Nejznámější vydání *Broučků* je z roku 1968 a jde právě o verzi ilustrovanou Jiřím Trnkou.

⁶⁶ HOLEŠOVSKÝ 1982, 82.

⁶⁷ STEHLÍKOVÁ 1986, 65.

⁶⁸ František Halas: *Počítadlo* (1953, 1960), *Dětem* (1954), *Před usnutím* (1972, 1976). František Hrubín: *Kráska a Zvíře* (1972). Ladislav Dvořák: *Kam sluníčko chodí spát* (1963). Oscar Wilde: *Šťastný princ* (1968).

⁶⁹ HOLEŠOVSKÝ 1989, 135.

⁷⁰ Fr. Hrubín: *Paleček* (1954), *Hrajeme si celý den* (1955), *Hrajete si s námi* (1963), Fr. Kábele: *První škola řeči* (1953), E. Petiška: *O jabloňce* (1954), *Kam se schoval nůž* (1957), O. Štruncová: *Vařila myšička kašičku*, aj.

⁷¹ STEHLÍKOVÁ 1984, 71.

úkoly. Od počátku se jí věnovaly Jitka Kolínská, Olga Čechová, Květa Pacovská, Daisy Mrázková, aj.⁷² Právě knížka Daisy Mrázkové *Neplač, muchomůrko* (1965) je inovátorská tím, že ilustrace je pojatá jako poetické obrazy, jejíž působivost a síla spočívá především v harmonii barev.⁷³ Výtvarníci se inspirovali mimoevropskými pohádkami. Začali při ilustrování používat i méně běžné výtvarné techniky a postupy. Uplatnili se zde Zdeněk Sklenář, Stanislav Kolíbal, Eva Bednářová, Jaroslav Šerých, ad.⁷⁴ Příkladem ilustrací mimoevropských pohádek je Jaroslav Šerých (1928–), který ilustroval japonské pohádky *Prodáný sen* (1970). Aby vyjádřil cizokrajnou kulturu, využil techniku blízkou japonské kultuře – rozmývanou tuš.⁷⁵

V 70. a 80 letech sice dochází k návratu lidové pohádky, ale současně dále vycházely pohádky ostatních národů i pohádky autorské. Příklad, kam až lze posunout hranice ilustrace, ukázal v závěrečné etapě svého díla Antonín Strnadel (1910–1975), který se pohádkou zabýval od 30. let 20. století. V roce 1969 vyšla jeho kniha *Zamrzlá studánka*, v jejíchž ilustracích zahájil nové tvůrčí období, v němž zcela popřel tradiční prostorovou výstavbu obrazu a dospěl k maximálnímu zjednodušení tvaru i motivu. Tyto snahy plně uplatnil v ilustracích k Erbenovým pohádkám slovanským národů, které vyšly až roku 1980 pod názvem *Pohádková kytice*. Vedle barevné kresby užíval i kombinované techniky, především pak koláže.⁷⁶ Sedmdesátá léta, přála také kresebnosti a dějové ilustraci v díle Miloslava Jágra (1927–1997). Byl to umělec tvořící v několika různých výtvarných odvětvích. Jágr ilustroval například pohádky Václava Čtvrťka, *Jak šel Česílko Andulce pro bačkůrky* (1970), *Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni* (1979), nebo *Plný pytel pohádek* (1978) od Oldřicha Sirovátky a mnoho jiných.⁷⁷ V této době zažila česká literatura pro děti také první vlnu obrázkových knih (tzv. bilderbuchů). Vytvářela je Milena Lukešová s ilustrátorem Janem Kudláčkem (1928–), *Holčička a déšť* (1974), *Jakub a babí léto* (1976), ad.⁷⁸

Velkého rozkvětu se v této době dočkala i takzvaná filmová pohádka. Její počátky bychom našly ve 40. letech, kdy byly na stránky knih přeneseny dva Trnkovy animované filmy.⁷⁹ Na jejich základě vznikaly knihy následně tak, že v nich

⁷² STEHLÍKOVÁ 1986, 28.

⁷³ HOLEŠOVSKÝ 1982, 124.

⁷⁴ STEHLÍKOVÁ 1986, 29.

⁷⁵ STEHLÍKOVÁ 1984, 122.

⁷⁶ STEHLÍKOVÁ 1984, 124–125.

⁷⁷ STEHLÍKOVÁ 1984, 125–126.

⁷⁸ PROVAZNÍK 2004.

⁷⁹ Jednalo se o filmy, *Zasadil dědek řepu* (1945) a *Zvířátka a petrovští* (1946). Obě knihy vyšly poprvé roku 1947 s textem Fr. Hrubína.

byly použity nejcharakterističtější filmové momenty. Na tento způsob znovu navázal v 60. letech výtvarník Zdeněk Miler (1921–2011) v sérii příběhů o *Krtkovi*.⁸⁰ Následující desetiletí řešila problematiku filmové pohádky jiným způsobem. Jejich charakteristickým rysem byla obrysová lineární kresba, zdůraznění významově důležitého detailu, uplatnění vícehledovosti, vytvoření typických seriálových postaviček a velká dávka humoru. Vliv animovaného filmu můžeme pozorovat v díle Adolfa Borna (1930–), Radka Pilaře (1931–1993), Zdeňka Smetany (1925–), Jiřího Šalamouna (1935–), aj.⁸¹ Oblíbenost seriálových postaviček byla patrná i v osmdesátých a následně v devadesátých letech. V 80. letech se také vydávají některá dlouho nevydaná díla, jako například již několikrát vzpomínání *Broučci*⁸². Konkrétně vycházejí ty s ilustracemi Ondřeje Sekory a na konci osmdesátých let také vydání ilustrované Jiřím Trnkou. Četné vydávání reedic se následně objevilo především v devadesátých letech, kdy byl knižní trh zasažen chaosem způsobeným událostmi, které nastartovala Sametová revoluce z konce roku 1989.

⁸⁰ První příběh o Krtkovi se jmenoval *Jak Krtek ke kalhotkám přišel* (1957), následovaly další příběhy *Krtek a autíčko* (1963), *Krtek a raketa* (1966), *Krtek a tranzistor* (1968), *Krtek a žvýkačka* (1969), *Krtek a zelená hvězda* (1969), *Krtek v Zoo* (1969), *Krtek zahradníkem* (1969), atd. Existuje kolem padesáti příběhů malého Krtečka.

⁸¹ STEHLÍKOVÁ 1984, 127.

⁸² Kniha *Broučci* Jana Karafiáta je tak významné dílo české literatury pro děti a mládež, že se dočkala vlastní monografie s názvem *Karafiátovi Broučci v české kultuře* (2011). Knihu napsala Věra Brožová, obsahuje bohatý poznámkový aparát, jehož součástí je také přehled ediční historie *Broučků* a pestře se měnícího výtvarného pojetí, které je doloženo často i unikátními reprodukcemi z málo dostupných vydání. Tím kniha přispívá k dějinám české knižní ilustrace. BROŽOVÁ 2011.

4. Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 1990–1999

Devadesátá léta byla ve znamení politických, ekonomických i kulturních změn ve společnosti. Porevoluční rok 1990 přinesl mimo jiné uvolnění trhu a vydavatelskou svobodu. Knižní trh byl zpočátku zasažen nadprodukcí a komerčními zájmy na úkor kvality textu i ilustrace. Na druhou stranu se literatura vymanila z ideologie minulého režimu, liberalizovala se a získala široký prostor pro realizaci všeho druhu. Rozšíření soukromého podnikání způsobilo zánik státního vydavatelského monopolu Albatros i exportního vydavatelství Artia⁸³, což zcela pozměnilo tvář knižního trhu s literaturou pro děti a mládež.⁸⁴

V odborné literatuře zabývající se situací české literatury po roce 1989 je první polovina devadesátých let často označován jako „nakladatelský chaos“.⁸⁵ Bylo založeno mnoho nových tuzemských nakladatelství⁸⁶ vydávajících nepřeborné množství knih s různorodou kvalitou. Ediční činnost se zaměřila především na finanční úspěch. Kniha se stala zbožím, výnosným artiklem.⁸⁷

Dle seznamu ministerstva kultury působilo po roce 1990 na knižním trhu 43 nakladatelství, která měla jmenovitě uvedeno, že vydávají dětskou literaturu a 11 z nich se mělo orientovat výhradně na literaturu pro děti a mládež.⁸⁸ Ve skutečnosti dětskou literaturu vydával „kdekdo“. Například sportovní nakladatelství TJ Bohemians vydalo v předvánočním čase roku 1990 reedici Karafiátových Boučeků s ilustracemi Josefa Weniga (1885–1939)⁸⁹ a v edičním plánu pro nadcházející rok uvedlo, že chystá pouze Káju Maříka (4.–7. díl)⁹⁰ ve stotisícovém nákladu.⁹¹

⁸³ Artia (1953–1990) byl podnik spadající pod Ministerstvo zahraničního obchodu. Podnik se specializoval na vývoz gramofonových desek a gramofonových přístrojů, poštovních známek, starých mincí, starožitností a šperků, dovoz a vývoz časopisů a nakladatelství. Po roce 1990 byl podnik delimitován a nakladatelství v podstatě zaniklo. Bývalí zaměstnanci nakladatelství Artia založili nové nakladatelství, které nazvali Aventinum. Určitou kontinuitu obou podniků má v současnosti zdůrazňovat pojmenování jedné z adventinských edic názvem Artia. Část zaměstnanců bývalé Artie pak stála u vzniku dalších nakladatelství Granit a Brio. BURGET 2012.

⁸⁴ ŠIMKOVÁ 1991, 265.

⁸⁵ URBANOVÁ 2009, 20.

⁸⁶ Více v příloze *Výběr nově založených nakladatelství vydávající literaturu pro děti a mládež po roce 1989*.

⁸⁷ URBANOVÁ 2003, 117.

⁸⁸ ŠIMKOVÁ 1991, 266.

⁸⁹ MALÁ 2010, 67.

⁹⁰ Jednalo se o reedici knihy Školák Kája Mařík od Felixe Háje s ilustracemi Andreje Kováčika (1899–1953).

⁹¹ ŠIMKOVÁ 1991, 266.

„V nových poměrech neexistovala systematická podpora nové tvorby, ceny knih se prudce zvýšily a autoři náhle nebyli v nakladatelských domech tak vítanými hosty jako v dobách předešlých.“⁹² I to byl jeden z důvodů, proč mnohá nakladatelství vsadila především na reedice a digesty pohádek. Digesty neboli výběry se s oblibou sestavovaly ze sbírek pohádek Boženy Němcové a Karla Jaromíra Erbena, ale i ze sbírek dalších světových pohádkářů. Na počátku devadesátých let vycházelo podobných výběrů velké množství. Některé výběry pohádek vycházely s původními ilustracemi,⁹³ jiné s ilustracemi novými.⁹⁴ V podstatě docházelo k dublování určitých titulů.⁹⁵ U digestů to ještě nebylo tak patrné, protože skladba pohádek mohla být podobná, ale nemusela být úplně stejná. Dublování vydávaných titulů je markantní například na již zmiňovaných Broučcích Jana Karafiáta, kteří jen v roce 1994 vyšli hned dvakrát. Jednou jako reedice s ilustracemi Ondřeje Sekory (1899–1967)⁹⁶ a podruhé jako nově ilustrované vydání⁹⁷ s nepřilíživými ilustracemi Adolfa Dudka (1964–)⁹⁸ [1].

Obecně na pohádku dopadl tlak komercializace, který měl za následek nadprodukcí, necitlivé zpracování, zásahy do pretextů, zatajování použitých pramenů a porušování editorské etiky. Klasické pohádky se trivializovaly zkracováním a přizpůsobovaly se novodobým trendům masmediální kultury.⁹⁹ Došlo také ke změně vkusu čtenářů. Svět dětí i svět dospělých se změnil – zrychlil, zracionálněl, vizualizoval se (zájem o obrázkové knihy, seriály, komiksy, ...).¹⁰⁰

Vzorem se stal „západní svět“ a především Amerika. Odrazilo se to i v pohádkových příbězích, jak mohou doložit i názvy některých knih. Potěšujícím faktem je, že nedocházelo pouze k prostému přebírání amerických textů a výtvarných vizualizací, ale spíše k parafrázím. Jako příklad uvádím autorskou knihu Aloise Mikulky (1933–)¹⁰¹ *Supermani, medvědi a trampové* (1990)¹⁰² [2]. Už z názvu je patrné, že šlo o humorný příběh a snahu propojit americké postavy s těmi českými. Jednoduché černobílé ilustrace, které jsou také dílem Mikulky, se nesnažily Supermana pouze

⁹² REISSNER 2007, 3.

⁹³ Například výbor pohádek *Božena Němcová maličkým* (1920) s ilustracemi Artuše Scheinera (1863–1938) vydalo v roce 1991 nakladatelství Jasmín pod názvem *Pohádky maličkým*.

⁹⁴ *Týden pohádek Boženy Němcové* (1. díl) s ilustracemi Hedviky Vilgusové (1946–2007).

⁹⁵ URBANOVÁ 2003, 158.

⁹⁶ Broučci s ilustracemi Ondřeje Sekory vyšli poprvé v roce 1940.

⁹⁷ KARAFIÁT 1994.

⁹⁸ <http://www.adolfdudek.cz/o-mne>, vyhledáno 6. 6. 2013.

⁹⁹ TOMAN 2001, 8–12.

¹⁰⁰ URBANOVÁ 2003, 119.

¹⁰¹ HOLEŠOVSKÝ 1989, 232.

¹⁰² MIKULKA 1990.

kopírovat podle slavného vzoru, ale přidaly mu i určitou grotesknost a bodrost. Humorné příběhy spojené s Amerikou představila i kniha *Prcek Tom a Dlouhán Tom a jiné velice americké pohádky* (1993)¹⁰³ [3], kde se v ilustracích představila Eva Frantová-Frühaufová (1960–)¹⁰⁴. Také kniha *Toronto Tom, kocour z Ameriky* (1993)¹⁰⁵ [4], s ilustracemi Jitky Walterové (1947–)¹⁰⁶, se netajila vzhlížením k této zemi. Nakonec i *Obr jménem drobeček: americké pohádky a povídky o Paulu Bunyanovi* (1997)¹⁰⁷ [5] s veselými ilustracemi Václava Kabáta (1932–)¹⁰⁸ mají dostatečně vypovídající jen samotný název. Kromě toho, že už právě v titulech lze vypožorovat jednoduché spojení, mají tyto knihy společné ještě několik dalších věcí. Jednalo se o originální české humorné příběhy, kde více než pohádková kouzla, byli kouzelní hlavní hrdinové, kteří měli především chytré nápady nebo obrovskou sílu. Ilustrace k těmto knihám byly především dějově popisné, pracující s humorným textem a obrysovou linkou. Ještě je třeba zmínit, že se pochopitelně americké (a všechny jiné) pohádky také překládaly do češtiny a někdy se i nově ilustrovaly. Taková byla například pohádka *Cvrček v New Yorku* (1999)¹⁰⁹ [6] od amerického spisovatele George Seldena (1929–1989)¹¹⁰, jejíž české vydání ilustroval Gabriel Filčík (1946–)¹¹¹.

Na druhou stranu se začaly vydávat pohádky do té doby zakázaných autorů (katoličtí autoři, emigranti, zamlčovaní autoři, aj.).¹¹² Díky tomu mohl vyjít *Uzel pohádek* (1991)¹¹³ [7] obsahující pohádkové texty Václava Havla, Pavla Kohouta, ad.¹¹⁴, s ilustracemi Hany Klímové-Pavlátové (1963–)¹¹⁵. Vyšly i šestadvacet let připravené *Královské pohádky*¹¹⁶ (1994)¹¹⁷ [8] Karla Šiktance (1928–)¹¹⁸ s originálním

¹⁰³ ŠRUT 1993.

¹⁰⁴ HUTAŘOVÁ 2004, 33.

¹⁰⁵ KAHOUN 1993.

¹⁰⁶ HOLEŠOVSKÝ 1989, 420.

¹⁰⁷ ŠRUT 1997.

¹⁰⁸ HOLEŠOVSKÝ 1989, 142.

¹⁰⁹ SELDEN 1999.

¹¹⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/George_Selden_%28author%29, vyhledáno 13. 4. 2013.

¹¹¹ HUTAŘOVÁ 2004, 19.

¹¹² URBANOVÁ 2003, 127.

¹¹³ KLÍMA 1991.

¹¹⁴ *Uzel pohádek* byl vydán poprvé v roce 1978 v Mnichově. Soubor těchto moderních pohádkových příběhů měli na svědomí nejen zmiňovaný Václav Havel a Pavel Kohout, ale i Ludvík Vaculík, Karol Sidon, aj. Tím pádem nemohly tyto texty vyjít dříve než po převratu v roce 1989. Knihu editoval Ivan Klíma, 1978, 1991.

¹¹⁵ <http://katalog.kfbz.cz/authorities/13630>, vyhledáno 10. 6. 2013.

¹¹⁶ Ty byly připraveny do tisku již v roce 1968, ale kvůli Šiktancovu negativnímu postoji k tehdejšímu režimu byly odmítnuty nakladatelstvím. Pohádky se pak na veřejnost dostávaly v rozhlasové a televizní podobě pod cizími ženskými jmény. JOHNNOVÁ 2010, 15.

¹¹⁷ ŠIKTANC 1994.

¹¹⁸ JOHNNOVÁ 2010, 14.

výtvarným doprovodem Františka Skály ml. (1956–)¹¹⁹ a z vězení posílané *Povídáčky pro Klárku*¹²⁰ (1996)¹²¹ [9] Jiřího Stránského (1931–)¹²² ilustrované Matějem Formanem (1964–)¹²³. Mezi tyto zakázané autory řadím i některé ilustrátory, kteří emigrovali a jejichž tvorba byla proto v Čechách neznámá. Po revoluci zde mohly vyjít dětské obrázkové knihy, tzv. bilderbuchy¹²⁴ z curyšského nakladatelství Bohem Press, které bylo založeno v sedmdesátých letech českými exulanty Otakarem Božejovským a Štěpánem Zavřelem.¹²⁵ Právě Štěpán Zavřel (1932–1999)¹²⁶ mohl po dlouhých letech představit část své ilustrační tvorby ve své rodné vlasti. Hned zkraje devadesátých let byly vydány pohádkové příběhy *Létající dědeček* (1991)¹²⁷ a *Květinové městečko* (1992)¹²⁸ [10] s jeho vlastními ilustracemi. Také tvorba Jindry Čapka (1953–)¹²⁹, dalšího ilustrátora žijícího v zahraničí, byla v devadesátých letech představena veřejnosti. I on byl zastoupen nakladatelstvím Bohem Press a i on ilustroval v zahraničí převážně pohádky.¹³⁰ Nicméně v Čechách se představil autorskou knihou *Děťátko se narodilo...* (1991)¹³¹, která vyprávěla zjednodušenou verzi vánočního příběhu o cestě do Betléma. Důležitý byl i návrat tvorby Petra Síse (1949–)¹³². Jeho tvorba se na pulty českých knihkupectví dostala v polovině devadesátých let. Mezi prvními byly vydány pražské pověsti *Tři zlaté klíče* (1995)¹³³. Je zajímavé, že i on byl napojen na nakladatelství Bohem Press. Právě pro toto nakladatelství ilustroval v roce 1984 svoji vůbec první knihu, pohádkový příběh *Šťastný skřítek*¹³⁴, která ale v Čechách byla vydána až v roce 2012.

Zmiňované tituly s ilustracemi Štěpána Zavřela, Jindry Čapka a Petra Síse měly reprezentativní knižní úpravu a především vysokou úroveň výtvarného zpracování.¹³⁵

¹¹⁹ MALÁ 2005, 124–125.

¹²⁰ Jiří Stránský psal tyto „povídáčky“ pro dceru Kláru ve vězení, kde pobýval mezi lety 1973 a 1975. Kniha byla vydána až na popud jeho dětí a spisovatele Františka Nepila. ONDRUŠKOVÁ 2011, 58–59.

¹²¹ STRÁNSKÝ 1996.

¹²² DOLEJŠÍ 2004, 225.

¹²³ MALÁ 1998b, 280.

¹²⁴ Bilderbuch, neboli obrázková kniha, bývá většinou věnován jedné pohádce, nebo jednomu pohádkovému příběhu s krátkým textem a s převahou ilustrací, jež jako ucelený výtvarný cyklus zaplňuje téměř celou stranu či dvojstranu. Úlohu vypravěče přebírá výtvarník. STEHLÍKOVÁ 1996, nepag.

¹²⁵ STEHLÍKOVÁ 1996, nepag.

¹²⁶ MALÁ 2010, 187.

¹²⁷ ZAVŘEL 1991.

¹²⁸ HASLER 1992.

¹²⁹ STEHLÍKOVÁ 1996, nepag.

¹³⁰ STEHLÍKOVÁ 1996, nepag.

¹³¹ ČAPEK 1991.

¹³² MALÁ 2005, 113.

¹³³ SÍS 1995.

¹³⁴ <http://m.ihned.cz/c1-57286020-napric-zanry>, vyhledáno 20.1. 2013.

¹³⁵ ROŠOVÁ 2004, 32.

Přestože první česky vydávané knihy těchto exulantských ilustrátorů nebyly jen samé pohádky, ukázaly, jakým směrem by se mohla česká kniha pro děti a mládež vydat a zároveň mnohé inspirovaly.

Přes příchod těchto ilustrátorů i vydání zajímavých pohádek zakázaných spisovatelů, měla na tuzemský trh vliv především komerční zahraniční produkce. Ta se zaměřovala spíše na funkci zábavnou, často na úkor funkce estetické.¹³⁶ Výraznou měrou se na trhu začala objevovat produkce z dílny Walta Disneye, pro kterou se vžil lidový název „disneyovky“. Tyto knihy dodnes vydává nakladatelství Egmont ČR, patřící mediální skupině Egmont Holding, jenž na český trh vstoupil v roce 1990.¹³⁷ Egmont se profilovalo jako nakladatelství zaměřené na zahraniční publikace pro děti a mládež, které dávalo částečně prostor i českým autorům a ilustrátorům.¹³⁸

Dnes s odstupem několika let můžeme konstatovat, že prostor pro české spisovatele a výtvarníky byl u tohoto nakladatelství velmi malý. Překládaná literatura zahraniční produkce tvořila markantní podíl. Čeští autoři dostávali prostor, podobně jako u většiny nakladatelství, především v digestech pohádek K. J. Erbena a B. Němcové. Takovým výběrem byly třeba i *České pohádky* (1999)¹³⁹ [11] s ilustracemi Dagmar Ježkové (1953–)¹⁴⁰. Oblibu měli také výběry pohádek z jednotlivých zemí. Příkladem takového výběru byly australské *Pohádky z klokaní kapsy* (1997)¹⁴¹ [12] převyprávěné Dagmar Bláhovou (1949–)¹⁴² s výtvarným doprovodem našeho předního autora vědeckých ilustrací Jana Dunгла (1951–)¹⁴³.

Egmont, ale i jiná nakladatelství,¹⁴⁴ byla doslova „giganty“ knižního trhu specializujícího se na dětskou knihu. Vydávala, a někteří z nich dodnes vydávají, obrovské množství knih. V jejich produkci je možné najít i knihy uměleckých kvalit, ale z procentuálního hlediska je jejich dominantou především komerční sféra trhu a bohužel i velké množství podbíživých, prvoplánově líbivých ilustrací.

¹³⁶ JANOŠOVÁ 2011, nepag.

¹³⁷ <http://www.egmont.cz/cz/onas/>, vyhledáno 22. 9. 2012

¹³⁸ POLÁČEK 1998, 35.

¹³⁹ Ze sbírek K. J. Erbena, F. Bartoše a B. Němcové vybrala a upravila Alena Peisertová. Vydalo nakladatelství Egmont, Praha 1999. Ilustrovala Dagmar Ježková. PEISERTOVÁ 1999.

¹⁴⁰ HUTAŘOVÁ 2004, 47.

¹⁴¹ Na motivy lidových pověstí Aboridžinů, původních obyvatel Austrálie, vypráví Dagmar Bláhová. BLÁHOVÁ 1997.

¹⁴² <http://www.databazeknih.cz/autori/dasa-blahova-35736>, vyhledáno 5. 4. 2013.

¹⁴³ MALÁ 1998b, 136–137.

¹⁴⁴ Například nakladatelství Librex či Fragment (obě založená v roce 1990).

Na českém trhu se přes obrovské počáteční problémy a ztráty¹⁴⁵ udrželo i nakladatelství Albatros, které v polistopadových změnách přišlo o monopolní postavení na trhu literatury pro děti a mládež.¹⁴⁶ Nakladatelství vsadilo na jistotu svého „zlatého fondu“, vydávalo především reedice a digesty, a později tituly, které měly úspěch v zahraničí (např. Harry Potter). Kvůli konkurenceschopnosti hledalo v devadesátých letech kompromis mezi kvalitou a komercí.¹⁴⁷

Vedle těchto „velkých hráčů“ byla v první polovině devadesátých let založena i malá soukromá nakladatelství, která od počátku kladla důraz na estetickou a uměleckou hodnotu knihy. Bylo založeno například nakladatelství Brio¹⁴⁸, Meander¹⁴⁹, aj. Výsledky jejich práce byly však patrné až v druhé polovině devadesátých let, kdy došlo ke stabilizaci trhu a pak především v první dekádě nového tisíciletí. Z hlediska sledování ilustrace pohádek je důležité upozornit na fakt, že v první polovině devadesátých let bylo typické, že knihy ilustrovali především etablovaní, již uznávaní výtvarníci.¹⁵⁰

Ve své tvorbě tak pokračoval výtvarník Karel Franta (1928–)¹⁵¹, jehož jméno mají mnozí spojené především s postavami čertů, jimž vytvořil charakteristickou identitu. Tito proslulí čerti se objevili i v souboru pověstí a pohádek *Pohádkové vandrování po Čechách* (1992)¹⁵² [13], které čtenáře seznamovalo s příběhy postav, především strašidel, z jednotlivých koutů Čech. Čerti jsou dodnes v jeho tvorbě asi nejznámějšími postavami, ale směle by jim mohli konkurovat vodníci a podvodní svět,

¹⁴⁵ Nakladatelství Albatros přišlo nejen o nemovitosti (budova Na Perštýně), ale především muselo, kvůli konkurenci, snížit počet vydávaných titulů. Z předchozích 200 titulů ročně, na 60 ročně. Tím pádem došlo k personálním změnám, byly propuštěny dvě třetiny zaměstnanců a přirozeně došlo i k odlivu redaktorů i výtvarníků. DITMAR 1992, 300–301.

¹⁴⁶ DITMAR 1992, 300–301.

¹⁴⁷ IWASHITA/MYSLIVEČKOVÁ 2008, nepag.

¹⁴⁸ Pražské nakladatelství Brio bylo založeno roku 1993, na knižním trhu působí od roku 1995. Z jeho devíti edic se šest zaměřuje na dětského čtenáře (mladší i starší věk), ročně vydá zhruba šest až devět titulů. Většina publikací má velkou obrazovou výpravu, na výtvarnou složku se klade velký důraz. Nakladatelství se profiluje zejména jako vydavatel pohádkových knížek pro děti. Všechny tituly nakladatelství vycházejí mimo češtinu i ve francouzštině a jsou distribuovány na francouzský knižní trh, na němž toto nakladatelství také působí. ZÍTKOVÁ 2001, 50.

¹⁴⁹ Meander byl založen v roce 1995, na knižním trhu působí od roku 1997. Z jeho tří edičních řad je nejvýznamnější Modrý Slon. Ročně vydá Meander pouze dva až pět titulů (v rámci celé produkce). Specializuje se na autorskou pohádku, v širším měřítku na uměleckou knihu pro děti s originálním příběhem. Knihy tohoto nakladatelství jsou specifické nejen tím, že si potrpí na kvalitu po všech stránkách, ale také tím, že jsou vydávány jako knihy pro děti, ale oblibu si získaly i u dospělých čtenářů. Nakladatelství spolupracuje s renomovanými českými i světovými výtvarníky. Kmenovým ilustrátorem nakladatelství je výtvarník Petr Nikl.

¹⁵⁰ Tento fakt lze sledovat v příloze *Výběr pohádkových titulů vydaných v letech 1990–2010*.

¹⁵¹ HOLEŠOVSKÝ 1989, 94.

¹⁵² HULPACH 1992.

jak je Franta vyobrazil v knize *Mokrejšové, vodníci z louže* (1994)¹⁵³ [14]. V Čechách tolik oblíbený vodnický svět¹⁵⁴ a všelijaká drobná zvířátka zobrazoval ve svých ilustracích také Jan Kudláček (1928–)¹⁵⁵. V devadesátých letech konkrétně v příbězích knihy *Pohádková lampička* (1992)¹⁵⁶ [15]. Podobnou lyrizaci jaká je patrná v díle Jana Kudláčka bychom našli i v díle Vlasty Baránkové (1943–)¹⁵⁷. Její ilustrace jsou více konkrétní a sdělné, ale zároveň jsou také poetické a na čtenáře emotivně působí.¹⁵⁸ Charakteristické pro ně je i to, že mají pozitivní poselství.¹⁵⁹ Na počátku devadesátých let Baránková takto ilustrovala například výbor *Francouzských pohádek* (1991)¹⁶⁰ [16]. Také snové práce Jiřího Běhounka (1929–2005)¹⁶¹ pokračovaly v devadesátých letech. Ten se vždy přikláněl k ilustracím cizích kultur a vzdálených oblastí a na toto určitým způsobem navázal u výběru židovských pohádek *Osm světél* (1992)¹⁶² [17], jejichž ilustrace obsahovala i tajemné hebrejské nápisy. Citlivost zobrazení a míra tajemství byla ještě zesílena přímými pohledy ilustrovaných postav, které byly velice působivé. I u Josefa Kremláčka (1937–)¹⁶³ bychom našli ilustrace k pohádkovým výběrům z cizokrajných destinací. Knihy *Kouzla studánkové víly* (1994)¹⁶⁴ a *Dary krále džinů* (1995)¹⁶⁵ [18] byly výběrem tradičních arabských pohádek a díky dokonalému ovládnutí experimentálních výtvarných technik, jako je například dekalk a jiné¹⁶⁶, parafrázuji styl cizích exotických kultur a vyvolávají dojem výtvarné tradice té země, ke které se váže ilustrace pohádek.

Neměli bychom také opomenout zdánlivě jednoduché ilustrace určené nejmenším dětem, v nichž několik generací vynikala Helena Zmatlíková (1923–2005)¹⁶⁷. Přestože se v devadesátých letech nejvíce objevovaly reedice knih s jejími ilustracemi, třeba *Putování za švestkovou vůni* (1992)¹⁶⁸, aj., vyšly i nově zpracované

¹⁵³ BORSKÁ 1994.

¹⁵⁴ Postavou vodníka v českém výtvarném umění se zabývá například článek Tomáše Wintera *Vodník a nevědomí*. Tomáš WINTER: Vodník a nevědomí. In: Umění LVI, 3/2008, 206–220.

¹⁵⁵ NOVÁKOVÁ 2011, nepag.

¹⁵⁶ NEPIL 1992.

¹⁵⁷ HOLEŠOVSKÝ 1989, 18.

¹⁵⁸ GABRIELOVÁ 2003, nepag.

¹⁵⁹ REISSNER 2010, 57.

¹⁶⁰ CIBULA 1991.

¹⁶¹ HOLEŠOVSKÝ 1989, 23.

¹⁶² PAVLÁT 1992.

¹⁶³ HUTAŘOVÁ 2004, 63.

¹⁶⁴ TOMEK 1994.

¹⁶⁵ TOMEK 1995.

¹⁶⁶ <http://www.horackagalerie.cz/index.php?nid=8046&lid=CS&oid=1698544>, vyhledáno 23. 2. 2013.

¹⁶⁷ HOLEŠOVSKÝ 1989, 429.

¹⁶⁸ *Putování za švestkovou vůni* bylo poprvé vydáno v roce 1959, znovu pak v roce 1992. AŠKENAZY 1992.

knihy, jako například lidové pohádky východních národů *Strom plný papoušků* (1992)¹⁶⁹, nebo soubor světových pohádek *Kocour se svícnem* (1991)¹⁷⁰ [19], ad.¹⁷¹

V ilustraci knih pro nejmenší pokračovala také Zdeňka Kabátová-Táborská (1933–)¹⁷². Její ilustrační výraz mnohdy vycházel z oblíbené techniky dřevorytu a charakterizovala jej lyrická naivita připomínající lidový dřevorez.¹⁷³ V obdobném duchu pokračovala i na počátku devadesátých let, kdy vytvořila i ilustrace ke knize *Deset večerů s pohádkou* (1992)¹⁷⁴ [20], která obsahovala stovku bajek a pohádek o zvířatech.

Pokračovali i další osobnosti ilustrátorského světa, například výtvarníci užívající ve svých ilustracích obrysovou linku ve spojitosti s humornými pohádkami a pohádkovými příběhy. Ilustraci pohádek s prvky humoru je možné spojit s tvorbou Miloslava Jágra (1927–1997)¹⁷⁵, Aloise Mikulky (1933–)¹⁷⁶ a snad nejvíce s tvorbou Adolfa Borna (1930–)¹⁷⁷.

Miloslav Jágr i na počátku devadesátých let pokračoval v užívání specificky rozehvělé černé kresebné linky, která záměrně připomínala dětskou kresbu. Celková kompozice byla „*bohatě zabydlena obrázkovým příběhem*“¹⁷⁸, přesto zůstávala velmi srozumitelně čitelná. Stejně jako v předchozích letech užíval hieratickou perspektivu¹⁷⁹, charakteristickou veselou barevnost a expresivní zkratku.¹⁸⁰ Knihy nejen ilustroval, ale také psal. Na počátku devadesátých let byla vydána jeho autorská kniha, *Jak zrci udělali tmu* (1992)¹⁸¹ [21]. Humorný příběh vypráví o hloupých zlodějích, kteří chytli měsíc, aby mohli lépe loupit. Tam, kde se děj příběhu odehrává za tmy, bylo pozadí zobrazeno v černočerné a text byl ponechán bílý.

V ilustraci humorných knih vynikal v devadesátých letech také Alois Mikulka, který také navázal na svoji dosavadní tvorbu. I jeho ilustrace se stylizovala k dětskému

¹⁶⁹ NOVÁKOVÁ 1992.

¹⁷⁰ NOVÁKOVÁ 1991.

¹⁷¹ V roce 1990 založil syn Heleny Zmatlíkové, Ivan Zmatlík, nakladatelství Artur, jehož hlavní náplní bylo a dodnes je vydávání knížek pro děti, případně i beletrie pro dospělé s ilustracemi Heleny Zmatlíkové. Kromě vydávání dětských knih s ilustracemi slavné výtvarnice, poskytuje i autorská práva k jejím dílům.

<http://www.almanachlabyrint.cz/nakladatelstvi/236/artur/>, vyhledáno 2. 5. 2013.

¹⁷² HOLEŠOVSKÝ 1989, 145.

¹⁷³ ZÁBRODSKÁ 2012.

¹⁷⁴ VLADISLAV 1992.

¹⁷⁵ BOHUŇKOVÁ 2012, 13.

¹⁷⁶ HOLEŠOVSKÝ 1989, 232.

¹⁷⁷ HUTAŘOVÁ 2004, 7.

¹⁷⁸ HOLEŠOVSKÝ 1989, 131.

¹⁷⁹ Hlavní postavy bývaly mnohdy větší než měřítko celkové kompozice.

¹⁸⁰ LANGHAMER 1989, nepag.

¹⁸¹ JÁGR 1992.

čtenáři svou naivitou výtvarného projevu, ale primárně se zaměřoval především na hlavní postavy, které obohatil o grotesknost a komičnost vyobrazeného a téměř se nezaobíral detaily okolní scény. Knihy, které v devadesátých letech ilustroval, byly především postaveny na humorném textu a jednoduché lineární ilustraci. Příkladem uvádím knihu *Jak pluli Hanáci přes moře a další rozpustilé pohádky z Čech a Moravy* (1994)¹⁸² [22].

Humoristická ilustrace je snad nejvíce spojována s Adolfem Bornem. Styl jeho kolorovaných kreseb popsal František Holešovský jako „styl veselého kreslicího filosofa, který velmi bystře rozeznává veselé stránky života a dovede proniknout k jejich podstatě.“¹⁸³ Bornovy pohádkové ilustrace jsou dodnes komplexně pojatými obrazy. Střídá se v nich realistické zobrazení s fantasijským tak přirozeně, že některé druhy (ne)tvorů přijdou více uvěřitelní, než ti co skutečně existují.

V devadesátých letech vyšlo hned několik dětských knih ilustrovaných Bornem. Kromě pokračování večerníčkových příběhů, byly vydány také knihy *Tatínku, ta se ti povedla* (1991)¹⁸⁴ [23] nebo *Chodil světem Oštrozok* (1995)¹⁸⁵. Tyto vtipné moderní pohádkové příběhy přímo vybízely k humoristické ilustraci a zobrazení úsměvné ironie z nezdarů hlavních hrdinů. V obou knihách můžeme najít klasické Bornovské figury s širšími proporcemi některých tělesných partií mající typické špičaté boty. Početně se vyskytují i antropomorfovaná zvířata provozující lidské zlovyky (kouření, aj.) či neexistující stvoření. To, že Adolf Born dodnes ilustruje často humorné příběhy, není žádná náhoda, sám říká: „Každý výtvarník si většinou vybírá k ilustraci pouze taková díla, jejichž obsah je mu vnitřně blízký. Já nejraději ilustruji knihy, které mají nějaký vztah k humoru.“¹⁸⁶

V devadesátých letech by neměla být opomenuta oblíbenost televizního pořadu *Večerníček*, ve kterém také působilo mnoho uznávaných ilustrátorských osobností. Ty a některé dětské filmy dostaly v devadesátých letech knižní podobu. Ve většině případů byl knižní výtvarný doprovod věrný kreslené animaci dětského televizního pořadu.¹⁸⁷ Knižní formu získaly například večerníčky zmiňovaného Adolfa Borna¹⁸⁸,

¹⁸² SIROVÁTKA 1994.

¹⁸³ HOLEŠOVSKÝ 1989, 38.

¹⁸⁴ SVĚRÁK 1991.

¹⁸⁵ PTÁČKOVÁ 1995.

¹⁸⁶ BORN 2007, 17.

¹⁸⁷ Pokud nešlo o hraný film.

¹⁸⁸ Adolf Born (1932–): *Žofka ředitelkou ZOO* (1991) *Mach a Šebestová na prázdninách* (1993), *Mach a Šebestová za školu* (1998), *Mach a Šebestová na cestách* (2000).

ale i Vladimíra Jiráčka¹⁸⁹, Zdeňka Milera¹⁹⁰, Zdeňka Smetany¹⁹¹, ad. Knižní vydání obsahovala buď známé díly, nebo úplně nové příběhy. Tyto moderní pohádky obsahují jak příběhy s dětským hrdinou, příběhy antropomorfizovaných zvířat tak samozřejmě i další variace moderních pohádek. Protože po výtvarné stránce se v podstatě změnilo především médium, je v tomto odvětví zajímavé sledovat změnu obsahu jednotlivých pohádkových příběhů.

Jen v krátkosti nastíním, o jaké změny v obsahu se jednalo. Například opička Žofka výtvarníka Adolfa Borna, večerníček z roku 1988 se jmenoval *Žofka a spol./Žofka a její dobrodružství*.¹⁹² V jednotlivých seriálových epizodách řešila Žofka třeba to, jak se postarat o mravní převýchovu, uspořádat svatbu, sportovní den či maškarní bál. V roce 1991 vychází nové příhody této opičky v knižní podobě. Kniha se jmenuje *Žofka ředitelkou ZOO* (1991)¹⁹³ [24]. Jak sám název napovídá, Žofka se dostane na vedoucí pozici, což jí přináší nové starosti a pochopitelně i nová dobrodružství spojené s touto profesí. Je to doba, kdy v Československé republice začíná svobodné podnikání, a i na vedoucí pozice se dostávají jedinci, kteří by za minulého režimu neměli šanci. Možná, že tato paralela se zdá přehnaná, ale nelze si nevšimnout, že i další kreslené postavičky nám předkládají obraz doby, v které vznikají. Příkladem uvádím spolužáky Macha a Šebestovou. V roce 1993 knižně vychází nový příběh těchto dětí, který se jmenuje *Mach a Šebestová na prázdninách* (1993)¹⁹⁴ [25]. V této knize se opět setkáme s výtvarným doprovodem Adolfa Borna. Mach a Šebestová tu neřeší člověka neandrtálského, ani to, že Kropáček má angínu, jak tomu bylo ve večerníkových televizních příbězích z roku 1982¹⁹⁵. Tato kniha je o tom, že Mach jede s rodiči na prázdniny do Itálie a Šebestová zůstává doma. Jen pro úplnost dodávám, že porevoluční doba dovolovala všem lidem svobodně vycestovat a velmi často vedly tyto první cesty právě do Itálie. Změna obsahu některých pohádek je jistě zajímavé téma, ale je spíše vázáno na autory příběhů, spisovatele, než na samotné ilustrátory.

¹⁸⁹ Vladimír Jiránek (1938–2012): *Bob a Bobek - králíci z klobouku* (1993), *Bob a Bobek v létajícím klobouku* (2003).

¹⁹⁰ Zdeněk Miler (1921–2011): *Krtek a paraplíčko* (1991), *Krtek a potopa* (1992), *Jak krtek cestoval* (1992), aj.

¹⁹¹ Zdeněk Smetana (1925–): *Štaflík a Špagetka staví dům* (1991), *Malá čarodějnice* (1993), *Radovanovy radovánky* (1994), *Rákosníček a hvězdy* (1996), *Rákosníček a rybník* (1998), aj.

¹⁹² Režie Miloš Macourek, 1988.

¹⁹³ MACOUREK 1991.

¹⁹⁴ MACOUREK 1993.

¹⁹⁵ Režie Miloš Macourek, Adolf Born, Jaroslav Doubrava, 1982.

Jak bylo již řečeno, většina večerníčků, která v devadesátých letech knižně vyšla, byla původně vytvořena pro kreslenou animaci a tak převedení těchto pohádkových příběhů do knižní formy nebylo nijak obtížné. Vizualně byly většinou totožné s původní předlohou. Jinak tomu bylo například u večerníčků o včelích medvídcích výtvarníka Iva Houfa (1933–)¹⁹⁶. Večerníček *Příběhy včelích medvídků*¹⁹⁷ z roku 1984 byl krátkým loutkovým filmem. Houf pro knižní vydání, které je nazváno *Příhody včelích medvídků* (1992)¹⁹⁸ [26], zvolil barevnou kresbu a díky této technice se televizní večerníček a toto knižní vydání o včelích medvídcích liší. Přesto lze v obou variantách rozpoznat Houfův rukopis.

Nejen, že se úspěšné večerníčky dočkaly knižních zpracování a tento trend pokračuje i v současnosti, ale i některé úspěšné knihy se naopak dočkaly tohoto krátkometrážního filmu. Konkrétně kniha *Lískulka* (1996)¹⁹⁹[27] ilustrovaná Vlastou Baránkovou byla v roce 1998 předlohou pro stejnojmenný večerníček²⁰⁰.

Jak jsem již naznačila výše, knižní trh v první polovině devadesátých let prodělával velké změny. Z hlediska sledování ilustrace pohádek se nejvíce dával prostor zavedeným ilustrátorům. Laicky řečeno, sázelo se na jistotu, protože hlavním cílem bylo prodávat a známá jména ilustrátorů (a pochopitelně i spisovatelů) tento cíl dokázala naplňovat. Zhruba v polovině devadesátých let se počáteční chaos nakladatelského trhu začal měnit v řád. Přispělo k tomu několik věcí. Předně některá nakladatelství nebyla schopná čelit narůstající konkurenci a zkrachovala. Ta co zůstala, se profilovala, tedy určila si dlouhodobější cíl svých nakladatelských aktivit a držela se edičního plánu. S tím souviselo také založení pohádkových edičních řad, které celkově zpřehlednilo situaci. Tyto edice byly uspořádány podle různých kritérií, často tematicky, geograficky nebo podle hlediska kulturně-historického.²⁰¹ Ediční řady zaměřené na pohádky založil Albatros, Aventinum, Brio, Paseka, Meander, aj. Znovu musím připomenout, že nakladatelství pro děti a mládež se soustředila především na výběry pohádek a popřípadě nově ilustrované reedice. Z hlediska ilustrace je důležité, že v těchto edičních řadách dostala příležitost i nastupující generace ilustrátorů, která se přidala k etablovaným, uznávaným výtvarníkům tvořícím již v předchozích letech a desetiletích.

¹⁹⁶ MALÁ 1999a, 283–284.

¹⁹⁷ Režie Libuše Koutná, Ivo Houf, 1984.

¹⁹⁸ KAHOUN 1992.

¹⁹⁹ GÁLOVÁ 1996.

²⁰⁰ Režie Nataša Boháčková, 1998.

²⁰¹ ŠUBRTOVÁ 2011, 15.

Z tohoto pohledu byla zajímavá ediční řada *Nejkrásnější pohádky – z pokladů našich a světových pohádkářů* nakladatelství Albatros, kde konkrétní pohádková postava, určovala téma celé knihy. Nepřekvapí, že pohádkový výběr *O čertech* (1997)²⁰² [28] ilustroval Karel Franta, který je čerty proslaven, ani to, že *O strašidlech* (1997)²⁰³ [29] ilustroval Jiří Běhounek, známý snovostí a mysticismem svých prací. Těmto dvěma ilustrátorům bylo pohádkové téma knih „ušito na míru“. Ale příležitost tu dostali i ilustrátoři nastupující generace – Renáta Fučíková (1964–)²⁰⁴, Lubomír Anlauf (1960–)²⁰⁵ a Lucie Dvořáková (1959–)²⁰⁶.

Pohádkový výbor *O třech sestřích* (1995)²⁰⁷ [30] byl svěřen Renátě Fučíkové, která na sebe upozornila v první polovině devadesátých let, kdy ilustrovala ucelené vydání fantasy románů *Letopisy Narnie*. Její práce se dodnes obecně vyznačuje precizností zobrazovaných reálií. Pečlivě zkoumá dobová fakta a v ilustracích (především v detailech) se snaží tyto informace uplatnit. Tím získávají její obrázky i jistou didaktickou funkci. Tyto realistické ilustrační tendence uplatnila jak v ilustracích knihy *O třech sestřích*, tak také v *Pohádkách bratří Grimmů* (1995)²⁰⁸, *Pohádkách Hanse Christiana Andersena* (1995)²⁰⁹ či *Pohádkách Oscara Wilda* (1995)²¹⁰, které byly všechny vydány ve stejném roce. Ačkoliv jsou tyto knihy z různých edičních řad (a tedy i z různých nakladatelství), lze na jejich příkladu demonstrovat četnost vydávání digestů pohádek.

Vraťme se ale k edici *Nejkrásnější pohádky*. V té se uplatnil také Lubomír Anlauf. Pro Albatros výtvarně doprovodil výběr *O čarodějnicích* (1996)²¹¹ [31], kde děsivost těchto pohádek odlehčil barevnými ilustracemi zachycujícími významné momenty děje. I Anlaufovy ilustrace se začaly od roku 1995 objevovat právě ve výběrech různých pohádkových edičních řad.²¹²

Také Lucie Dvořáková ilustrovala edici *Nejkrásnějších pohádek*, v jejím případě výběr pohádek *O obrech* (1999)²¹³ [32]. V té době za sebou již měla ilustrace

²⁰² ZÁVADOVÁ 1997a.

²⁰³ ZÁVADOVÁ 1997b.

²⁰⁴ FABEŠOVÁ 2012, 82.

²⁰⁵ MALÁ 1998a, 44.

²⁰⁶ HUTAŘOVÁ 2004, 17.

²⁰⁷ ZÁVADOVÁ 1995.

²⁰⁸ GRIMM/GRIMM 1995.

²⁰⁹ ANDERSEN 1995.

²¹⁰ WILDE 1995.

²¹¹ ZÁVADOVÁ 1996.

²¹² *Pohádky bratří Grimmů* (1995), *Princezna s lískovými oříšky* (1996).

²¹³ ZÁVADOVÁ 1999.

k veršovaným parafrázím známých lidových pohádek *Počítání oveček* (1995)²¹⁴ [33]. Výtvarný doprovod ke knize *O obrech* ukazuje určitý posun v její ilustraci. Především v důrazu modelace světlem a v plasticitě objemu, který se odrážel v celkové práci s barvou. Také stylizace pozadí, jako například oblaka, nebo stromy Dvořáková zjednodušila a zaoblila. V následujícím desetiletí budou mít téměř vždy identickou formu a provedení a dá se říci, že se stanou poznávacím znakem její tvorby.

Edice *Nejkrásnější pohádky*, ale i další pohádkové edice ostatních nakladatelství, pokračovala i v následujících letech, a nadále dávala prostor známým i méně známým ilustrátorům.

V devadesátých letech se pohádky a jejich ilustrace dostaly do situace, kdy hlavní slovo v tvorbě edičního plánu začala mít především prodejnost jednotlivých titulů. V této době se ponejvíce klasické prodávaly nebo všeobecně známé pohádky. Jejich výtvarnou část tvořili ve velké míře především starší zavedení uznávaní ilustrátoři. Počáteční chaos, který panoval v nakladatelském prostředí do poloviny devadesátých let, se pozvolna začal měnit v řád. Ten skutečně nastal až v následující dekádě. Ač navázal na předchozí tradice, přinesl i mnohé inovace.²¹⁵

²¹⁴ ŽÁČEK 1995.

²¹⁵ Více v následující kapitole *Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 2000–2010*.

5. Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 2000–2010

Ilustrace literatury pro děti a mládež, a tedy i pochopitelně ilustrace pohádek, prošla na začátku 21. století mnoha změnami. Důležitou roli hrálo ustání chaosu na nakladatelském trhu.²¹⁶ Trh se stabilizoval a některá nakladatelství se specializovala výhradně na dětského čtenáře.²¹⁷ Byla to právě nakladatelství, která iniciovala mnohé ze změn.

Kromě avizovaných změn, k nimž se podrobně vrátím níže, nyní připomenu, co přetrvalo a zmíním některé ilustrátory předchozí dekády, kteří kontinuálně pokračovali.

Předně přetrval zájem o pohádku, jak o klasickou či adaptovanou, a zvýšil se zájem o pohádku autorskou.²¹⁸ Pokračovalo se ve vydávání digestů pohádek i reedic s novými ilustracemi. Oproti devadesátým letům se počet těchto titulů sice značně snížil, ale na druhou stranu se v těchto knihách zvýšil počet ilustrací. Kontinuitu zachovaly i ediční řady vzniklé v devadesátých letech. Například edice *Nejkrásnější pohádky – z pokladů našich a světových pohádkářů*²¹⁹ nakladatelství Albatros.

V oblasti ilustrování pohádek nadále působili zavedení ilustrátoři z let minulých, kteří rozvíjeli tradici vysoce hodnotné ilustrace.

Ilustrace pohádek dál tvořila Helena Zmatlíková (1923–2005)²²⁰. Podobně jako v předešlých letech doprovázely její charakteristické obrázky knihy pro nejmenší děti, jako například pohádky *Bubáci z Krakonošova* (2005)²²¹ [34]. I ilustrační činnost Adolfa Borna (1930–)²²² ozdobila mnoho nových knih. Z výše připomínané edice mu byly svěřeny pohádky *O psech* (2007)²²³ a to především kvůli tematickému zaměření knihy, které je mu dodnes velmi blízké.²²⁴ Jeho humorné ilustrace doprovodily také

²¹⁶ Více v předchozí kapitole *Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 1990–1999*.

²¹⁷ Například nakladatelství Meander nebo v roce 2000 založený Baobab. Ta se nejen specializovala na dětské čtenáře, ale zaměřila se na budování své vlastní značky, propagaci a reklamu. Začala postupně užívat internet, kde informovala o novinkách autorech a ilustrátorech, edičních plánech, ale také si zde zřídila prodejní místa.

²¹⁸ URBANOVÁ 2009, 14.

²¹⁹ Tato edice začala vycházet v polovině devadesátých let. Více o této edici v předchozí kapitole *Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 1990–1999*.

²²⁰ HOLEŠOVSKÝ 1989, 429.

²²¹ KUBÁTOVÁ 2005.

²²² HUTAŘOVÁ 2004, 7.

²²³ ZÁVADOVÁ 2007.

²²⁴ KLEVISOVÁ 2007, nepag.

La Fontainovy *Bajky* (2000)²²⁵ [35], nové vydání knihy *Já Baryk* (2001)²²⁶, pohádkový příběh *Mach a Šebestová v historii* (2002)²²⁷, i klasické *Pohádky bratří Grimmů* (2004)²²⁸, aj. Veselým slovem i obrazem navázal na předchozí dekádu Alois Mikulka (1933–)²²⁹. Knihami *Karkulka v maskáčích* (2001)²³⁰ [36] a *Zlatí slavíci a jiné pohádky* (2001)²³¹ pokračoval v autorském parodování všeobecně známých pohádkových námětů.

Také ilustrátor Karel Franta (1928–)²³², navázal na předchozí dekádu a především na své realisticky vyhlížející čerty. Jeho čerty jsme mohli nalézt v *Pohádkách o Honzovi* (2002)²³³ i v *Pohádkách poštovských panáčků* (2002)²³⁴ [37]. Knihy *Jak čert hledal díru do pekla* (2004)²³⁵, *Kdyby čert na koze jezdil* (2005)²³⁶ a *Čertovská pohádka* (2010)²³⁷ už svými názvy dávaly tušit, že i zde byli čerti hlavními aktéry těchto pohádkových příběhů. Prostředí vodnického světa zůstalo i nadále doménou Jana Kudláčka (1928–)²³⁸, který ho tentokrát zobrazil v pohádce *Žabka Žabetka* (2007)²³⁹ [38]. Výtvarník Josef Kremláček (1937–)²⁴⁰ opětovně uplatnil svůj um zobrazovat exotická prostředí v *Indiánských pohádkách* (2003)²⁴¹. Naopak v moderních *Autopohádkách* (2009)²⁴² [39] se soustředil především na realistické zachycení krásných automobilů a věci a děje s nimi spojenými. Ilustrace Lubomíra Anlaufa (1960–)²⁴³ se objevily v *Pohádkách z moře* (2004)²⁴⁴ a v *Pohádkách z vodních hlubin* (2004)²⁴⁵ [40], kde se ještě více, nežli dříve, soustředil na reálné zobrazení všech detailů. Podobné to bylo i u ilustrace Renáty Fučíkové (1964–)²⁴⁶. V jejích precizních ilustracích se navíc objevilo četné stínování kvašem, které vytvářelo dojem tisku

²²⁵ FONTAINE 2000.

²²⁶ NEPIL 2001.

²²⁷ MACOUREK 2002.

²²⁸ GRIMM/ GRIMM 2004.

²²⁹ HOLEŠOVSKÝ 1989, 232.

²³⁰ MIKULKA 2001a.

²³¹ MIKULKA 2001b.

²³² HOLEŠOVSKÝ 1989, 94.

²³³ MOTLOVÁ 2002.

²³⁴ KUBÁTOVÁ 2002.

²³⁵ ČTVRTEK 2004.

²³⁶ CIBULKA 2005.

²³⁷ ŽÁČEK 2003.

²³⁸ NOVÁKOVÁ 2011, nepag.

²³⁹ GÁLOVÁ 2007.

²⁴⁰ HUTAŘOVÁ 2004, 63.

²⁴¹ HULPACH 2003.

²⁴² MAREK 2009.

²⁴³ MALÁ 1998a, 44.

²⁴⁴ WAGNEROVÁ 2004.

²⁴⁵ WAGNEROVÁ 2004.

²⁴⁶ FABEŠOVÁ 2012, 82.

z hloubky a získalo náležitou plastičnost.²⁴⁷ Fučíková ilustraci přizpůsobovala textům, které výtvarně doprovázela a to nejen po stránce obsahové, ale také po stránce výtvarné. Její rukopis byl tedy proměnlivý, přesto většinou dobře rozpoznatelný. V *Evropských pohádkách* (2003)²⁴⁸ [41] se zjemnila obrysová linka a projasnila se celková barevnost. Vydařený výtvarný doprovod provázal také *Čínské pohádky* (2007)²⁴⁹ [42], kde by laik jen těžko poznal, že ilustrace nevytvořil výtvarník vyrůstající v čínské tradici a kultuře. Výtvarná parafráze čínského grafického umění byla velmi přesvědčivá. *Keltské pohádky* (2010)²⁵⁰ [43] doprovázely typické keltské ornamenty a pletence vyvedené v kvašové malbě bez černé obrysová linky. Všechny tyto ilustrace měly jedno společné a to byla přesnost každého detailu spojená s precizním studiem dobových faktů, na kterém si Fučíková ve svých pracích zakládá.

Výtvarnice Vlasta Baránková (1943–)²⁵¹ navázala na devadesátá léta například ilustracemi v *Národních pohádkách z Čech a Moravy* (2009)²⁵² [44], lyricky zjednodušovala detaily, což činilo a dosud činí její malby vysoce atraktivní pro mladší děti. Podobný princip zjednodušování tvarů byl patrný i v obrázcích Lucie Dvořákové (1959–)²⁵³. Ta byla v devadesátých letech začínající výtvarnicí, ale velmi rychle se dostala mezi ilustrátorskou elitu. Symbióza kresby a malby jejích obrázků a své specifické figury oblých tvarů předvedla i v *Pohádkách ze středověku* (2002)²⁵⁴ či v knize *O princezně trochu zakleté* (2009)²⁵⁵ [45].

Výtvarník František Skála ml. ilustroval pro Karla Šiktance (1928–)²⁵⁶ jeho osobité básnické pohádky *O dobré a zlé moci* (2000)²⁵⁷ [46] a *Hrad Svícen* (2009)²⁵⁸, kterými navázal na výtvarný doprovod knihy *Královské pohádky*²⁵⁹ z počátku devadesátých let. Zároveň vytvořil také osobité autorské knihy, kterým se budu věnovat podrobněji níže a ilustrace k pohádkovým knihám zahraničních autorů.²⁶⁰

²⁴⁷ FABEŠOVÁ 2012, 85.

²⁴⁸ FUČÍKOVÁ 2003.

²⁴⁹ FUČÍKOVÁ 2005.

²⁵⁰ FUČÍKOVÁ 2010.

²⁵¹ HOLEŠOVSKÝ 1989, 18.

²⁵² MOTLOVÁ 2009.

²⁵³ HUTAŘOVÁ 2004, 17.

²⁵⁴ DRIJVEROVÁ 2002.

²⁵⁵ NEČAS 2009.

²⁵⁶ JOHNOVÁ 2010, 14.

²⁵⁷ ŠIKTANC 2000.

²⁵⁸ ŠIKTANC 2009.

²⁵⁹ ŠIKTANC 1994.

²⁶⁰ Například: *Nekonečný příběh* (Michal Ende, 2001), *Pidilidi* (Mary Nortonová, 2007), *Žabí zámek* (Jostein Gaarder, 2008), aj.

Po roce 2000 přetrval i zájem o večerníčky a jejich knižní formu. Přišla i nová pokračování těchto pohádek. Zdeněk Miler se nadále soustředil na obrázkové knihy s Krtkem a vydal některé nové příběhy. Kromě toho publikoval rovněž knihu *Dětem Zdeněk Miler a Krték* (2001)²⁶¹. Ta byla zajímavá tím, že zkrácené příběhy doprovázelo „...povídání oblíbeného Krtečka se strejdou malířem.“²⁶² Ačkoliv je kniha určena pro malé děti, je doplněna seznamem knih ilustrovaných Zdeňkem Milerem, s uvedením roku prvního vydání a seznamem filmů. Též Zdeněk Smetana ilustroval příběhy postaviček známých z večerníčka, například *Nová dobrodružství Štaflíka a Špagetky* (2004)²⁶³ [47]. Zmiňovaná výtvarnice Vlasta Baránková navázala na devadesátá léta holčičkou Lískulkou v knihách *Lískulka u vrbiněk* (2001)²⁶⁴ a *Lískulka na ostrově Žbiribiri* (2001)²⁶⁵ [48]. Baránková zvolila právě vizuální podobu z večerníčku o Lískulce, která jednoduchou filmovou animací ztratila poetičnost a plastičnost, jaká byla patrná v první knize z devadesátých let. Knižních vydání, nebo pokračování se dočkali i další hrdinové televizních večerníčků.

Kromě zavedených ilustrátorů z předchozích let, nově nastoupila silná generace výtvarníků, kteří mnohdy vytvářeli experimentální knihy plné imaginace a kreativity.²⁶⁶ Jak jsem předestřela, změny iniciovala nakladatelství samotná.²⁶⁷ Především tím, že se zaměřila na moderní pohádku a poskytla prostor mladým, neznámým autorům – jak spisovatelům, tak ilustrátorům. Ti nezřídka kráčeli cestou experimentu, v němž hrála výtvarná stránka velmi výraznou roli.²⁶⁸

Mezi pracemi experimentálního charakteru se objevují ilustrační díla nebo celé autorské projekty, které jsou sice těžko zařaditelné, ale část z nich spojuje užití média fotografie buď jako svébytného ilustračního postupu nebo jako média schopného přenosu záznamu. Fotografie sama o sobě nebyla pochopitelně žádnou novinkou a k ilustrování pohádkových knih se užívala již v minulosti. Nejčastěji u příběhů, které byly předtím zfilmovány, a povětšinou v kombinaci s kresebným výtvarným doprovodem.²⁶⁹ To nikdy nebyl postup masově rozšířený, ale stále pokračoval.²⁷⁰ Nové

²⁶¹ DOSKOČILOVÁ 2001.

²⁶² <http://search.mlp.cz/?lang=cs&action=sTitul&key=2245365>, vyhledáno 24.3. 2013

²⁶³ MUNK/MUNKOVÁ 2004.

²⁶⁴ GÁLOVÁ 2001.

²⁶⁵ GÁLOVÁ 2001.

²⁶⁶ URBANOVÁ 2009, 14.

²⁶⁷ Nakladatelství Meander, Brio a nově založený Baobab, Havran či edice Raketa nakladatelství Labyrint.

²⁶⁸ REISSNER 2004, 11.

²⁶⁹ Chobotnice z Čertovky – kombinace obrazové ilustrace (Vladimír Jiránek) a fotografických příloh z filmu (Jan Kuděla), 1987. Pan Tau – kombinace obrazové ilustrace (Jiří Šalamoun) a fotografických

tisíciletí přineslo změnu ve využívání fotografie. Stala se svébytným ilustračním médiem. V ilustracích moderních pohádek či autorských pohádkových příběhů se začala objevovat inscenovaná fotografie a to různým způsobem.

Jedno z prvních užití inscenované fotografie bylo v autorské knize výtvarníka Jiřího Černického (1966–)²⁷¹ *O sasance* (2004)²⁷² [49]. Tato kniha má podtitul *Dokument z pohádky* a je to právě jedna z těch knih, které jsou těžko zařaditelné. Pohádkový příběh je sice zasazen do reálného prostředí, ale princezna Sasanka odkazuje k mýtickému eposu.²⁷³ Fotografie pořídil kromě Jiřího Černického, také Marek Pistora (1973–)²⁷⁴ a Ivana Pecháčková (1958–)²⁷⁵. Na fotografiích byly zachyceny například nepotřebné věci, dalo by se říci odpadky či atributy konzumní společnosti. Ač byly tyto věci nesourodé, společné zobrazení na fotografii jim dalo jistou poetiku [50]. Fotografie zachycovaly také umělecká díla Jana Černického²⁷⁶ [51], který je výraznou osobností českého postmoderního videoartu.²⁷⁷ Kniha kromě aranžovaných fotografií obsahovala i drobné kresbičky, které spolu s fotografiemi doprovázely text. Podtitul knihy, *Dokument z pohádky*, nejlépe vyjadřuje charakter fotografií. Ačkoliv se jedná o inscenované fotografie, snaží se působit jako fotografie dokumentární.

Inscenovaný fotodokument použil pro svoji autorskou knihu *Jak Cílek Lídu našel* (2006)²⁷⁸ také František Skála ml. Příběh Cílka volně navázal na Skálův slavný komiks *Velké putování Vlase a Brady* (1987)²⁷⁹. Ač byl tento komiks celý kreslený, na jeho konci se objevily tři fotografie. Na nich byly zachyceny Skálou vytvořené lesní bytosti (objekty) [52]. A právě tyto závěrečné fotografie se staly mostem mezi těmito knihami. Svým provedením předznamenávají příběh lesního panáčka Cílka, který potkal Lídu a prožil několik dobrodružství.²⁸⁰ Kniha *Jak Cílek Lídu našel* [53] užívala fotografie jako plnohodnotné ilustrace. Skála vytvořil loutku z přírodních a umělých

příloh z filmu (Jan Kuděla), 1983, Arabela – kombinace obrazové ilustrace (Adolf Born) a fotografických příloh z filmu (Jitka Bylinská), 1991.

²⁷⁰ Například od roku 2009 byli znovu vydáni *Včelí medvidci* (napsal Jiří Kahoun), tentokrát místo kreseb Ivo Houfa výtvarnou část tvořily fotografie z večerníčka *Příběhy včelích medvídků*.

²⁷¹ MALÁ 1998a, 307.

²⁷² ČERNICKÝ 2004.

²⁷³ MARKOVÁ 2009, 112.

²⁷⁴ <http://pistora.net/>, vyhledáno 6.5. 2013.

²⁷⁵ Ivana Pecháčková je majitelkou nakladatelství Meander, kde tato kniha vyšla.

<http://www.meander.cz/285-ivana-pechackova>, vyhledáno 10. 2. 2013.

²⁷⁶ Například fotografie na straně 36 a 37 zachycují jeho umělecky dotvořené motocyklistické přilby, jinak známé jako Jízda (Sentimenthol).

²⁷⁷ REISSNER 2005, 23.

²⁷⁸ SKÁLA 2006.

²⁷⁹ SKÁLA 1987.

²⁸⁰ HOLBOVÁ 2010, 27.

materiálů. Aranžoval ji na různá místa v lese. Pohyblivá postavička působila v tomto prostředí velmi věrohodně. Skála ji fotografoval samotnou nebo s dalšími postavami na různých místech, v různých denních dobách. Iluze dokumentu je dokonalá především v setkání Cílka se skutečným slimákem, kterého Skála nazval Bruno [54]. Kniha *Jak Cílek Lídu našel* se dočkala pokračování s názvem *Skutečný příběh Cílka a Lídy* (2007)²⁸¹. Svým rozsahem (322 fotografií) a pracností překonala první díl²⁸² a stala se inspirací pro další výtvarníky, konkrétně pro film *Kuky se vrací*.²⁸³

Dokumentární aranžovaná fotografie byla dominantní obrazovou složkou rovněž autorské knihy *Zik a Cháta* (2008)²⁸⁴ [55], kterou ilustrovali Petr Šmalec (1974–)²⁸⁵ a Markéta Šimková (1977–)²⁸⁶. *Zik a Cháta* je moderní pohádkou na motiv příběhu o kohoutkovi a slepičce. Hlavními hrdiny jsou zde mouchy. Ty i ostatní postavy jsou vytvořeny z fragmentů zdevastovaných spotřebních výrobků, například plastových šipek, badmintonových košíků či zbytků plastového potrubí. Předměty, sloužící původně jinému účelu, jsou ukázány v nových souvislostech. Vzniká inovativní kreativní estetika postavená na reinterpretaci banálního tvarosloví užitkových artefaktů.²⁸⁷ Výše zmíněné knihy měly společně nejen užití dokumentární inscenované fotografie, ale také užití zdevastovaných nepotřebných věcí a konzumních výrobků naší společnosti.

Technika fotografie se užívala také ve spojení s montáží. Tento postup se objevil i v devadesátých letech v knize *Z pohádkových končin* (1993)²⁸⁸ [56] ve fotografiích Petra Klukana (1961–)²⁸⁹. V té době se jednalo ještě o fotomontáž analogové fotografie, upravované pod zvětšovací přístroj. Po roce 2000 se ovšem začaly objevovat knihy s ilustracemi, které byly vytvořeny pomocí digitální fotografie. Následně byly upravovány v počítači s využitím specializovaných softwarů. Tento postup bychom

²⁸¹ SKÁLA 2007.

²⁸² Náročná technologie fotografování loutek v přírodě na kinofilm se podobala výrobě animovaného filmu zbaveného pohodlí studia se všemi technickými vymoženostmi. Blížila se spíše výrobě hraného filmu s tím, že práci celého štábu si Skála zajišťoval sám. Samostatným příběhem byla i technická realizace, počínaje téměř roční montáží jednotlivých záběrů do podoby komiksu a konče velmi náročným tiskem.

<http://www.arborvitae.eu/nakladatelstvi/katalog-knih/arbor-vitae/skutecny-pribeh-cilka-a-lidy/>, vyhledáno 5. 3. 2013.

²⁸³ Na tomto filmu František Skála ml. v počátcích spolupracoval. HOLBOVÁ 2010, 28.

²⁸⁴ ŠMALEC/ŠIMKOVÁ 2008.

²⁸⁵ MALÁ 2006, 240.

²⁸⁶ <http://www.baobab-books.net/marketa-simkova>, vyhledáno 8. 3. 2013.

²⁸⁷ REISSNER 2008, 25–26.

²⁸⁸ KLUKANOVÁ 1993.

²⁸⁹ svuv.cz/autor/Klukan.pdf, vyhledáno 4.4. 2013.

například nalezli v autorské knize Veroniky Suralové (1968–)²⁹⁰ *Jeden den v mraveništi* (2004)²⁹¹ [57]. Snímky tvořící ilustrace knihy byly pořízeny jako makrofotografie z mraveniště a následnou počítačovou fotomontáží k nim byly přidány děti (v poměru 1:1), které se vydaly do pohádkového mikrosvěta. Také kniha *Velká cesta Malého pána* (2008)²⁹² užívala montáž ve smyslu spojování fotografických obrazů a kreseb. V knize se střídalo několik výtvarných postupů. Jednak to byly precizně vyvedené kresby připomínající ideové architektonické návrhy [58]. Dále interiérové inscenace s umělým nasvícením [59], ale i exteriérové fotografie nalezených lesních zákoutí [60]. Zajímavé jsou i portréty z listí se studiovým zadním svícením, které se užívá právě při portrétní fotografii [61]. Všechny tyto fotografie magického pohádkového světa vytvořil známý fotograf Jiří Stach (1944–)²⁹³.

Obtížně zařaditelná je kniha *Adam a koleno* (2008)²⁹⁴ Dagmar Urbánkové (1972–)²⁹⁵. Ta vyprávěla o Adamovi, který si rozbil koleno a pod roztrženou látkou svých kalhot nahlížel do děje, který se tam přímo odehrával [62]. Na počátku kniha pracovala s fotomontáží, ale postupně byl děj zobrazován jako inscenovaná fotografie, ba přímo scénická fotografie. Postava babičky, kterou Adam pozoroval, měla kompletně zařízený byt do nejmenších detailů. Všechny věcičky byly zdařilými replikami našeho „velkého“ světa a fotografie postupně sloužila jako médium pro dokonale zobrazenou scénu tohoto „malého“ schovaného světa [63].

Odtud se dostávám k dalšímu využití fotografie v ilustračním umění prvního desetiletí 21. století. A tím je fotografie sloužící jako přenosné médium pro vytvořená prostředí. Takto využila fotografii kniha *Kočička z kávové pěny* (2006)²⁹⁶ [64], kterou ručně vyšíla Eva Volfová (1979–)²⁹⁷ řetízkovou výšivkou. Protože se jednalo o objekt dvourozměrný, sloužila fotografie skutečně jen jako reprodukční médium. U trojrozměrných objektů už se v podstatě jednalo o inscenované fotografie, ale celý koncept byl postaven na netradičním užití materiálu či výtvarného postupu a fotografie sloužila především pro reprodukci těchto scén. Sem bych zařadila autorskou knihu Petry Kubáčkové (1973–)²⁹⁸ *O andělovi, noční můře, statečném medvídkovi, hodném slonovi,*

²⁹⁰ MALÁ 2005a, 326.

²⁹¹ SOURALOVÁ 2004.

²⁹² UHLÍŘOVÁ 2008.

²⁹³ MALÁ 2005b, 21–22.

²⁹⁴ URBÁNKOVÁ 2008.

²⁹⁵ <http://www.baobab-books.net/dagmar-urbankova>, 5. 4. 2013.

²⁹⁶ HORVÁTHOVÁ 2006.

²⁹⁷ <http://www.ilustratori.net/eva-volfova>, vyhledáno 5. 4. 2013.

²⁹⁸ <http://www.baobab-books.net/petra-kubackova>, vyhledáno 5. 5. 2013.

opici a divoké huse (2006)²⁹⁹ [65], která byla specifická tím, že všechny postavy byly háčkované a příběh byl zinscenován v prostoru dětského pokoje. Podobný princip užila i Dagmar Urbánková ve své knize *Chlebová Lhota* (2010)³⁰⁰ [66], kde krajina, ale i interiéry chlebového obydlí, jakožto i nábytek, byly skutečně postaveny z chleba, jak název napovídá. Tuto potravinovou inscenaci na počátku vyprávění zasypal sních v podobě moučkového cukru. Pro úplnost dodávám, že postavičky byly ručně vyráběny látkovými panáčky. Kromě pečlivě připravené scény byl veliký důraz kladen na detaily jednotlivých věcí. *Chlebová Lhota* měla velmi spleť provázanou textovou a obrazovou část. V ilustraci využívala nejen fotografii, ale také drobné kresby, které zasahovaly i do textu. Zároveň se text několikrát objevil ve fotografiích v podobě komiksových bublin.

Všechny tyto knihy, užívající fotografii kterýmkoliv způsobem, měly společné to, že se jednalo o autorské pohádkové příběhy. Ve většině případů byla textová i obrazová část dílem jednoho autora. Tam, kde je autorů více, se často jednalo o partnerské dvojice³⁰¹, nebo o rodinné příslušníky³⁰². Tento fakt není nijak stěžejní, ale rozhodně je v této dekádě běžný a při bližším zkoumání častý i u dalších autorských pohádek.

K ilustrování pohádkových knih byly přizvány i významné osobnosti výtvarného umění, respektive umělci, pro něž bylo, a pro některé dodnes je, ilustrování spíše okrajovou záležitostí nebo příležitostným zpestřením jejich hlavní činnosti. Někdy docházelo k tomu, že se tito výtvarníci věnovali ilustraci přímo na základě přání autora textu. Například u samostatného vydání knihy *Pižďuchové*³⁰³ (2003)³⁰⁴ [67] pohádkového příběhu spisovatele Václava Havla (1936–2011)³⁰⁵ ilustrace vytvořil jeho přítel, malíř Jiří Sopko (1942–)³⁰⁶. Podobné přátelské vazby bylo možné vypočítat také u Matěje Formana (1964–)³⁰⁷, který nejčastěji ilustroval knihy Jiřího Stránského (1931–)³⁰⁸. Z pohádkových příběhů vybírám dřevorytem ilustrované *Povídáčky pro*

²⁹⁹ KUBÁČKOVÁ 2006.

³⁰⁰ URBÁNKOVÁ 2010.

³⁰¹ Zik a Cháta – knihu vytvořila partnerská dvojice Petr Šmalec a Markéta Šimková.

³⁰² Velká cesta Malého pána – knihu napsala Lenka Uhlířová, která je dcerou fotografa Jiřího Stacha.

³⁰³ Pohádkový příběh *Pižďuchové* napsal Václav Havel v sedmdesátých letech (1978) do sborníku německého nakladatelství, jež vydalo českým zakázaným spisovatelům knihu pohádek. Tento sborník byl vydán v Čechách až v roce 1991 pod názvem *Uzel pohádek* a obsahoval mimo jiné i pohádku *Pižďuchové*.

³⁰⁴ HAVEL 2003.

³⁰⁵ DOLEJŠÍ 2004, 77.

³⁰⁶ MALÁ 2001, 299–300.

³⁰⁷ MALÁ 1998b, 280.

³⁰⁸ DOLEJŠÍ 2004, 225.

moje slunce (2002)³⁰⁹ [68], které volně navazují na knihu z devadesátých let *Povídáčky pro Klárku* (1996). Rovněž u výtvarníka Františka Skály ml. nelze přehlédnout opakovanou spolupráci se spisovatelem Karlem Šiktancem. Ta započala už v devadesátých letech *Královskými pohádkami* (1994)³¹⁰ a v následujícím desetiletí pokračovala pohádkovými knihami *O dobré a zlé moci* (2000)³¹¹ a *Hrad Svícen* (2009)³¹² [69]. Také Pavel Sivko (1948–)³¹³, grafik a autor několika českých známek, spolupracoval především se spisovatelkou Magdalenou Wagnerovou (1960–)³¹⁴. Ilustroval pro ni tyto pohádkové knihy: *Modrá pohádka aneb Kachna na modro* (2001)³¹⁵ [70], *Pes moudřejší člověka* (2004)³¹⁶, *Strom s granátovými jablky* (2004)³¹⁷ a *Zrnko písku* (2006)³¹⁸.

Mezi výtvarníky jež se začali věnovat ilustraci pohádek, je potřeba vyzdvihnout všestranného umělce Petra Nikla (1960–)³¹⁹. Ten se v prvním desetiletí po roce 2000 zaměřil především na moderní pohádku, přičemž byl jak autorem textu, tak i výtvarného doprovodu. Dodnes výhradně spolupracuje s nakladatelstvím Meander, respektive s Ivanou Pecháčkovou, jež je nejen majitelkou, ale také odpovědnou redaktorkou. Nikl pro toto nakladatelství vytvořil i logo edice Modrý slon.³²⁰ Není divu, že první kniha vydaná v této edici, byla právě od Petra Nikla. Jmenovala se *Pohádka o Rybitince* (2000)³²¹ [71] a podobně jako další Niklova kniha, *Pohádky o Rybabě a Mořské duši* (2002)³²² [72] vyprávěla o mořském světě a jejích obyvatelích, které představila v barevných mezzotintových ilustracích. Následující knihy *Zá hádky* (2007)³²³ [73] a *Jelěňovití* (2008)³²⁴ [74] v textu i ilustracích³²⁵ představovaly svět suchozemských zvířat, nebo spíše fantazijních stvoření.³²⁶ Poetiku předchozích knih měla i kniha

³⁰⁹ Jednalo se o další knihu pohádkových dopisů, které posílal autor své dceři z vězení v letech 1973–1975. STRÁNSKÝ 2002.

³¹⁰ ŠIKTANC 1994.

³¹¹ ŠIKTANC 2000.

³¹² ŠIKTANC 2009.

³¹³ MALÁ 2001, 118–119.

³¹⁴ <http://www.czechlit.cz/autori/wagnerova-magdalena/>, vyhledáno 13.5.2013.

³¹⁵ WAGNEROVÁ 2001.

³¹⁶ *Strom s granátovými jablky* má podtitul *Travestie z pohádky* a je určena mládeži a dospělým. WAGNEROVÁ 2004.

³¹⁷ WAGNEROVÁ 2004.

³¹⁸ WAGNEROVÁ 2006.

³¹⁹ MALÁ 2002b, 311–313.

³²⁰ ŠUBRTOVÁ 2011, 146.

³²¹ NIKL 2000.

³²² NIKL 2002.

³²³ NIKL 2007.

³²⁴ NIKL 2008a.

³²⁵ *Zá hádky* (2007) byly ilustrovány kresbou, *Jelěňovití* (2008) opět mezzotintem.

³²⁶ VRÁBLOVÁ 2010, 19.

Lingvistické pohádky (2006)³²⁷ [75], která obsahovala plno záhadných poetických tvorů a netvorů. Kniha byla pozoruhodná nejen výtvarnou stránkou, jemnou kresbou, kde vizuálně převládal kruh, ale především textovou částí, kde dominoval jazykový experiment a vtip. Po textové stránce byla tak specifická, že na rozdíl od některých předchozích Niklových knih, nebyla přeložena a pravděpodobně ani nikdy přeložena nebude. *Přes hádky* (2010)³²⁸ [76] už svým názvem odkazovaly k *Zá hádkám*, a ač byla kniha napsána jinou formou (ve verších), spojuje obě knihy obdobný kresebný doprovod a typografická úprava.

Právě celková typografická úprava všech Niklových knih byla velmi osobitá a do detailu promyšlená. Ačkoliv každá kniha byla trochu jiná, individuální styl autora lze dobře poznat. Knihy charakterizovala preciznost a promyšlenost výtvarného uspořádání, čistota, lehkost a celkový, až duchovní, řád. Všechny také spojovala jakási neadresnost. Primárně byly určeny dětem³²⁹, ale zaujaly především dospělé. Nejlépe tento paradox vystihl sám Petr Nikl, který v úvodu k *Lingvistickým pohádkám* napsal, že jsou určeny „*Pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré!*“.³³⁰

Ve spojení s Niklovými knihami se často hovoří o tom, že v tomto desetiletí se některé dětské knihy staly artefakty.³³¹ Sběratelský zájem se netýkal jen Petra Nikla a jeho knih, ale i ostatních výtvarníků. Jak jsem již několikrát podotkla, hybateli změn byla v tomto desetiletí nakladatelství samotná, především ta menší, soustředující se na výtvarně netradičně pojaté ilustrované knihy pro děti.³³² Produkce těchto nakladatelství vycházela v nízkém nákladu³³³ a i počet titulů ročně byl a dodnes je velmi malý a málokdy překoná jednomístné číslo. Tím se zcela přirozeně stávaly tyto knihy poměrně vzácnými sběratelskými předměty. Nakladatelství Meander navíc zvyšuje exkluzivitu svých knih tak, že prvních sto výtisků čísluje a signuje je sám autor, čímž de facto také podporuje sběratelský zájem. I proto se některé autorské knihy těchto malých nakladatelství označovaly jako umělecké artefakty.

³²⁷ NIKL 2006.

³²⁸ NIKL 2010.

³²⁹ Petr Nikl v několika rozhovorech uvedl, že své knihy původně pro děti nezamýšlel a že se jimi staly až díky ediční politice nakladatelství Meander. Zároveň potvrzuje, že dětský způsob vidění skrze hru je pro něho klíčový. MALÝ 2009, 107.

³³⁰ NIKL 2006, 5.

³³¹ URBANOVÁ 2009, 14.

³³² Především Baobab, Brio, Havran, Popocatepetl, edice Raketa (nakladatelství Labyrint), Meander.

³³³ Například první náklad *Niklovy Pohádky o Rybitince* (2000) byl vydán v počtu 700 kusů. <http://www.mestoprodeti.cz/tematicke-clanky/rozhovory/2130-rozhovor-s-nakladatelkou-ivanou-pechackovou.html>, vyhledáno 13. 4. 2013.

To, že malá soukromá nakladatelství vydávala především autorské pohádky, bylo vlastně samozřejmé. Trh byl poměrně dobře zásoben výběry klasických pohádek, které byly vydány v devadesátých letech a tak nepatřily k nedostatkovému zboží. Tato nová malá nakladatelství nedisponovala „zlatým fondem“ jako například nakladatelství Albatros, ani za nimi nestála velká zahraniční nakladatelství, jako byl například Egmont. Z tohoto úhlu pohledu se zdá zcela přirozené, že se zaměřila na převážně autorské pohádky s nevšedním výtvarným doprovodem. Tím také vyvolala vlnu zájmu o tento žánr. Díky tomu se mezi ilustrátory objevila i jména do té doby nepříliš známá.

Vyhledávanou ilustrátorkou se stala Galina Miklínová (1970–)³³⁴. Na konci devadesátých let se představila jako ilustrátorka oblíbené série knih o Harry Potterovi.³³⁵ V následující dekádě se spojila se spisovatelem Pavlem Šrutem (1940–)³³⁶, pro něhož ilustrovala několik knih³³⁷, nejznámějšími se stali *Lichožrouti* (2008)³³⁸ [77], jež se dočkali pokračování jako *Lichožrouti se vracejí* (2010)³³⁹. Lichožrouti, hlavní hrdinové požírající ponožky, byli nakresleni černou šrafovanou kresbou. Vše v jejich okolí bylo ilustrováno barevnou kresbou a tento netradiční kontrast jim dával vyniknout. Jejich popularitu u dětí dokazuje i prodej plyšových hraček a v současnosti připravovaný film.³⁴⁰ V oblasti autorských pohádek se dokázala prosadit také Alžběta Skálová (1982–)³⁴¹. Pro její práce byla typická různorodost užitých výtvarných technik i zajímavé technické zpracování ilustrací. Například jedinečnost knihy *Poklad starého brouka* (2007)³⁴² [78], spočívala právě v technickém zpracování ilustrací, kdy Skálová užila autorský ofset, tedy tisk z pěti přímých barev.³⁴³ Různorodost užitých výtvarných technik je patrná také v knize *Pišťucha má problémy* (2008)³⁴⁴, která byla doprovázená černobílými ilustracemi a místy využívala drobné jednoduché kresbičky a komiksové „bublíny“. Kombinovaná technika ilustrace – koláže, montáže, barevné kresby, a jiné - byla užita v pohádkovém příběhu *Putování žabáka Filemona* (2010)³⁴⁵. Ač byly

³³⁴ MALÁ 2002a, 289.

³³⁵ Knihy o Harry Potterovi byly v českém jazyce vydávány mezi lety 1999–2008.

³³⁶ DOLEJŠÍ 2004, 242.

³³⁷ Knihy Pavla Šruta s ilustracemi Galiny Miklínové: *Pavouček Pája* (2001), *Verunka a kokosový dědek* (2004), *Příšerka a příšeři* (2005).

³³⁸ ŠRUT 2008.

³³⁹ ŠRUT 2010.

³⁴⁰ http://www.alkay.cz/content/text/cz/?projekty/celovecerni_filmy/lichozrouti, vyhledáno 6. 5. 2013.

³⁴¹ MALÁa 2005, 141.

³⁴² ČERNÁ 2007.

³⁴³ Ilustrace používají čtyři přímé barvy, tzn., neexistuje jedna barevná předloha, ale čtyři vždy pro každou barvu zvlášť.

³⁴⁴ BRODECKÁ 2008.

³⁴⁵ ŠRÁMKOVÁ 2010.

ilustrace v těchto knihách rozdílné, nejčastěji se objevovala poetická, snová barevnost s úsměvnou kresbou. Skálová výtvarně doprovodila i další dětské knihy.³⁴⁶

Na rozdíl od devadesátých let, kdy v ilustraci pohádek dominovala kresba a malba, se v novém tisíciletí setkáváme i s méně tradičními technikami. Za „netradiční“ považují už výše uvedené fotoilustrace. V souvislosti s nimi jsem již zmiňovala Petra Šmalce, jenž vytvořil fotografický doprovod ke knize *Zik a Cháta* (2008). Byl také autorem ilustrací ke knize *Ferda Páv a všelijaká zvířátka* (2002)³⁴⁷ [79], které vytvořil pomocí křivkového grafického programu CorelDRAW 9³⁴⁸ bez použití přípravných kreseb.³⁴⁹ Pohádku vytvořenou kompletně počítačovou animací byly i *Krtčí výlety* (2006)³⁵⁰ ilustrátorky a webdesignérky Jitky Petrové (1975–)³⁵¹. Ač jsou ilustrace vytvořeny pomocí grafických počítačových programů, nepůsobí vůbec uměle, spíše připomínají dětské výtvarňáčky. Práci s počítačem přiznává více ilustrátorů³⁵², ale snad nikde nebyla tak rozsáhlá jako u Petra Šmalce či u Jitky Petrové.

Navzdory tomu, anebo právě proto, že se svět digitalizuje, vznikají také ilustrace vytvořené metodami nepřiliš častými. Konkrétně mám na mysli ilustrace vytvořené technikou linorytu. Není mi známo, že by se tato technika v devadesátých letech užívala pro ilustraci pohádek.³⁵³ Zato v prvním desetiletí 21. století vzniklo několik pohádkových knih, které byly ilustrovány právě touto technikou. Barevné linorytové ilustrace vytvořil Juraj Horváth (1974–)³⁵⁴ pro knihy *Roches a Bžunda* (2001)³⁵⁵ [80] a *Slepice a televize* (2003)³⁵⁶. Chrudoš Valoušek (1960–)³⁵⁷ touto technikou doprovodil pohádku *O zlaté mrkvi* (2003) [81]³⁵⁸. Se jménem Michala Cihláře (1960–) byla tato technika spojována po dobu několika let, kdy tvořil vizuální styl pro pražskou ZOO.³⁵⁹ Cihlář se do ilustrační tvorby pohádek zapsal knihou *Kvik pluje na jih* (2004)³⁶⁰ [82].

³⁴⁶ *Zpátky do Afriky!* (Jiří Dvořák, 2005), *Malá medvědí knížka* (Zbyněk Černík, 2009), *Malé černé pohádky pro nebojácné děti* (Blaise Cendrarsad, 2010), aj.

³⁴⁷ MORGENSTERN 2002.

³⁴⁸ <http://petrsmalec.sweb.cz/cesky.htm>, vyhledáno 19. 4. 2013.

³⁴⁹ <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1183619616-kultura-cz/306295350090014/obsah/113005-portret-petr-smalec/>, vyhledáno 30. 9. 2012.

³⁵⁰ HLAVÁČ 2006.

³⁵¹ <http://www.jitapetr.com/>, vyhledáno 5. 5. 2013.

³⁵² Například výtvarnice Vlasta Baránková, Jiří Votruba, aj.

³⁵³ Jsem si vědoma využití dřevorytu v případě ilustrací knihy *Deset večerů s pohádkou* od Zdeňky Kabátové-Táborské.

³⁵⁴ <http://www.baobab-books.net/juraj-horvath>, vyhledáno 3. 5. 2013.

³⁵⁵ MÍKOVÁ 2001.

³⁵⁶ DVOŘÁK 2003.

³⁵⁷ MALÁ 2008, 115–116.

³⁵⁸ BELLINGEROVÁ 2003.

³⁵⁹ Michal Cihlář spolupracoval s pražskou ZOO v letech 1998–2007.

³⁶⁰ JANDA/KUBEŠ 2004.

Také Pavel Kadlec (1977–)³⁶¹ použil linoryt pro ilustrace příběhu *David, Nik a kouzelný cylindr* (2004)³⁶² a pro pohádku *O čertíčkovi* (2007)³⁶³ [83].

Není mým cílem zabývat se technikami v ilustraci pohádek, ale ráda bych ještě upozornila na techniku mezzotinty. Ta, jak známo, je velice náročná. Ve svých ilustracích ji několikrát užil Petr Nikl (*Pohádka o Rybitince, O Rybabě a Mořské duši, Jěľňoviti*). Ač je pro ilustraci pohádek netypická, najdeme ji i v pohádkovém příběhu *Co vyprávěla Dlouhá chvíle* (2008)³⁶⁴ [84] od výtvarníka Jana Híska (1965–)³⁶⁵. Tyto příklady jen dokládají tvrzení ze začátku této kapitoly, že nakladatelství se vydala cestou experimentu, v němž hrála výtvarná stránka velmi výraznou roli.

Zvýšený zájem o autorskou pohádku přál také bilderbuchům, neboli obrázkovým knihám. Na tento typ knih jsem upozorňovala v předešlé kapitole, kdy na počátku devadesátých let jich několik vydalo curyšské nakladatelství Bohem Press.³⁶⁶ V českém prostředí tehdy tyto knihy „zapadly“, pravděpodobně vinou všeobecné nadprodukce a celkové nepřehlednosti knižního trhu. Ačkoliv se v té době nevytvořila tak silná tradice, na počátku nového tisíciletí byl význam těchto knih už jasně patrný. Připomínám, že obrázkové knihy nemusejí být pouze pohádky, ale z procentuálního hlediska je jich největší množství právě v tomto žánru.³⁶⁷ Většinou se kniha věnuje jedné pohádce nebo jednomu pohádkovému příběhu s krátkým textem a s převahou ilustrací. Úlohu vypravěče tak přebírá výtvarník a i proto jsou tyto knihy velmi často autorské.³⁶⁸

Na počátku nového tisíciletí se v tomto odvětví výrazně projevil autodidakt Pavel Čech (1968–)³⁶⁹. Pozornost vzbudila jeho autorská pohádka *O Čertovi* (2002)³⁷⁰ [85]. Výtvarným zpracováním, propracovaností a detailní popisností se hlásila k pracím ilustrátora Karla Franty, se kterým měla ostatně společné čertovské téma. Narativní kresba odkazovala barevným laděním a poetičností k ilustracím výtvarníka Jiřího Trnky. Inspirace Trnkou byla patrná ve všech Čechových knihách. Nejmarkantněji

³⁶¹ <http://www.meander.cz/2101-pavel-kadlec>, vyhledáno 4. 5.2013.

³⁶² KANAJLO 2004.

³⁶³ VOKURKOVÁ 2007.

³⁶⁴ FISCHEROVÁ 2005.

³⁶⁵ MALÁ 1999a, 151–152.

³⁶⁶ Více o těchto knihách v předchozí kapitole *Čeští výtvarníci a jejich ilustrace pohádek v letech 1990–1999*.

³⁶⁷ ŠUBRTOVÁ 2011, 133.

³⁶⁸ STEHLÍKOVÁ 1996, nepag.

³⁶⁹ MALÁ 1998a, 294.

³⁷⁰ ČECH 2002.

v knize *O zahradě* (2005)³⁷¹ [86], která už svým názvem připomínala Trnkovu autorskou knihu *Zahrada* (1962)³⁷². Následovaly knihy *O Mráčkovi* (2005)³⁷³ a *O klíči* (2007)³⁷⁴ a dosud nevydaný projekt *O klukovi*.³⁷⁵ Všechny tyto obrázkové knihy spojovalo nejen počáteční písmeno O, ale také solitérní hrdina, nejčastěji snící chlapec schopný spatřovat v obyčejných věcech tajemno a fantastično. Knihy na sebe sice dějově nijak nenasazují, ale v podstatě se jedná o soubor snových dětských příběhů, které si jsou blízké nejen provedením výtvarným, ale i literárním. Podobný soubor obrázkových knih vytvořila také Martina Skala (1958–)³⁷⁶. Na rozdíl od Pavla Čecha užívala v principu jednoduchou kresbu s příběhovou zkratkou, jakou známe například z některých televizních večerníčků.³⁷⁷ První pohádková obrazová kniha se jmenovala *Strado a Varius* (2002)³⁷⁸ [87]. Znalému čtenáři neunikla slovní hříčka se jménem slavného výrobce houslí.³⁷⁹ Příběh vypráví o starém houslistovi, který najde vejce, z něhož se vyklubou housličky. Tato kniha byla zasazena do Pařížského prostředí. Druhá kniha *Strado a Varius aneb Setkání s Mozartem* (2003)³⁸⁰ se dějově i obrazově odehrávala v Praze. Následoval *Strado a Varius ve škole Johanna Sebastiana Bacha* (2004)³⁸¹ představující prostředí německého Lipska. Zatím poslední knihou se stal *Strado a Varius a léčka Rudého abbé* (2005)³⁸², kde se čtenář seznámil s benátským karnevalem a postavou Antonia Vivaldiho. Je patrné, že soubor knih o nerozlučné dvojici Strado a Varius plnil také didaktickou funkci. Informoval o známých městech, předával fakta o historických událostech a slavných osobnostech hudebního světa. Zároveň byl humorný a to nejen v textové části, ale i v ilustracích. Ve svých autorských knihách výtvarnice často hravě propojovala textovou a obrazovou část. Například tak, že v rámci ilustrace používala notovou osnovu jako grafický prvek. Místo notového zápisu do osnovy zaznamenávala děj příběhu [88], jindy ji využila jako symbol pro výtvarné řešení celostránkové ilustrace [89]. Didaktická funkce autorských knih

³⁷¹ ČECH 2005.

³⁷² TRNKA 1962.

³⁷³ ČECH 2005.

³⁷⁴ ČECH 2007.

³⁷⁵ ŠUBRTOVÁ 2011, 133–136.

³⁷⁶ MALÁ 2005a, 129.

³⁷⁷ Žofka ředitelkou ZOO, Mach a Šebestová, aj.

³⁷⁸ SKALA 2002.

³⁷⁹ Antonio Giacomo Stradivari, známý také jako Antonius Stradivarius byl výrobce smyčcových nástrojů (především houslí). Žil v letech 1644/1648 –1737 v italské Cremoně.

³⁸⁰ SKALA 2003.

³⁸¹ SKALA 2004.

³⁸² SKALA 2005.

Martiny Skaly byla později patrná také v příběhu nazvaném *Medvídek Kuma* (2010)³⁸³, které v závěru obsahovala ekologické „*Desatero pro planetu*“. Obrázkovou knihu bychom našli i u ilustrátorky Anny Neborové (1968–)³⁸⁴. Jednalo se o autorskou knihu *Oskar a Mimi* (2004)³⁸⁵ [90]. Příběh holčičky Mimi a psího tuláka Oskara doprovázela čistá, jednoduchá kresba a světlá pastelová barevnost. Celková poetika knihy vycházela i z typografické úpravy. Text byl tištěn záměrně přes obrázky a působil jako poznámka ke všemu vyobrazenému [91].

Také výše zmiňovaná Alžběta Skálová vytvořila v tomto desetiletí autorský bilderbuch. Jmenoval se *Pampe a Šinka* (2008, 2010)³⁸⁶ [92] a byla vydána nejprve vlastním nákladem³⁸⁷ a až později v nakladatelství Arbor vitae.³⁸⁸ Skálová, na rozdíl od Pavla Čecha, Martiny Skaly či Anny Neborové, pracovala s kombinovanou technikou. Využívala sice klasické ilustrátorské postupy, v jejím případě především kresbu akvarelem, ale částečně také fotografii. Výsledkem byly koláže vyfotografovaných obyčejných předmětů v kombinaci s kresbou a malbou [93]. Na některých místech se Skálová uchýlila ke komiksovému zpracování a užila i tzv. bubliny. Podobný ilustrátorský postup byl využit i v knize *Putování žabáka Filemona* (2010)³⁸⁹, kterou jsem zmiňovala výše.

Zajímavý bilderbuch vytvořila také spisovatelka Olga Černá (1962–)³⁹⁰ a výtvarnice Michaela Kukovičová (1968–)³⁹¹ v pohádkovém příběhu *Jitka a kytky* (2010)³⁹². Příběh vypráví o nemocné holčičce, která si z dlouhé chvíle vysnila kytku, jež ji začala různými hrami a nápady bavit, až ji uzdravila.³⁹³ Jak je u těchto knih zvykem, text je velmi úsporný, obsahuje pouze několik vět na každé stránce. Výtvarná část byla tvořena koláží montovaných vystřihovánek [94] a výraznou měrou se podílela

³⁸³ SKALA 2010.

³⁸⁴ <http://www.annaneborova.cz/zivotopis/>, vyhledáno 3. 5. 2013.

³⁸⁵ NEBOROVÁ 2004.

³⁸⁶ SKÁLOVÁ 2010.

³⁸⁷ Tato praxe nebyla v tomto desetiletí ojedinělá, bylo založeno sdružení Korpbooks, v rámci něhož bylo takto vydáno několik knih.³⁸⁷ Korpbooks vznikla v roce 2007 jako volné sdružení grafiků a ilustrátorů. Dodnes je jejich cílem vytvářet knihy s důrazem na výtvarnou a grafickou část. Sdružení je spjato například s těmito jmény: Alžběta Skálová, Darja Čančíková, Dora Čančíková, Dora Dutková, Jan Čumlivski, Martin Kubát, Martina Kupsová a Silvie Vavřínová, aj. <http://www.koprbooks.org/>, vyhledáno 8. 5. 2013.

³⁸⁸ *Pampe a Šinka* – vydána vlastním nákladem 2008, v nakladatelství Arbor vitae v roce 2010.

³⁸⁹ ŠRÁMKOVÁ 2010.

³⁹⁰ MALÁ 2002a, 205–206.

³⁹¹ <http://www.baobab-books.net/michaela-kukovicova>, vyhledáno 20. 5. 2013.

³⁹² ČERNÁ 2010.

³⁹³ KOPÁČ 2011, 33.

na budování příběhové linie. Ilustrace v úvodu knihy ukazovala zajímavý pohled shora do dětského pokoje, ve kterém se odehrává převážná část příběhu³⁹⁴ [95].

Na počátku 21. století se moderní pohádky snaží zprostředkovat zážitek a hru. Tento princip se objevil například v publikaci *Kiko a tajemství papírového motýla* (2010)³⁹⁵. Knihu ilustroval Daniel Michalík (1974–)³⁹⁶, který za jednotící motiv určil japonské papírové skládačky origami [96]. Grafické ztvárnění a ilustrace využívaly jasných obrysů i pestrých barev, čímž budily dojem papírových objektů či koláží. Děti by se pomocí příběhů obklopujících jednotlivé skládačky měly učit základní postupy této staré tradiční japonské dovednosti [97]. Také nové vydání *Broučků* (2008)³⁹⁷ s ilustracemi Vlasty Baránkové se snažilo poskytnout hru a zážitek a to díky přidané hodnotě ke knize samotné, kterou bylo papírové divadýlko [98]. To si děti musely nejprve vystříhnout a sestavit a poté si s ním mohly hrát. Ještě dále zašla kniha *Krtčí výlety* (2006), o které jsem se již zmiňovala v souvislosti s ilustracemi vytvořenými pomocí softwarových programů. K této knize byla přiložena počítačová hra, která volně navazovala na děj knihy. Vznikl tak interaktivní komplex a kniha se stala estetickým objektem s vtipnou, osobitou atmosférou, založenou na situační komice a herních postupech. Hráči mohli získat praktické zkušenosti, opírat se o znalost literárního zdroje, konkrétních témat a vizuálních konceptů.³⁹⁸ Hru sestavila a knihu ilustrovala Jitka Petrová.

K pohádkovým knihám se také přidávaly CD nahrávky. Zatímco u *Krtčích výletů* přidaná hra dotvářela příběh, zvukové nahrávky byly často paralelní mluvenou podobou knihy nebo fonicky obohacovaly text. Mluvenou podobu knihy, kterou v tištěné verzi ilustrovala Mariana Dvořáková (1985–)³⁹⁹, získala například pohádka *O Mourince a Lojzíkovi* (2008), kterou napsala a poté i hudebně „ilustrovala“ zpěvačka Radůza. Také Petr Nikl některé své knihy obohatil o autorské hudební verze k vybraným pohádkám. CD s netradičním přednesem a netypickým zvukovým doprovodem (dramatické chřestění kamením, aj.) bylo součástí knihy *Jelěňoviti* (2008)⁴⁰⁰. A druhé vydání knihy *O Rybitince* (2008)⁴⁰¹ dostalo jako přidanou hodnotu

³⁹⁴ ŠUBRTOVÁ 2010, nepag.

³⁹⁵ PILÁTOVÁ 2010.

³⁹⁶ <http://www.meander.cz/2115-daniel-michalik>, vyhledáno 26. 5. 2013.

³⁹⁷ KARAFIÁT 2008.

³⁹⁸ URBANOVÁ 2007, 2–10.

³⁹⁹ <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=ilustrator&IDosoby=56136>, vyhledáno 6. 6. 2013.

⁴⁰⁰ NIKL 2008a.

⁴⁰¹ NIKL 2008b.

knihy hudební nahrávku *Rybí písně*. Tu zkomponoval a opět netradičně zazpíval sám autor.

V období 2000–2010 sice pokračovali zavedení ilustrátoři let minulých, ale mezi nimi se dokázala výrazně prosadit také nastupující generace. Významnou měrou se na této skutečnosti podílela malá nakladatelství specializující se na originální umělecky pojaté knihy pro děti. Ta se zaměřila na vydávání autorských projektů, především pak moderních pohádek.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se snažila představit vývojové tendence a inovace v ilustraci pohádek na příkladech českých výtvarníků v době 1990–2010.

V části zabývající se lety 1990–1999 jsem se zaměřila především na změny nakladatelského trhu, které přinesla porevoluční doba. Upozornila jsem na vlivy přicházející ze zahraničí i na zájem o české exulantské autory (literáty i ilustrátory) a zvýšený zájem o etablované výtvarníky. Také jsem vyzdvihla popularitu knižních vydání televizního večerníčka a jeho nových pokračování. Na vybraných knihách jsem poukázala na oblibu klasických pohádek, především výběrů. Všechna tato témata jsem dokládala na konkrétních příkladech kontinuální i nastupující generace výtvarníků věnující se pohádkové ilustraci.

V navazující kapitole, obsahující vývoj pohádkové ilustrace českých výtvarníků v letech 2000–2010, jsem si všímala kontinuity zavedených ilustrátorů i některých přetrvávajících tendencí z devadesátých let. Snažila jsem se vyzdvihnout důležitost malých nakladatelství, především těch, která se specializovala na výtvarně netradičně pojaté ilustrované autorské pohádky. Konkrétně jsem se zaobírala vzrůstajícím počtem autorských pohádkových příběhů s ilustracemi vytvořenými fotografickou technologií a upozornila jsem i na další zajímavé autorské projekty, například na obrázkové knihy (tzv. bilderbuchy).

Ukazuje se, že v devadesátých letech pokračovali převážně ilustrátoři z předchozích desetiletí, tedy již uznávaní výtvarníci, kteří ilustrovali ponejvíce výběry klasických pohádek. Tyto pohádky zobrazují hlavně svět pohádkové imaginace a snaží se děti především poučit, vštípit jim základní pravidla chování a vnést do jejich světa řád a smysl. Oproti tomu v následujícím desetiletí se setkáváme nejen s ilustrátory kontinuálně pokračujícími, ale objevují se i nová jména. Stoupá zájem o autorskou pohádku. V autorské pohádce se můžeme setkat s autorskými knihami, v nichž textová i obrazová část je dílem jednoho autora (či autorské dvojice). Na vzestupu jsou dnes experimentální techniky. Část těchto knih spojuje užití média fotografie. Autorské pohádky se okrajově věnují i významné osobnosti výtvarného umění. Tím se řada současných pohádkových knih stává artefaktem, předmětem sběratelského zájmu. Pod označením pohádka se vydávají i knihy, které jsou však pro děti těžko pochopitelné. V knihách mnohdy chybí informace pro jaký věk je kniha doporučena. Vznikají také autorské pohádkové knihy, kterým dominuje obrazová část a autorem je zpravidla

ilustrátor. Tyto knihy jsou v podstatě obrazovou galerií s narativní příběhovou složkou. Všeobecně se dá říci, že autorské pohádky jsou v dané době často zasazovány do reality a snaží se dětem poskytnout především zážitek a hru.

Uvědomuji si, že má práce není vyčerpávající výpovědí o ilustraci pohádkových knih v letech 1990–2010. Především proto, že chybí kompletní databáze vydaných knih v tomto období. Z hlediska budoucího bádání by bylo zajímavé soustředit se na podrobnější zpracování užitých technik a inspiračních vlivů jednotlivých knih. Ilustrace pohádek by se také daly sledovat i z tematického hlediska. Například v období, kterým jsem se zabývala, je na vzestupu postava čaroděje a adaptace fantasy žánru do pohádek. Kořeny rostoucího zájmu o tento žánr lze nalézt na počátku devadesátých let, kdy byly do češtiny poprvé přeloženy série *Letopisy Narnie* či *Pán Prstenů*. Na konci devadesátých let se začala postupně vydávat série o čarodějném uční Harrym Potterovi. V následující desetiletí byly tyto knihy filmově zpracovány, což popularitu fantasy žánru ještě zvýšilo. Naproti tomu, v pohádkovém prostředí stále přetrvává oblíbenost vodnického a čertovského. Také se nabízí monograficky zpracovat vybrané ilustrátory, kterým zatím nebyla věnována samostatná publikace. Mezi nimi bych jednoznačně vyzdvihla ilustrátora Štěpána Zavřela (1932–1999). Kvůli emigraci ho předrevoluční doba záměrně opomíjela. V období po Sametové revoluci, ve výrazném nadbytku ledasčeho, jeho dílo zapadlo. Jedná se přitom o nesmírně zajímavého výtvarníka i člověka, který kromě své ilustrační tvorby je také jedním ze zakladatelů dodnes málo doceněného nakladatelství Bohem Press.

Myslím, že ilustrace v dětských knihách je neprávem opomíjenou složkou dějin českého výtvarného umění. Přitom konkrétně pohádkové knihy bývají mnohdy prvním setkáním dítěte s výtvarným uměním. Zážitky mohou být tak silné, že si je člověk v sobě nese po celý život. Z toho důvodu je nejen důležité dětem předkládat kvalitní ilustrované knihy, ale také psát dějiny tohoto odvětví, jež podivuhodně reflektuje svou dobu.

Seznam citované literatury

- BAUER 2009 – Michal BAUER: Souvislosti labyrintu: kodifikace ideologicko-estetické normy v české literatuře 50. let 20. století. Praha 2009
- BETTELHEIM 2000 – Bruno BETTELHEIM: Za tajemstvím pohádek: Proč a jak je číst v dnešní době. Praha 2000
- BOHUŇKOVÁ 2012 – Jitka BOHUŇKOVÁ: Ilustrátorské dílo Miloslava Jágra (diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci) Olomouc 2012
- BORN 2007 – Adolf BORN: Bornova čítanka. Praha 2007
- BURGET – Eduard BURGET: ARTIA 1953 – 1990. In: Slovník české literatury, <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1821>, vyhledáno 2.5.2013
- BROŽOVÁ 2011 – Věra BROŽOVÁ: Karafiátovi Broučci v české kultuře. Praha 2011
- ČENKOVÁ 2006 – Jana ČENKOVÁ a kolektiv: Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež. Praha 2006
- ČERNOUŠEK 1990 – Michal ČERNOUŠEK: Děti a svět pohádek. Praha 1990
- DOLEJŠÍ 2004 – Pavel DOLEJŠÍ: Školní slovník českých spisovatelů. Humpolec 2004
- DITMAR 1992 – René DITMAR: Albatros se (snad) odrazil od dna. In: Zlatý máj XXXVI/5, 1992
- FABEŠOVÁ 2012 – Romana FABEŠOVÁ: Vybrané tendence současné české ilustrace knih pro děti a mládež. Autorská tvorba Daisy Mrázkové, Renáty Fučíkové a Terezy Říčanové (diplomová práce na Pedagogické fakultě Masarykovy university v Brně) Brno 2012
- FRANZ 1998 – Marie-Louise von FRANZ: Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie. Praha 1998
- GABRIELOVÁ 2003 – Bronislava GABRIELOVÁ: Vlasta Baránková: výběr z tvorby. (kat. výst.) Havlíčkův Brod 2003
- HANEL 2004 – Olaf HANEL: Z pohádky do pohádky. A Fairy-tale Parade (kat. výst.). Praha 2004
- HOLEŠOVSKÝ 1982 – František HOLEŠOVSKÝ: Glosy k vývoji české ilustrace pro děti. Praha 1982
- HOLEŠOVSKÝ 1989 – František HOLEŠOVSKÝ: Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež. Praha 1989
- HORÁK 1960 – Jiří HORÁK: Česká pohádka v lidové a sběratelské tradici. In: O pohádkách. Praha 1960
- HUTAŘOVÁ 2004 – Ivana HUTAŘOVÁ: Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež. Praha 2004
- CHALOUPKA 2005 – Otakar CHALOUPKA: Příruční slovník české literatury od počátků do současnosti: významní autoři a jejich tvorba, díla neznámých tvůrců staré literatury, nejčastější literární termíny, hlavní literární skupiny a směry, historická období. Brno 2005.
- MALÁ 1998a – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 1. A-Č. Ostrava 1998
- MALÁ 1998b – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 2. D-G. Ostrava 1998
- MALÁ 1999a – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 3. H. Ostrava 1999

- MALÁ 1999b – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 4. Ch-J. Ostrava 1999
- MALÁ 2001 – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 6. Ka-Kom. Ostrava 2001
- MALÁ 2002a – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 8. L-Mal. Ostrava 2002
- MALÁ 2002b – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 10. Ml-Nou. Ostrava 2002
- MALÁ 2005a – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 14. Sh-Sr. Ostrava 2005
- MALÁ 2005b – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 15. St-Šam. Ostrava 2005
- MALÁ 2006a – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 16. Šam-Šta. Ostrava 2006
- MALÁ 2008 – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 19. V-Vik. Ostrava 2008
- MALÁ 2010 – Alena MALÁ (ed.): Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Díl 21. W-Ž. Ostrava 2010
- MALÝ 2009 – Radek MALÝ: Knihy (pro děti?) Petra Nikla. In: Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí. Kontexty, problémy, trendy. Praha 2009
- IWASHITA/MYSLIVEČKOVÁ 2008 – Daniela IWASHITA / Radka MYSLIVEČKOVÁ: Továrna na pohádky. In: Čítárny, http://citarny.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=446:tovarna-na-pohadky&catid=35:ctenarstvi-cesko&Itemid=4151, vyhledáno 2. 10. 2012
- JANOŠOVÁ 2011 – Marta JANOŠOVÁ: S Lucií Doležalovou nejen o autorské pohádce v minulosti a dnes, ale také o tenké hranici mezi pohádkou a fantasy příběhem.... In: In Flow, <http://www.inflow.cz/s-lucii-dolezalovou-nejen-autorske-pohadce-v-minulosti-dnes-ale-take-o-tenke-hranici-mezi-pohadkou-f>, vyhledáno 22. 9. 2012
- JOHNOVÁ 2010 – Eva JOHNOVÁ: Motivy v pohádkách Karla Šiktance (diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci) Olomouc 2010
- KLEVISOVÁ 2007 – Naděžda KLEVISOVÁ: Na psy já jsem dobřej. In: Hospodářské noviny, <http://hn.ihned.cz/c1-22070630-adolf-born-na-psy-ja-jsem-dobrej>, vyhledáno 26. 11. 2012
- KOPÁČ 2011 – Radim KOPÁČ (rec.): Baobab nachystal dětem archu i kytku. In: Mladá fronta Dnes, 5. 2. 2011
- KRUŽÍKOVÁ 2007 – Jana KRUŽÍKOVÁ: Pohádka v četbě dětí – literárně-výchovný projekt (diplomová práce na Pedagogické fakultě Masarykovy university v Brně) Brno 2007
- LANGHAMER 1989 – Antonín LANGHAMER: Miloslav Jágr – výbor z díla. (kat. výst.) Liberec 1989
- LUŽÍK 1944 – Rudolf LUŽÍK: Pohádka a dětská duše. Praha 1944
- NOVÁKOVÁ 2011 – Hana NOVÁKOVÁ: Jan Kudláček: pohádková blata (kat. výst.) Havlíčkův Brod 2011
- ONDRUŠKOVÁ 2011 – Pavla ONDRUŠKOVÁ: Pohledy do žánru tatínkových pohádek (diplomová práce na Filozofické fakultě Masarykovy university v Brně) Brno 2011
- PAJUREK 2007 – Václav PAJUREK: Josef Kremláček (kat. výst.). Třebíč 2007
- POLÁČEK 1998 – Jiří POLÁČEK: Ve znamení Walta Disneyho. In: Ladění, 2/1998

- PROPP 2008 – Vladimír Jaloŕleviĉ PROPP: Morfologie pohádky a jiné studie. Jinoĉany 2008
- PROVAZNÍK 2004 – Jaroslav Provažník: Obrázkové knihy pro nejmenší - zneužívaná klišé a ambiciózní impulzy. In: Knihovnický zpravodaj Vysoĉina, <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=405&idr=2&idci=6>, vyhledáno 9.2 2013
- REISSNER 2004 – Martin REISSNER: Knižní ilustrace na křižovatce hodnot/Book Illustration at a Crossroads of Values. In: Snění pro lepší ĉas/Dreams for Better Times. Āeská kniha pro děti a mládež 2003/Czech Books for Children and Young People 2003. Praha 2004
- REISSNER 2005 – Martin REISSNER: Dětské knihy roku 2004/Children's Book of the Year 2004. Praha 2005
- REISSNER 2007 – Martin REISSNER: Fantazie jedna báseň/Fantasy's poetic licence. In: Āeská kniha pro děti a mládež 2006/Czech Books for Children and Young People 2006. Praha 2007
- REISSNER 2008 – Martin REISSNER: Milé hmyzí příhody. In: Ladění 2/2008
- REISSNER 2010 – Martin REISSNER: Ilustrace na prvním a každém dalším místě/ Illustration in the First and Ever Other Place. In: Āeská kniha pro děti a mládež 2009/Czech Books for Children and Young People 2009. Praha 2010
- ROSOVÁ 2004 – Milena Rosová: Od „obrázkového ĉtení“ k textu. In: URBANOVÁ 2004, 23–50.
- SIROVÁTKA 1998 – Oldřich SIROVÁTKA: Āeská pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře. Brno 1998
- STEHLÍKOVÁ 1984 – Blanka STEHLÍKOVÁ: Cesty ĉeské ilustrace v knize pro děti a mládež. Praha 1984
- STEHLÍKOVÁ 1986 – Blanka STEHLÍKOVÁ: Ilustrace v ĉeské knize pro děti. Praha 1986
- STEHLÍKOVÁ 1988 – Blanka STEHLÍKOVÁ: 35 Āeskoslovenských ilustrátorů 1953–1988. Praha 1988
- STEHLÍKOVÁ 1996 – Blanka STEHLÍKOVÁ: In: Jindra Āapek: ilustrace. Āeské Budějovice, Klatovy 1996
- SVITÁKOVÁ 2009 – Veronika SVITÁKOVÁ: Srovnání a analýza pohádek K. J. Erbena, B. Němcové a bratřích Grimmů. In: Āeština s úsměvem, <http://umimcesky.txt.cz/clanky/80091/srovnani-a-analyza-po/>, vyhledáno 2. 11. 2012
- ŠIMKOVÁ 1991 – Milena ŠIMKOVÁ: Nově vznikající nakladatelství a dětská kniha. In: Zlatý máj XXXV/5, 1991
- ŠMAHELOVÁ 1989 – Hana ŠMAHELOVÁ: Návraty a Proměny. Literární adaptace lidových pohádek. Praha 1989
- ŠUBRTOVÁ 2011 – Milena ŠUBRTOVÁ (ed.): Pohádkové příběhy v ĉeské literatuře pro děti a mládež 1990 – 2010. Brno 2011
- ŠUBRTOVÁ 2010 – Milena ŠUBRTOVÁ (rec.): Olga Āerná: Jitka a kytky. In: iLiteratura.cz, <http://www.iliteratura.cz/Clanek/27185/cerna-olga-jitka-a-kytka>, vyhledáno 3. 5. 2013
- TOMAN 2001 – Jaroslav TOMAN: Mizérie adaptační a překladové tvorby. In: Ladění, 2/2001
- URBANOVÁ 2003 – Svatava URBANOVÁ: Meandry a metamorfózy dětské literatury. Olomouc 2003
- URBANOVÁ 2004 – Svatava URBANOVÁ: Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století. Olomouc 2004
- URBANOVÁ 2007 – Svatava URBANOVÁ: Prostor pro aktivní konkretizaci. In: Ladění 3/2007

- URBANOVÁ 2009 – Svatava URBANOVÁ: Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy. Praha 2009
- VLAŠÍN 1984 – Štěpán VLAŠÍN: Slovník literární teorie. Praha 1984
- VRÁBLOVÁ 2010 – Zuzana VRÁBLOVÁ: Fantazie a hra v díle Petra Nikla (diplomová práce na Filosofické fakultě Masarykovy university v Brně) Brno 2010
- ZÁBRODSKÁ 2012 – Stanislava ZÁBRODSKÁ: Kabátová-Táborská Zdeňka. In: Čítárny, http://www.citarny.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=614&Itemid=3779, vyhledáno 11. 2. 2013
- ZÍTKOVÁ 2001 – Jitka ZÍTKOVÁ: Brio: z pohádky do pohádky. In: Ladění, 2/2001

Seznam citovaných pohádek

- ANDERSEN 1995 – Hans Christian ANDERSEN: Pohádky Hanse Christiana Andersena. Praha 1995
- AŠKENAZY 1992 – Ludvík AŠKENAZY: Putování za švestkovou vůní. Praha 1992
- BELLINGEROVÁ 2003 – Renata BELLINGEROVÁ: O zlaté mrkvi. Praha 2003
- BLÁHOVÁ 1997 – Dagmar BLÁHOVÁ: Pohádky z klokaní kapsy. Praha 1997
- BORSKÁ 1994 – Ilona BORSKÁ: Mokrejšové, vodníci z louže. Praha 1994
- BRODECKÁ 2008 – Lenka BRODECKÁ: Pišťucha má problémy. Brno 2008
- CIBULA 1991 – Václav CIBULA: Francouzské pohádky. Praha 1991
- CIBULKA 2005 – Aleš CIBULKA (ed.): Kdyby čert na koze jezdil. Praha 2005
- ČAPEK 1991 – Jindra Čapek: Děťátko se narodilo.... Praha 1991
- ČECH 2002 – Pavel ČECH: O Čertovi. Tišnov 2002
- ČECH 2005 – Pavel ČECH: O zahradě. Praha 2005
- ČECH 2005 – Pavel ČECH: O Mráčkovi. Havlíčkův Brod 2005
- ČECH 2007 – Pavel ČECH: O klíči. Havlíčkův Brod 2007
- ČERNÁ 2007 – Olga ČERNÁ: Poklad starého brouka. Praha 2007
- ČERNÁ 2010 – Olga ČERNÁ: Jitka a kytka. Praha 2010
- ČERNICKÝ 2004 – Jiří ČERNICKÝ: O sasance. Praha 2004
- ČTVRTEK 2004 – Václav ČTVRTEK: Jak čert hledal díru do pekla. Praha 2004
- DOSKOČILOVÁ 2001 – Hana DOSKOČILOVÁ: Dětem Zdeněk Miler a Krtek. Praha 2001
- DVOŘÁK 2003 – Jiří DVOŘÁK: Slepice a televize. Praha 2003
- DRIJVEROVÁ 2002 – Martina DRIJVEROVÁ: Pohádky ze středověku. Praha 2002
- FONTAINE 2000 – Jean de La FONTAINE: Bajky. Praha 2000
- FISCHEROVÁ 2005 – Viola FISCHEROVÁ: Co vyprávěla Dlouhá chvíle. Praha 2005
- FUČÍKOVÁ 2003 – Renáta FUČÍKOVÁ (ed.): Evropské pohádky. Praha
- FUČÍKOVÁ 2007 – Renáta FUČÍKOVÁ (ed.): Čínské pohádky. Praha
- FUČÍKOVÁ 2010 – Renáta FUČÍKOVÁ (ed.): Keltské pohádky. Praha
- GÁLOVÁ 1996 – Irena GÁLOVÁ: Lískulka. Praha 1996
- GÁLOVÁ 2001 – Irena GÁLOVÁ: Lískulka u vrbinek. Havlíčkův Brod 2001
- GÁLOVÁ 2001 – Irena GÁLOVÁ: Lískulka na ostrově Žbiribiri. Praha 2001
- GÁLOVÁ 2007 – Irena GÁLOVÁ: Žabka Žabetka. Praha 2007
- GRIMM/ GRIMM 1995 – Jacob Ludwig Karl GRIMM / Wilhelm Karl GRIMM: Pohádky bratří Grimmů. Praha 1995
- GRIMM/ GRIMM 2004 – Jacob Ludwig Karl GRIMM / Wilhelm Karl GRIMM: Pohádky bratří Grimmů. Praha 2004
- HAVEL 2003 – Václav HAVEL: Pižďuchové. Praha 2003
- HASLER 1992 – Eveline HASLER: Květinové městečko. Praha 1992
- HLAVÁČ 2006 – Jan HLAVÁČ: Krtčí výlety. Praha 2006
- HRUBÍN/HORÁK/KORNELOVÁ/VLADISLAV 1995 – František
- HULPACH 1992 – Vladimír HULPACH: Pohádkové vandrování po Čechách. Praha 1992
- HULPACH 2003 – Vladimír HULPACH: Indiánské pohádky. Praha 2003
- JÁGR 1992 – Miloslav JÁGR: Jak zrzcí udělali tmu. Praha 1992
- JANDA/ KUBEŠ 2004 – Luděk JANDA / Richard KUBEŠ: Kvik pluje na jih. Praha 2004
- KARAFIÁT 1994 – Jan KARAFIÁT: Broučci. Ostrava 1994
- KARAFIÁT 2008 – Jan KARAFIÁT: Broučci. Brno 2008

KAHOUN 1992 – Jiří KAHOUN: Příhody včelích medvídků. Praha 1992
 KAHOUN 1993 – Jiří KAHOUN: Toronto Tom, kocour z Ameriky. Praha 1993
 KANAJLO 2004 – Kateřina KANAJLO: David, Nik a kouzelný cylindr. Praha 2004
 KARAFIÁT 1994 – Jan KARAFIÁT: Broučci. Ostrava 1994
 KLÍMA 1991 – Ivan KLÍMA: Uzel pohádek. Praha 1991
 KLUKANOVÁ 1993 – Ludmila KLUKANOVÁ: Z pohádkových končin. Třebíč 1993
 KUBÁČKOVÁ 2006 – Petra KUBÁČKOVÁ: O andělovi, noční můře, statečném medvídkovi, hodném slonovi, opici a divoké huse. Praha 2006
 KUBÁTOVÁ 2002 – Marie KUBÁTOVÁ: Pohádky poštovských panáčků. Praha 2002
 KUBÁTOVÁ 2005 – Marie KUBÁTOVÁ: Bubáci z Krakonošova. Praha 2005
 MACOUREK 1991 – Miloš MACOUREK: Žofka ředitelkou zoo. Praha 1991
 MACOUREK 1993 – Miloš MACOUREK: Mach a Šebestová na prázdninách. Praha 1993
 MACOUREK 2002 – Miloš MACOUREK: Mach a Šebestová v historii. Praha 2002
 MAREK 2009 – Jiří MAREK: Autopohádky. Praha 2009
 MIKULKA 1990 – Alois MIKULKA: Supermani, medvědi a trampové. Brno 1990
 MIKULKA 2001a – Alois MIKULKA: Karkulka v maskáčích. Brno 2001
 MIKULKA 2001b – Alois MIKULKA: Zlatí slavíci a jiné pohádky. Brno 2001
 MÍKOVÁ 2001 – Marka MÍKOVÁ: Roches a Bžunda. Praha 2001
 MOTLOVÁ 2002 – Milada MOTLOVÁ: Pohádky o Honzovi. Praha 2002
 MOTLOVÁ 2009 – Milada MOTLOVÁ (ed.): Národní pohádky z Čech a Moravy. Praha 2009
 MORGENSTERN 2002 – Christian MORGENSTERN: Ferda Páv a všelijaká zvířátka. Praha 2002
 MUNK/ MUNKOVÁ 2004 – Jiří MUNK / Alena MUNKOVÁ: Nová dobrodružství Štaflíka a Špagetky. Praha 2004
 NEBOROVÁ 2004 – Anna NEBOROVÁ: Oskar a Mimi. Praha 2004
 NEČAS 2009 – Ondřej S. NEČAS: O princezně trochu zakleté. Praha 2009
 NEPIL 1992 – František NEPIL: Pohádková lampička. Vimperk 1992
 NEPIL 2001 – František NEPIL: Já Baryk. Praha 2001
 NIKL 2000 – Petr NIKL: Pohádka o Rybitince. Praha 2000
 NIKL 2002 – Petr NIKL: Pohádky o Rybabě a Mořské duši. Praha 2002
 NIKL 2006 – Petr NIKL: Lingvistické pohádky. Praha 2006
 NIKL 2007 – Petr NIKL: Zá hádky. Praha 2007
 NIKL 2008a – Petr NIKL: Jělěňovití. Praha 2008
 NIKL 2008b – Petr NIKL: Pohádka o Rybitince. Praha 2008
 NIKL 2010 – Petr NIKL: Přes hádky. Praha 2010
 NOVÁKOVÁ 1991 – Zuzana NOVÁKOVÁ: Kocour se svícnem. Brno 1991
 NOVÁKOVÁ 1992 – Zuzana NOVÁKOVÁ: Strom plný papoušků. Brno 1992
 PAVLÁT 1992 – Leo PAVLÁT: Osm světél. Praha 1992
 PEISERTOVÁ 1999 – Alena PEISERTOVÁ (ed.): České pohádky. Praha 1999
 PILÁTOVÁ 2010 – Markéta PILÁTOVÁ: Kiko a tajemství papírového motýla. Praha 2010
 PTÁČKOVÁ 1995 – Jindřiška PTÁČKOVÁ: Chodil světem Oštrozok. Praha 1995
 SELDEN 1999 – George SELDEN: Cvrček v New Yorku. Praha 1999
 SIROVÁTKA 1994 – Oldřich SIROVÁTKA: Jak pluli Hanáci přes moře a další rozpustilé pohádky z Čech a Moravy. Praha 1994
 SÍS 1995 – Petr SÍS: Tři zlaté klíče. Praha 1995
 SKALA 2002 – Martina SKALA: Strado a Varius. Praha 2002
 SKALA 2003 – Martina SKALA: Strado a Varius aneb Setkání s Mozartem. Praha 2003

SKALA 2004 – Martina SKALA: Strado a Varius ve škole Johanna Sebastiana Bacha. Praha 2004

SKALA 2005 – Martina SKALA: Strado a Varius a léčka Rudého abbé. Praha 2005

SKALA 2010 – Martina SKALA: Medvídek Kuma. Praha 2010

SKÁLOVÁ 2010 – Alžběta SKÁLOVÁ: Pampe a Šinka. Praha 2010

SKÁLA 1987 – František SKÁLA ml.: Velké putování Vlase a Brady. Praha 1987

SKÁLA 2006 – František SKÁLA ml.: Jak Cílek Lídu našel. Praha 2006

SKÁLA 2007 – František SKÁLA ml.: Skutečný příběh Cílka a Lídy. Praha 2007

SOURALOVÁ 2004 – Veronika SOURALOVÁ: Jeden den v mraveništi. Praha 2004

STRÁNSKÝ 1996 – Jiří STRÁNSKÝ: Povídky pro Klárku. Praha 1996

STRÁNSKÝ 2002 – Jiří STRÁNSKÝ: Povídky pro moje slunce. Praha 2002

SVĚRÁK 1991 – Zdeněk SVĚRÁK: Tatínku, ta se ti povedla. Praha 1991

ŠIKTANC 1994 – Karel ŠIKTANC: Královské pohádky. Praha 1994

ŠIKTANC 2000 – Karel ŠIKTANC: O dobré a zlé moci. Praha 2000

ŠIKTANC 2009 – Karel ŠIKTANC: Hrad Svícen. Praha 2009

ŠMALEC/ ŠIMKOVÁ 2008 – Petr ŠMALEC / Markéta ŠIMKOVÁ: Zik a Cháta. Praha 2008

ŠRÁMKOVÁ 2010 – Jana ŠRÁMKOVÁ: Putování žabáka Filemona. Praha 2010

ŠRUT 1993 – Pavel ŠRUT: Prcek Tom a Dlouhán Tom a jiné velice americké pohádky. Praha 1993

ŠRUT 1997 – Pavel ŠRUT: Obr jménem drobeček: americké pohádky a povídky o Paulu Bunyanovi. Praha 1997

ŠRUT 2008 – Pavel ŠRUT: Lichožrouti. Litomyšl 2008

ŠRUT 2010 – Pavel ŠRUT: Lichožrouti se vrací. Litomyšl 2010

TOMEK 1994 – Jiří TOMEK: Kouzla studánkové víly. Havlíčkův Brod 1994

TOMEK 1995 – Jiří TOMEK: Dary krále džinů. Praha 1995

TRNKA 1962 – Jiří TRNKA: Zahrada. Praha 1962

UHLÍŘOVÁ 2008 – Lenka UHLÍŘOVÁ: Velká cesta Malého pána. Praha 2008

URBÁNKOVÁ 2008 – Dagmar URBÁNKOVÁ: Adam a koleno. Praha 2008

URBÁNKOVÁ 2010 – Dagmar URBÁNKOVÁ: Chlebová Lhota. Praha 2010

VLADISLAV 1992 – Jan VLADISLAV: Deset večerů s pohádkou. Praha 1992

VOKURKOVÁ 2007 – Alexandra VOKURKOVÁ: O čertíčkovi. Praha 2007

HORVÁTHOVÁ 2006 – Tereza HORVÁTHOVÁ: Kočička z kávové pěny. Praha 2006

WAGNEROVÁ 2001 – Magdalena WAGNEROVÁ: Modrá pohádka aneb Kachna na modro. Praha 2001

WAGNEROVÁ 2004 – Magdalena WAGNEROVÁ: Pes moudřejší člověka. Praha 2004

WAGNEROVÁ 2004 – Magdalena WAGNEROVÁ: Strom s granátovými jablky. Praha 2004

WAGNEROVÁ 2004 – Magdalena WAGNEROVÁ: Pohádky z moře. Praha 2004

WAGNEROVÁ 2004 – Magdalena WAGNEROVÁ: Pohádky z vodních hlubin. Praha 2004

WAGNEROVÁ 2006 – Magdalena WAGNEROVÁ: Zrnko písku. Praha 2006

WILDE 1995 – Oscar WILDE: Pohádky Oscara Wilda. Praha 1995

ZÁVADOVÁ – Kateřina ZÁVADOVÁ (ed.): O třech sestřích. Praha 1995

ZÁVADOVÁ 1996 – Kateřina ZÁVADOVÁ (ed.): O čarodějnicích. Praha 1996

ZÁVADOVÁ 1997a – Kateřina ZÁVADOVÁ (ed.): O čertech. Praha 1997

ZÁVADOVÁ 1997b – Kateřina ZÁVADOVÁ (ed.): O strašidlech. Praha 1997

ZÁVADOVÁ 1999 – Kateřina ZÁVADOVÁ (ed.): O obrech. Praha 1999

ZÁVADOVÁ 2007 – Kateřina ZÁVADOVÁ (ed.): O psech. Praha 2007

ZAVŘEL 1991 – Štěpán ZAVŘEL: Létající dědeček. Praha 1991
ŽÁČEK 1995 – Jiří ŽÁČEK: Počítání oveček. Praha 1995
ŽÁČEK 2003 – Jiří ŽÁČEK: Čertovská pohádka. Praha 2003

Seznam použité literatury

- BARÁNKOVÁ Vlasta: Vlasta Baránková: výběr z tvorby (kat. výst.) Havlíčkův Brod 2003
- BOBEK Pavel: Seznámení s nakladatelstvím Baobab. Nezávislý ostrůvek kultury. In: Knihovníci Tábor, http://knihovnici-tabor.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=470&Itemid=60, vyhledáno 30. 9. 2012
- BORN Adolf: Adolf Born – autobornografie. Praha 2010
- BORN ADOLF / MATĚJKA Ivan: Bornova čítanka. Praha 2007
- BRÁNSKÝ Jaroslav: Meandry paměti: o výstavách a výtvarnících. Boskovice 2008
- BROŽOVÁ Věra: Karafiátovi Broučci v české kultuře. Praha 2011
- DAN Jiří: Čarovný svět pohádek. In: Ladění III/1, 1998, 2–4
- DĚDINOVÁ Tereza / Horáček Radek: Fenomén kniha: výtvarná výchova a umění knihy / Phenomenon - the book: art education and the art of book. Brno 2008
- DVOŘÁK Karel (ed.): Nejstarší české pohádky. Praha 2001
- DVOŘÁKOVÁ Lucie. Lucie Dvořáková: ilustrace pro děti (kat. výst.). Havlíčkův Brod 2004
- FENCL Ivo: Anna Neborová – Ivo Fencl: Oskar byl mé vlastní psisko.... Rozhovor s výtvarnicí a ilustrátorkou Annou Neborovou. In: Pozitivní noviny, <http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2009090009>, vyhledáno 10. 11. 2012
- FRANTA Karel: Kouzelný svět Karla Franty (kat. výst.). Litoměřice 2010
- FUČÍKOVÁ Renáta: Renáta Fučíková: ilustrace a kresby (kat. výst.) Havlíčkův Brod 2003
- HALADA Jan: Encyklopedie českých nakladatelství 1949–2006. Praha 2007
- HANUŠOVÁ Marie (ed.): Čeští ilustrátoři dětem (kat. výst.). Týn nad Vltavou 1997
- HOLEŠOVSKÝ František: Ilustrace pro děti. Tradice, vztahy, objevy. Praha 1977
- CHALOUPKA Otakar / VORÁČEK Jaroslav: Kontury české literatury pro děti a mládež: od začátku 19. století po současnost. Praha 1984
- JANDA Luděk: Baobab není jen strom. In: Ladění VII/3, 2002, 48–49
- JAREŠ Michal: Je to malý příběh: rozhovor Michala Jareše s Martinou Skalou. In: Tvar XIV, 2003, 10
- JEČNÝ Dobromil: Nestačí pohádku konzumovat. In: Zlatý máj XXXVII/1, 1993, 4–6
- KŠAJTOVÁ Marie: Velký příběh večerníčku. Historie nejslavnějšího televizního pořadu u nás. Praha 2005
- KUDLÁČEK Jan: Jan Kudláček: pohádková blata (kat. výst.) Havlíčkův Brod 2011
- LAJDAR Milan: Co je zapotřebí k tomu, aby si autor založil nakladatelství?. In: Zlatý máj XXXVI/ 6, 1992, 363
- LIBERTO VÁ Klára: Rozhovor s nakladatelkou Ivanou Pecháčkovou. In: Město pro děti, <http://www.mestoprodeti.cz/tematicke-clanky/rozhovory/2130-rozhovor-s-nakladatelkou-ivanou-pechackovou.html>, vyhledáno 22. 9. 2012
- MALINA Jaroslav: Alois Mikulka: malířská tvorba 1960–2000 (kat. výst.). Brno 2001
- MARCO Jindřich: O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění. Praha 1981
- MATOUŠEK Petr / REISSNER Martin: Česká kniha pro děti a mládež 2006 / Czech books for children and young people 2006. Fantazie jedna báseň / Czech books for children and young people 2007. Praha 2007
- MATOUŠEK Petr / REISSNER Martin: Česká kniha pro děti a mládež 2005 / Czech books for children and young people 2005. Svět je báječný příběh / Czech books for children and young people 2006. Praha 2006

- MATOUŠEK Petr / REISSNER Martin: Česká kniha pro děti a mládež 2004 / Czech books for children and young people 2004. Bylo, nebylo, bude / Once upon a time to come. Praha 2005
- MATOUŠEK Petr / REISSNER Martin: Česká kniha pro děti a mládež 2003 / Czech books for children and young people 2003. Snění pro lepší čas / Dreams for better times. Praha 2004
- MATOUŠEK Petr / REISSNER Martin: Česká kniha pro děti a mládež 2002 / Czech books for children and young people 2002. Naděje má dětské oči / Hope has the eyes of child. Praha 2003
- MATOUŠEK Petr / REISSNER Martin: Česká kniha pro děti a mládež 2001 / Czech books for children and young people 2001. Naděje má dětské oči / Hope has the eyes of child. Praha 2002
- PAJUREK Václav: Josef Kremláček (kat. výst.) Havlíčkův Brod 2002
- PÁLENÍKOVÁ Radka: Čínské pohádky: místo vlka tygr. In: Alík, http://alík.idnes.cz/cinske-pohadky-misto-vlka-tygr-dzw-/alík-alikoviny.asp?c=A070924_mistov_al, vyhledáno 18. 11. 2012
- PETŘÍČKOVÁ Renata: Renáta Fučíková umí knížky i poštovní známky. In: Svět dětské fantazie, <http://www.svetdetskefantazie.cz/clanky/renata-fucikova-umi-knizky-i-postovni-znamky>, vyhledáno 8. 10. 2012
- PETŘÍČKOVÁ Renata: Helena Zmatlíková. In: Svět dětské fantazie, <http://www.svetdetskefantazie.cz/clanky/helena-zmatlikova>, vyhledáno 13. 9. 2012
- PETŘÍČKOVÁ Renata: Adolf Dudek: Živí mě to, co mě baví. In: Svět dětské fantazie, <http://www.svetdetskefantazie.cz/clanky/adolf-dudek-zivi-me-to-co-me-bavi>, vyhledáno 3. 2. 2013
- PETŘÍČKOVÁ Renata: Galina Miklínová: Kreslení je radost, potěšení a legrace. In: Svět dětské fantazie, <http://www.svetdetskefantazie.cz/clanky/galina-miklinova-kresleni-je-radost-poteseni-a-legrace>, vyhledáno 5. 5. 2013
- PETŘÍČKOVÁ Renata: Pavel Čech: Kouzlí staré dobré časy. In: Svět dětské fantazie, <http://www.svetdetskefantazie.cz/clanky/pavel-cech-kouzli-stare-dobre-casy>, vyhledáno 13. 5. 2013
- POLÁČEK Jiří (ed.): Jistota zvaná Albatros. In: Ladění III/4, 1998, 36–37
- POLÁČEK Jiří: Potkal pižďuch pižďucha.... In: Ladění VIII/3, 2003, 18–19
- REISSNER Martin: Dvakrát Harry Potter. In: Ladění V/4, 2000, 24–26
- REISSNER Martin: Souznění literáta a ilustrátora. In: Ladění VI/1, 2001, 12–13
- REISSNER Martin: Niklův sličný sen o rybě a moři. In: Ladění VII/3, 2002, 16–17
- REISSNER Martin: Zákrut plný krásných knih. In: Ladění VIII/1, 2003, 44–45
- REISSNER Martin: Dvakrát housličky a virtuos. In: Ladění VIII/4, 2003, 12–13
- REISSNER Martin. Zahrada iluzí a fantazie. In: Ladění X/1, 2005, 16–18
- REISSNER Martin: Od kresleného filmu k ilustraci. In: Ladění X/3, 2005, 35–36
- REISSNER Martin / ŠUBRTOVÁ Milena: Česká kniha pro děti a mládež 2007 / Czech books for children and young people 2007. Fantazie jedna báseň / Fantasy's poetic licence. Praha 2008
- REISSNER Martin / ŠUBRTOVÁ Milena: Česká kniha pro děti a mládež 2008 / Czech books for children and young people 2008. Vzdálené v nás a blízkost v cizím / The distant within and the near in the distance. Praha 2009
- REISSNER Martin / ŠUBRTOVÁ Milena: Česká kniha pro děti a mládež 2009 / Czech books for children and young people 2009. Poslouchám, učím se, čtu / I hear, I explore, I read. Praha 2010
- REISSNER Martin / ŠUBRTOVÁ Milena: Česká kniha pro děti a mládež 2010 / Czech books for children and young people 2010. Praha 2011

RŮŽIČKOVÁ Daniela: Gabriel Filcík: když velcí byli kluci (kat. výst.) Havlíčkův Brod 2006
SLABÝ Zdeněk Karel: Aby z angažovanosti bylo umění. In: Zlatý máj XXXIV/7, 1990, 420–223
SLABÝ Zdeněk Karel: Na čistý papír se dá nakreslit celý svět. Helena Zmatlíková. In: Zlatý máj XXXVII/ 4–5, 1993, 238–240
SKÁLA František / SKÁLOVÁ Eva: František Skála. Praha 2004
STANOVSKÝ Vladislav: Pohádka a dětská literatura. Přípomínky k specifičnosti dětské literatury. In: Zlatý máj XXXIV/4, 1990, 208–210
STEHLÍKOVÁ Blanka: Humorný svět Adolfa Borna. In: Ladění V/2, 2000, 44–45
ŠUBRTOVÁ Milena: Pokračování pohádkové edice. In: Ladění V/2, 2000, 25–26
TOMAN Jaroslav: Česká autorská pohádka 60. let. In: Ladění IV/1, 1999, 2–7
TOMAN Jaroslav: Mizérie adaptační a překladové tvorby. In: Ladění VI/2, 2001, 8–12
URBANOVÁ Svatava: Meandry v dětské literatuře. In: Ladění V/4, 2000, 2–5
URBANOVÁ Svatava: Figury a figurace: studie o ilustracích, obrázkových knihách, albech, leporelech a komiksech. Ostrava 2010
VOTÝPKOVÁ Jarka (ed.): Naše téma. Ilustrátoři a ilustrace dětských knih. In: Zlatý máj XXXVII/ 4–5, 1993, 161–201
VOTÝPKOVÁ Jarka (ed.): Naše téma. Výtvarná redakce téměř legendární. In: Zlatý máj XXXVII/ 4–5, 1993, 202–213
ZÍTKOVÁ Jitka: Brio: Z pohádky do pohádky. In: Ladění VI/2, 2001, 50

Důležité internetové odkazy:

Česká sekce IBBY je součástí Mezinárodního sdružení pro dětskou knihu a propaguje dobré knihy pro děti a mládež v České republice. Od roku 1993 pořádá soutěž Zlatá stuha – výroční ocenění knih pro děti a mládež v České republice autorů a ilustrátorů. Portál obsahuje kompletní historii Zlaté stuhu, nominace, ocenění aj. <http://www.ibby.cz/index.php/zlata-stuha-historie-2>

Občanské sdružení Ilustrátoři vzniklo v roce 2009 na základě potřeby vytvořit chybějící platformu pro české ilustrátory. Informuje o dění v oboru ilustrace odbornou i širokou veřejnost. Portál obsahuje také medailony jednotlivých ilustrátorů, rozhovory, ad. <http://www.ilustratori.net/>

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského kromě mnohých dalších aktivit pořádá od roku 1992 celostátní anketu SUK – Čteme všichni. Tato anketa vyhodnocuje nejčtenější a nejoblíbenější knihu pro děti a mládež, která byla vydána v uplynulém roce. Portál, mimo jiné, obsahuje výsledky této ankety (nejsou zde kompletně všechny ročníky). <http://npmk.cz/node/154/>

Magnesia Litera jsou výroční knižní ceny kritiků a čtenářů. Soutěž je pořádána od roku 2002. Portál obsahuje výsledky jednotlivých ročníků. <http://www.magnesia-litera.cz/>

Bienále ilustrací Bratislava (BIB) je Mezinárodní soutěžní přehlídkou originálních ilustrací dětských knih. V Bratislavě se koná od roku 1967. Portál obsahuje databázi oceněných, nominovaných, sborníky a další přínosné informace ze světa ilustrace dětských knih. <http://www.bib-slovakia.sk/>

Obrazová příloha

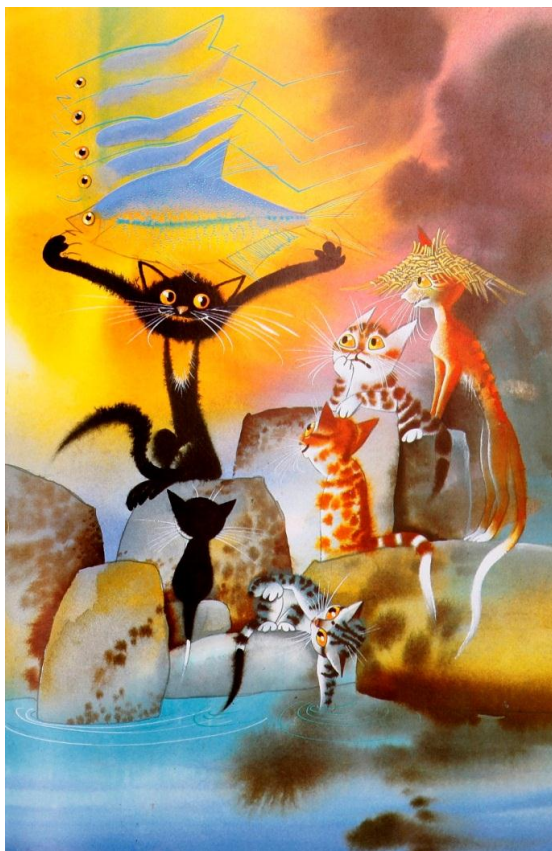
1. **Adolf Dudek**: Broučci, 1994

2. **Alois Mikulka**: Supermani, medvědi a trampové, 1990

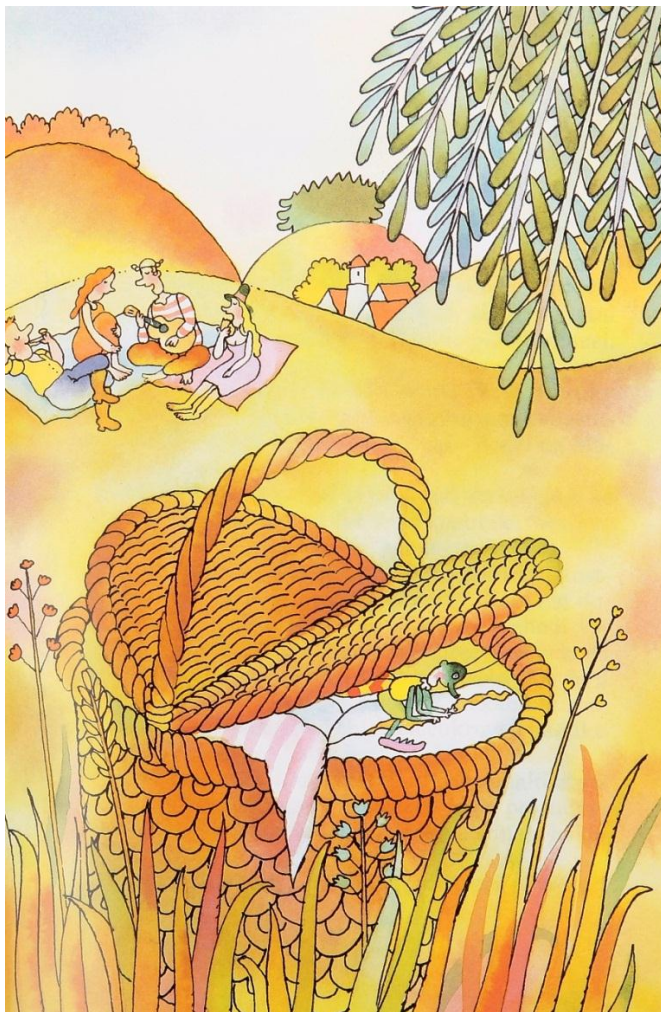
3. **Eva Frantová-Frühaufová**, Prcek Tom a Dlouhán Tom a jiné velice americké pohádky, 1993

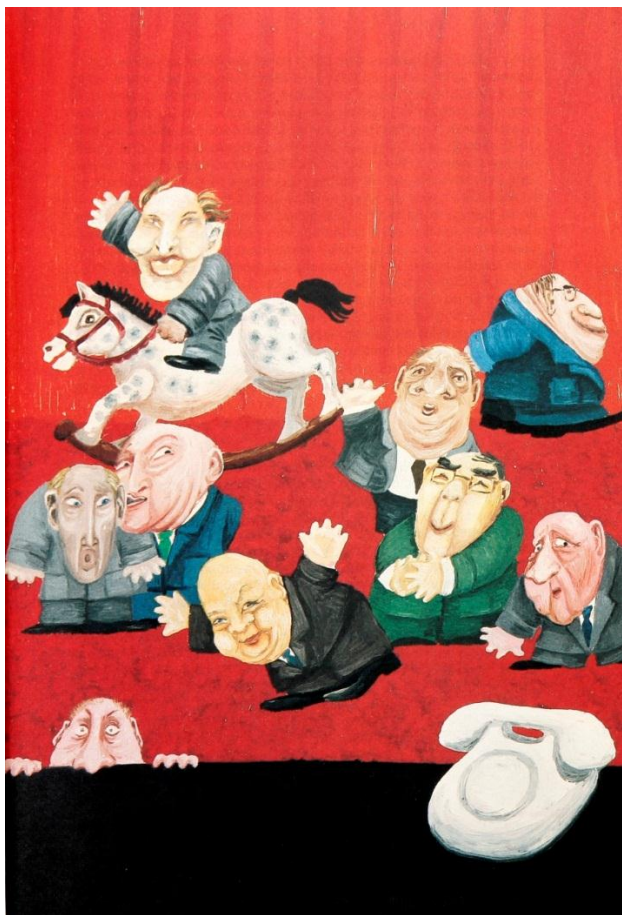
4. **Jitka Walterová**: Toronto Tom, kocour z Ameriky, 1993

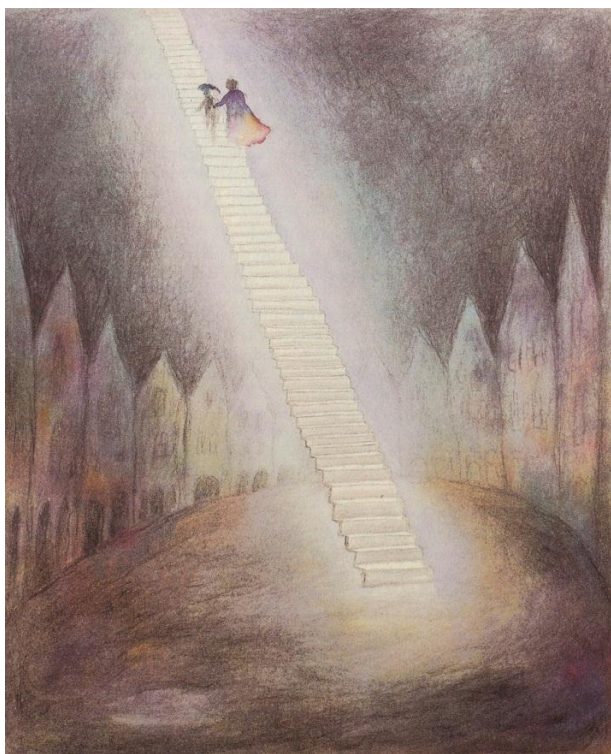
5. **Václav Kabát:** Obr jménem drobeček: americké pohádky a povídačky o Paulu Bunyanovi, 1997

6. **Gabriel Filčík:** Cvrček v New Yorku, 1999

7. Hana Klímová-Pavlatová: Uzel pohádek, 1991

8. František Skála ml.: Královské pohádky, 1994

9. Matěj Forman: Povídky pro Klárku, 1996

10. Štěpán Zavřel: Květinové městečko, 1992

11. **Dagmar Ježková:** České pohádky, 1999

12. **Jan Dungel:** Pohádky z klokaní kapsy, 1997

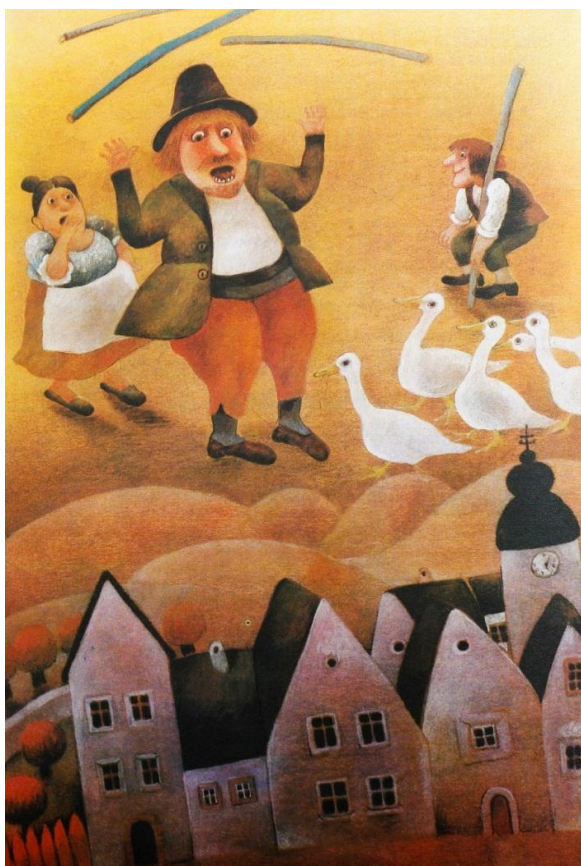
13. **Karel Franta:** Pohádkové vandrování po Čechách, 1992

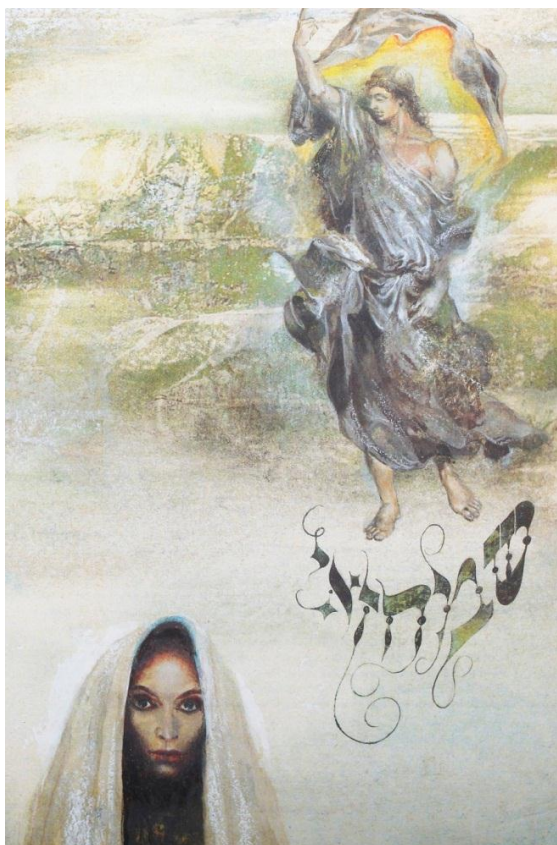
14. **Karel Franta:** Mokrejšové, vodníci z louže, 1994

15. **Jan Kudláček:** Pohádková lampička, 1992

16. **Vlasta Baránková:** Francouzské pohádky, 1991

17. **Jiří Běhounek:** Osm světél, 1992

18. **Josef Kremláček:** Dary krále džinů, 1995

19. **Helena Zmatlíková:** Kocour se svícem, 1991

20. **Zděňka Kabátová-Táborská:** Deset večerů s pohádkou, 1992

21. **Miloslav Jágr**: Jak zrci udělali tmu, 1992

22. **Alois Mikulka**: Jak pluli Hanáci přes moře a další rozpustilé pohádky z Čech a Moravy, 1994

23. **Adolf Born:** Tatínku, ta se ti povedla, 1991

24. **Adolf Born:** Žofka ředitelkou ZOO, 1991

25. **Adolf Born:** Mach a Šebestová na prázdninách, 1993

26. **Ivo Houf:** Příhody včelích medvídků, 1992

27. **Vlasta Baránková:** Lískulka, 1996

28. **Karel Franta:** O čertech, 1997

29. Jiří Běhounek: O strašidlech, 1997

30. Renáta Fučíková: O třech sestřích, 1995

31. **Lubomír Anlauf:** O čarodějnicích, 1996

32. **Lucie Dvořáková:** O obrech, 1999

33. Lucie Dvořáková: Počítání oveček, 1995

34. Helena Zmatlíková: Bubáci z Krakonošova, 2005

35. **Adolf Born:** Bajky, 2000

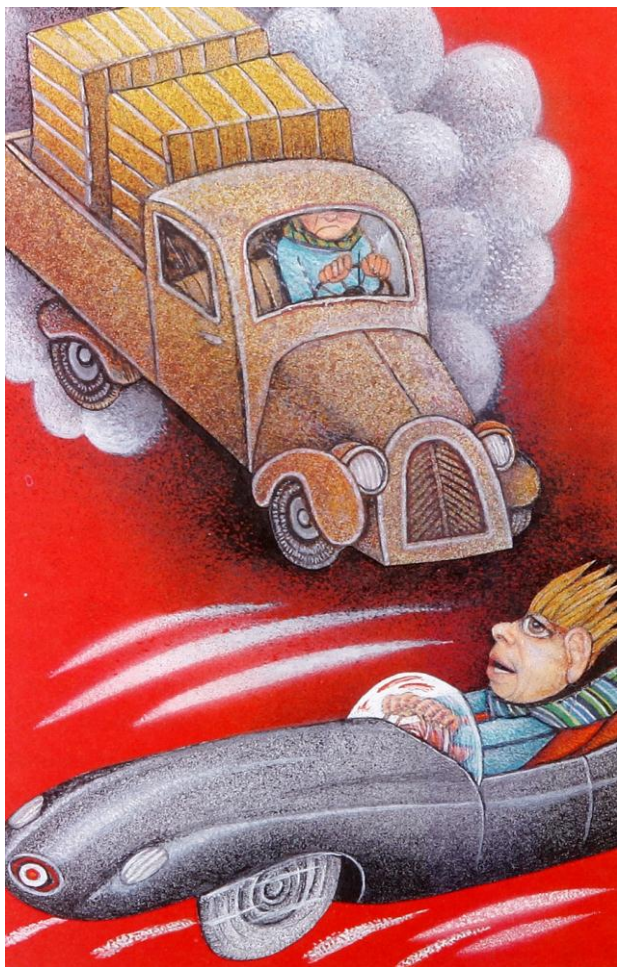
36. **Alois Mikulka:** Karkulka v maskáčích, 2001

37. **Karel Franta:** Pohádky poštovských panáčků, 2002

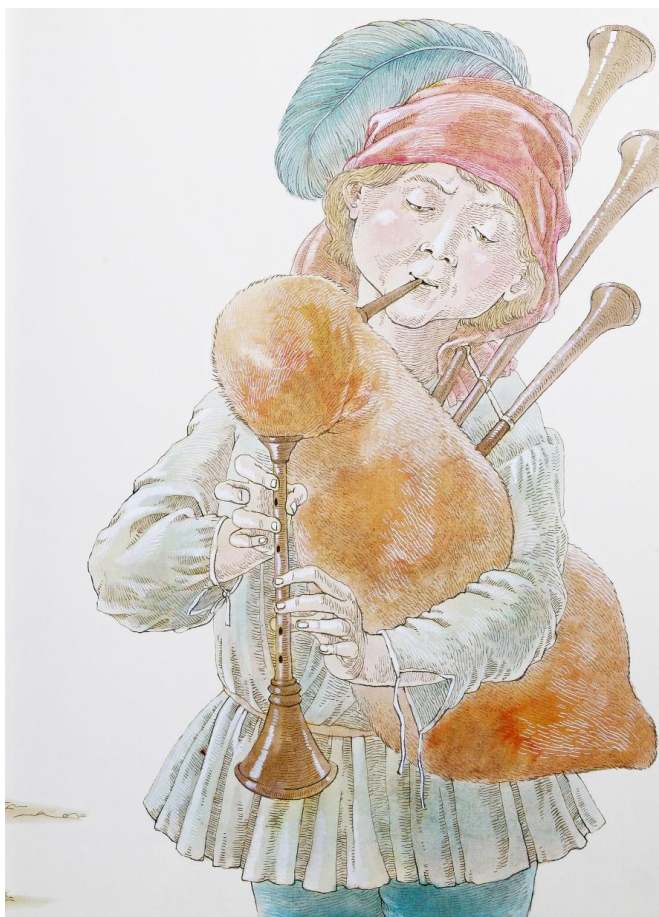
38. **Jan Kudláček:** Žabka Žabetka, 2007

39. **Josef Kremláček:** Autopohádky, 2009

40. **Lubomír Anlauf:** Pohádky z vodních hlubin, 2004

41. **Renáta Fučíková:** Evropské pohádky, 2002

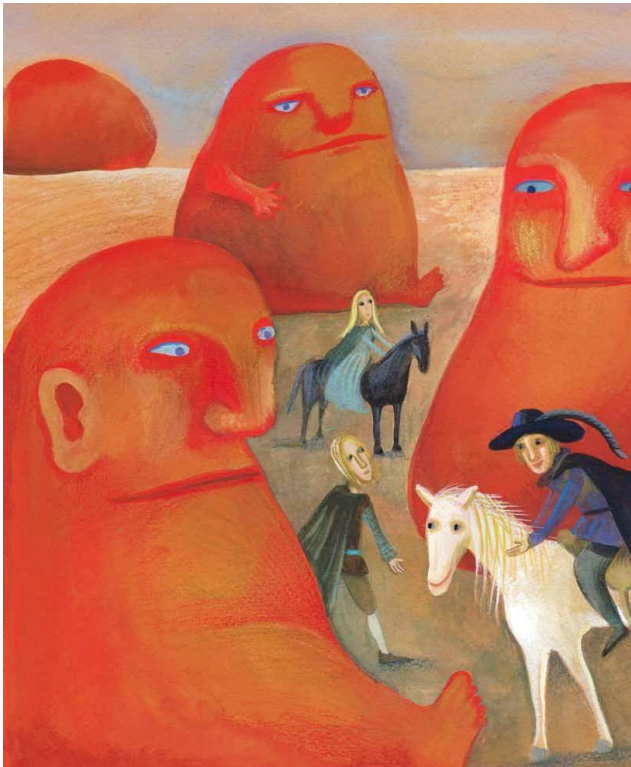
42. **Renáta Fučíková:** Čínské pohádky, 2007

43. **Renáta Fučíková:** Keltské pohádky, 2010

44. **Vlasta Baránková:** Národní pohádky z Čech a Moravy, 2009

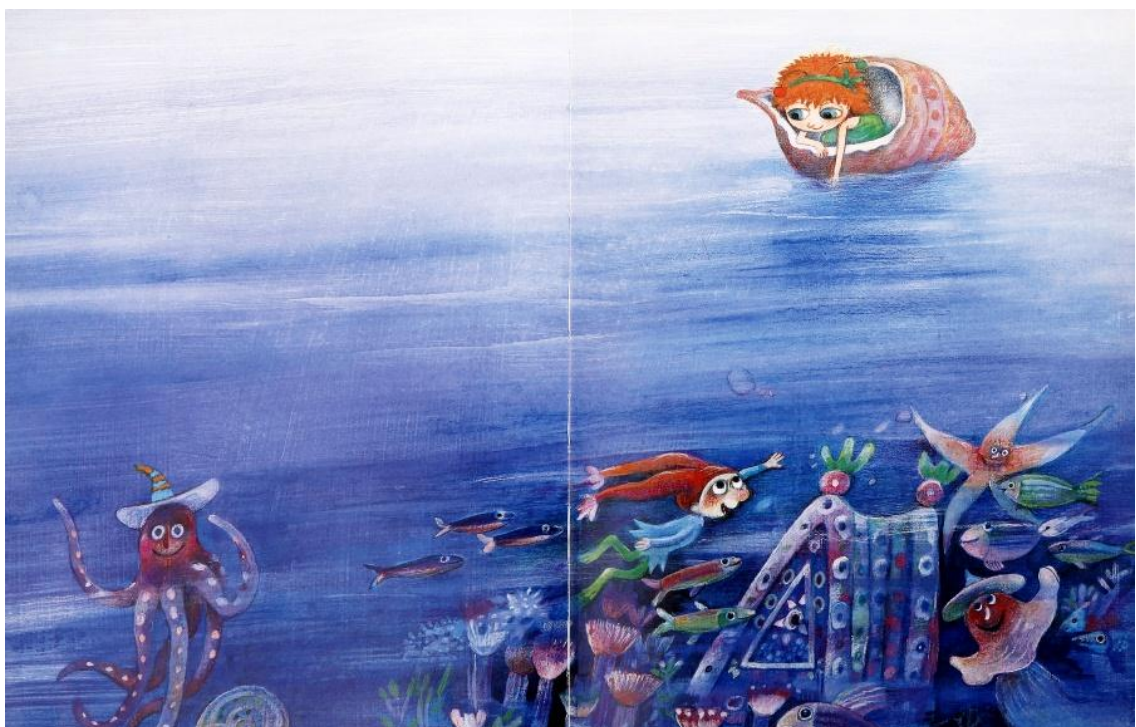
45. **Lucie Dvořáková:** O princezně trochu zakleté, 2009

46. **František Skála ml.:** O dobré a zlé moci, 2000

47. **Zdeněk Smetana**: Nová dobrodružství Štaflíka a Špagetky, 2004

48. **Vlasta Baránková**: Lískulka na ostrově Žbiribiri, 2001

51. Jiří Černický: O sasance, 2004

52. František Skála ml.: Velké putování Vlase a Brady, 1987

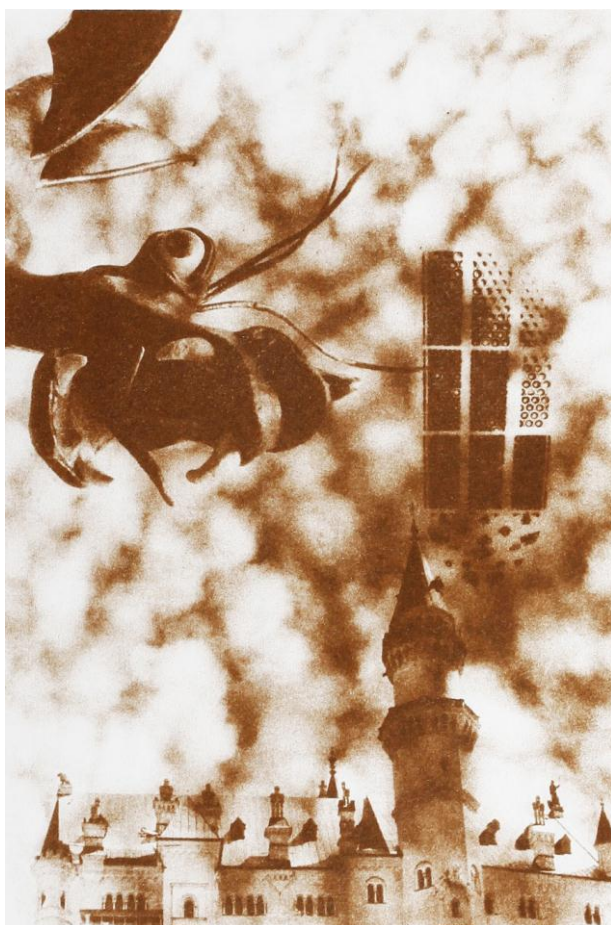
53. **František Skála ml.:** Jak Cílek Lídu našel, 2006

54. **František Skála ml.:** Jak Cílek Lídu našel, 2006

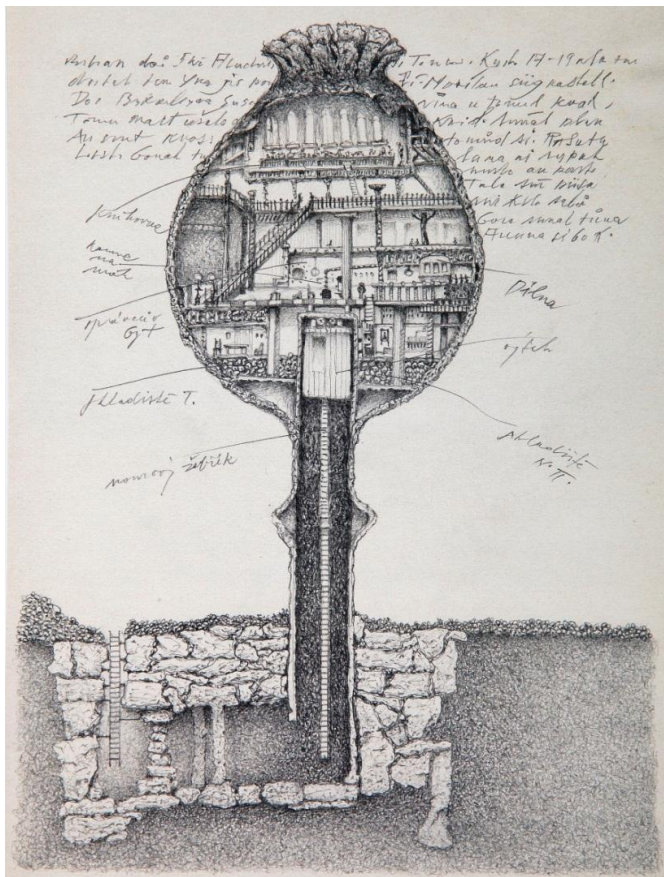
55. Petr Šmalec, Markéta Šimková: Zik a Cháta, 2008

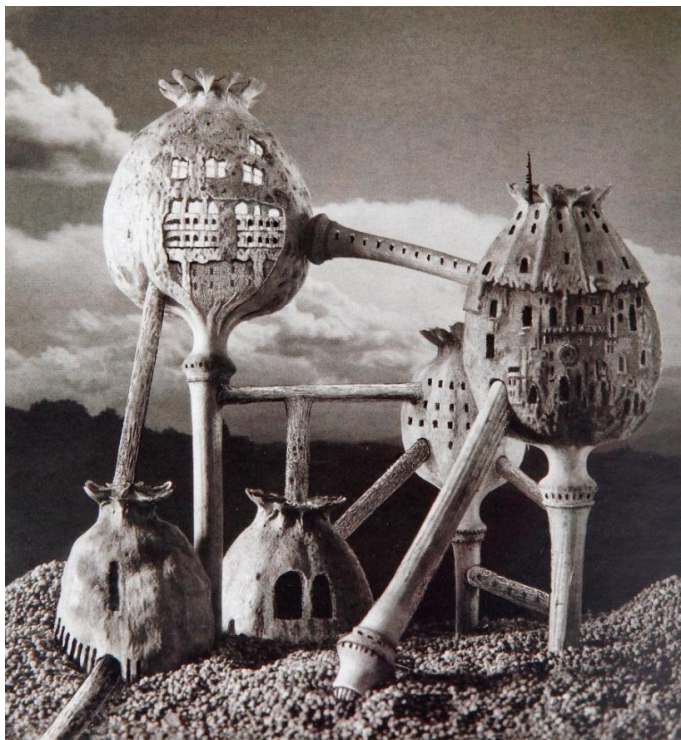
56. Petr Klukan: Z pohádkových končin, 1993

57. **Veronika Suralová:** Jeden den v mraveništi, 2004

58. Jiří Stach: Velká cesta Malého pána, 2008

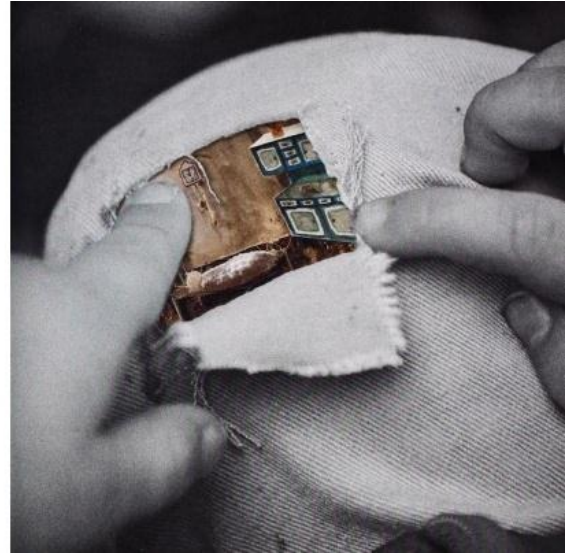
59. Jiří Stach: Velká cesta Malého pána, 2008

60. Jiří Stach: Velká cesta Malého pána, 2008

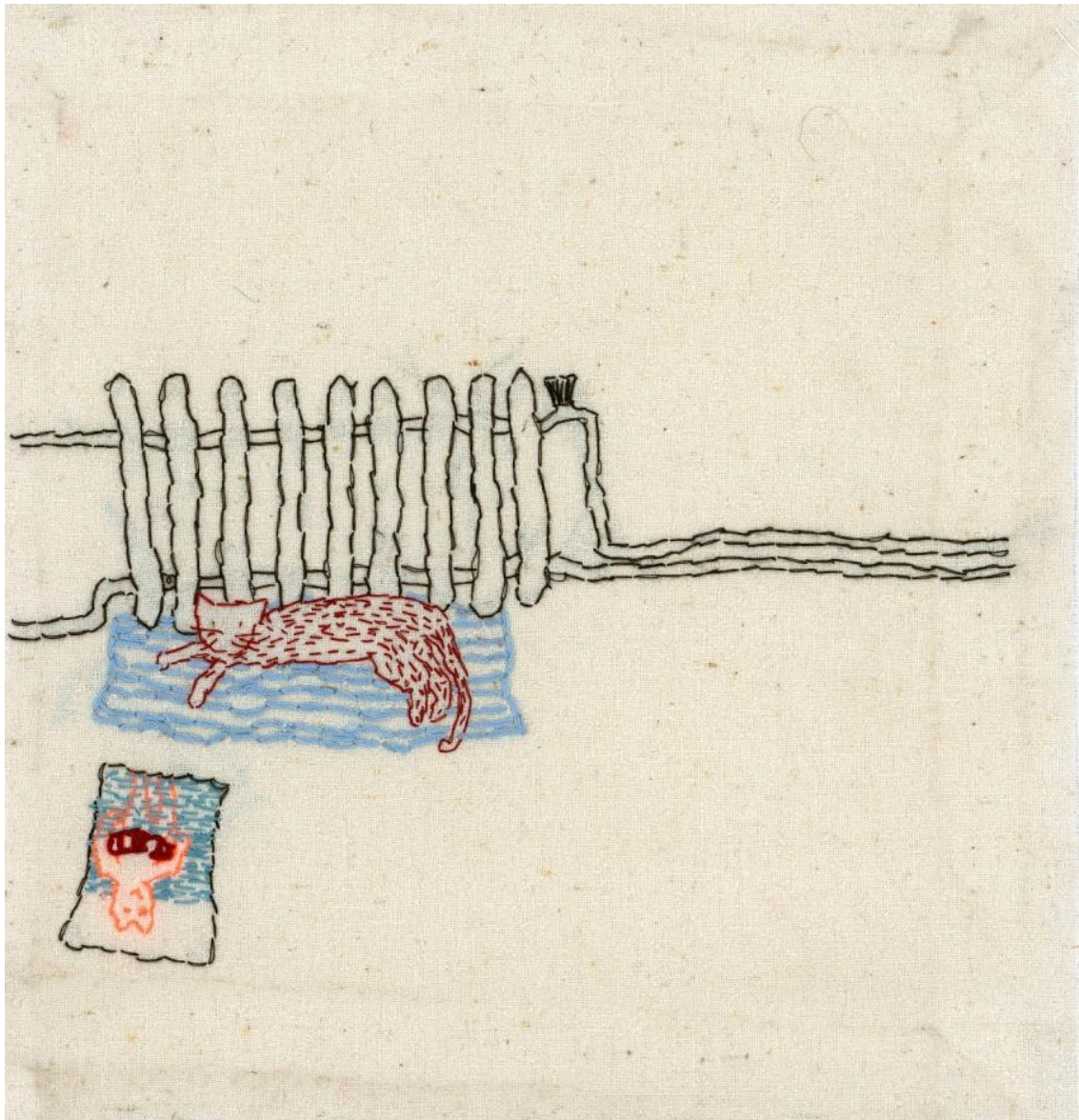
61. Jiří Stach: Velká cesta Malého pána, 2008

62. **Dagmar Urbánková:** Adam a koleno, 2008

63. **Dagmar Urbánková:** Adam a koleno, 2008

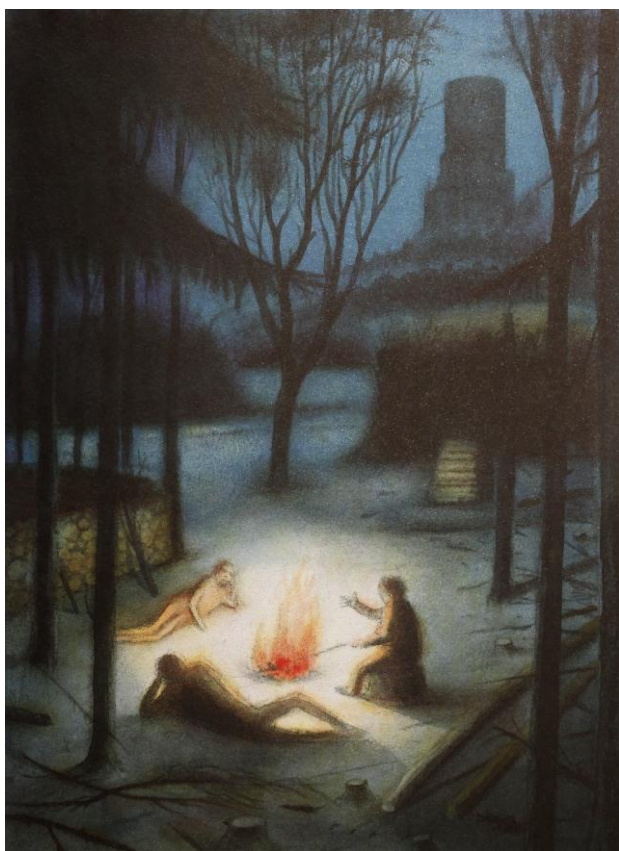
64. **Eva Volfová:** Kočička z kávové pěny, 2006

65. **Petra Kubáčková:** O andělovi, noční můře, statečném medvídkovi, hodném slonovi, opici a divoké huse, 2006

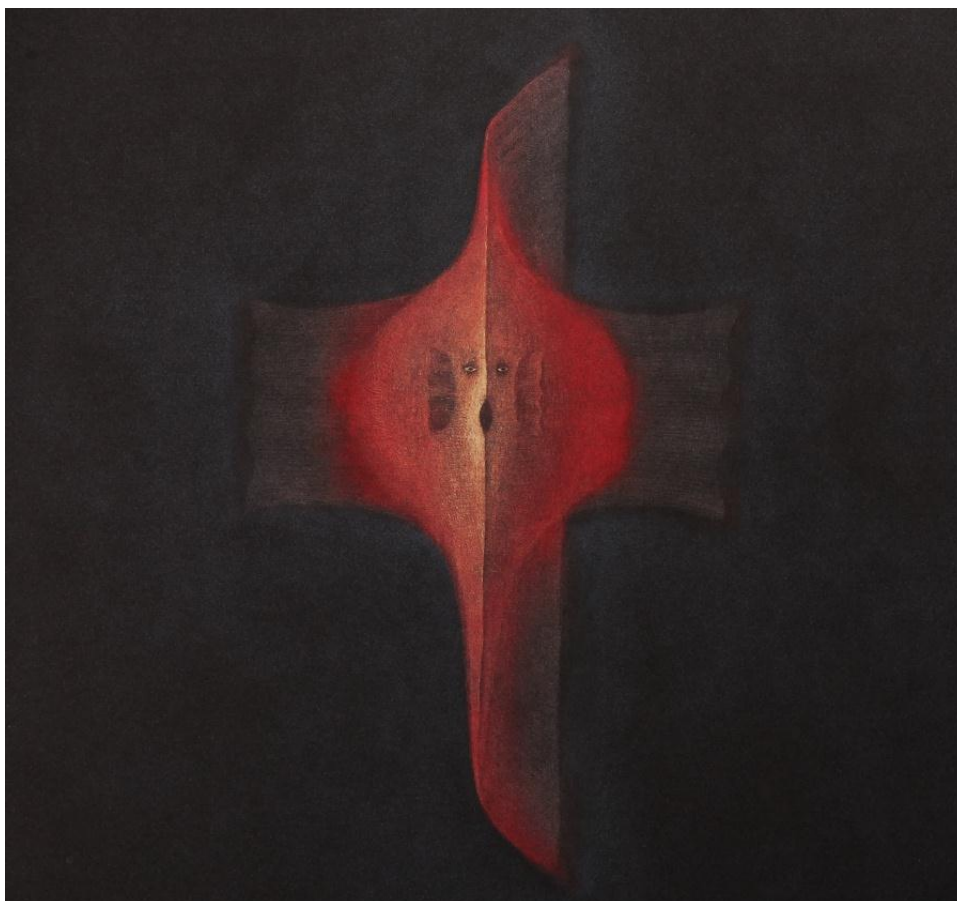
68. **Matěj Forman:** Povědačky pro moje slunce, 2002

69. **František Skála ml.:** Hrad Svícen, 2009

70. **Pavel Sivko**: Modrá pohádka aneb Kachna na modro, 2001

71. **Petr Nikl:** Pohádka o Rybitince, 2000

72. **Petr Nikl:** Pohádky o Rybabě a Mořské duši, 2002

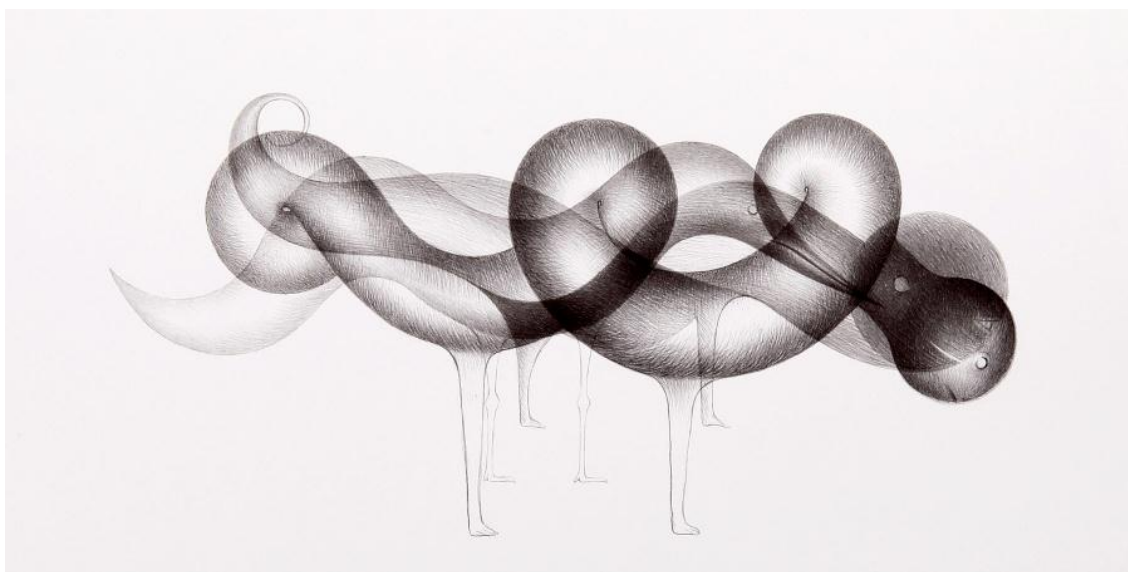
73. **Petr Nikl:** Zá hádky, 2007

74. **Petr Nikl:** Jělěňovití, 2008

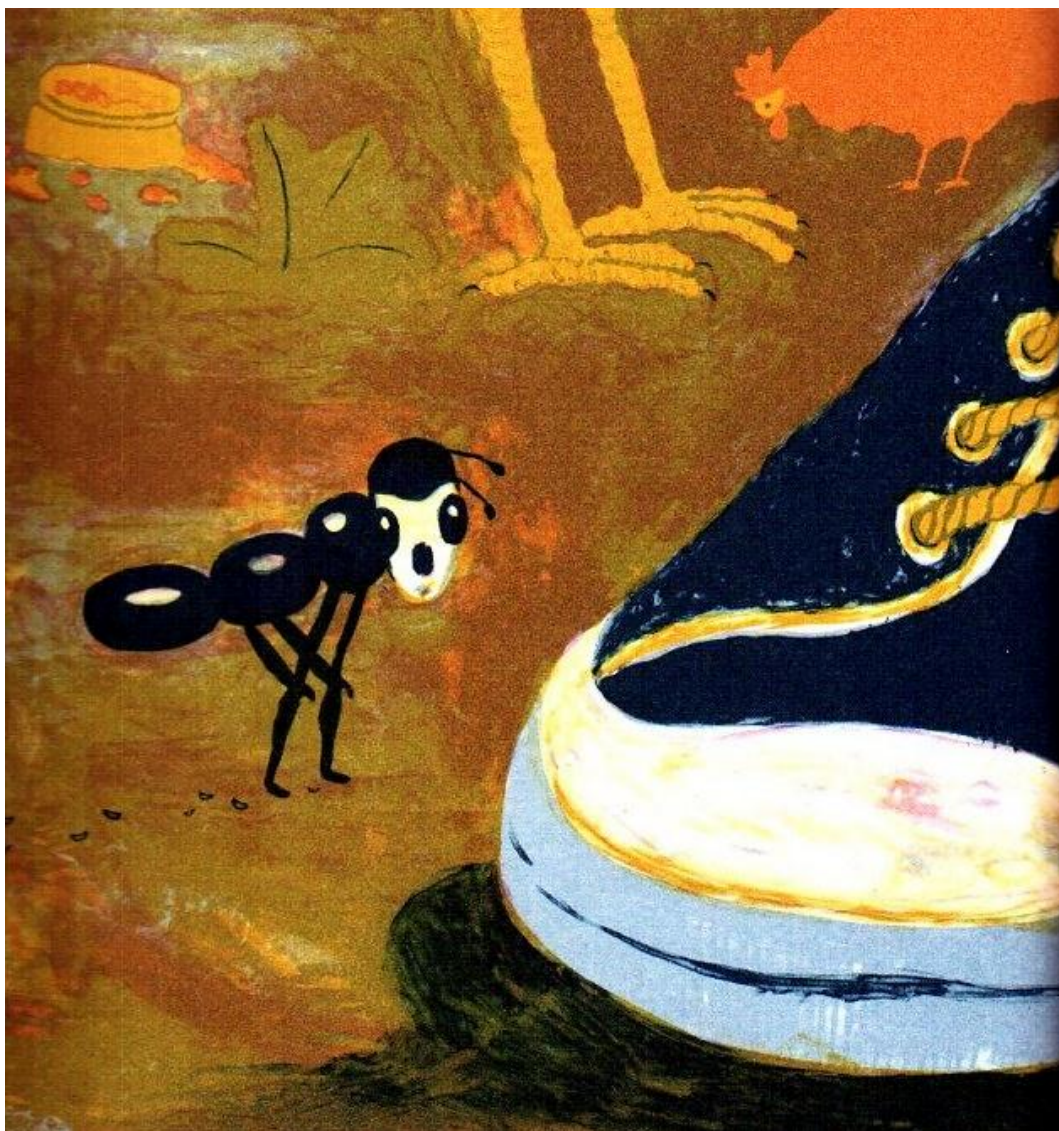
75. **Petr Nikl:** Lingvistické pohádky, 2006

76. **Petr Nikl:** Přes hádky, 2010

77. Galina Miklínová: Lichožrouti, 2008

78. **Alžběta Skálová:** Poklad starého brouka, 2007

79. **Petr Šmalec:** Ferda Páv a všelijaká zvířátka, 2002

80. Juraj Horváth: Roches a Bžunda, 2001

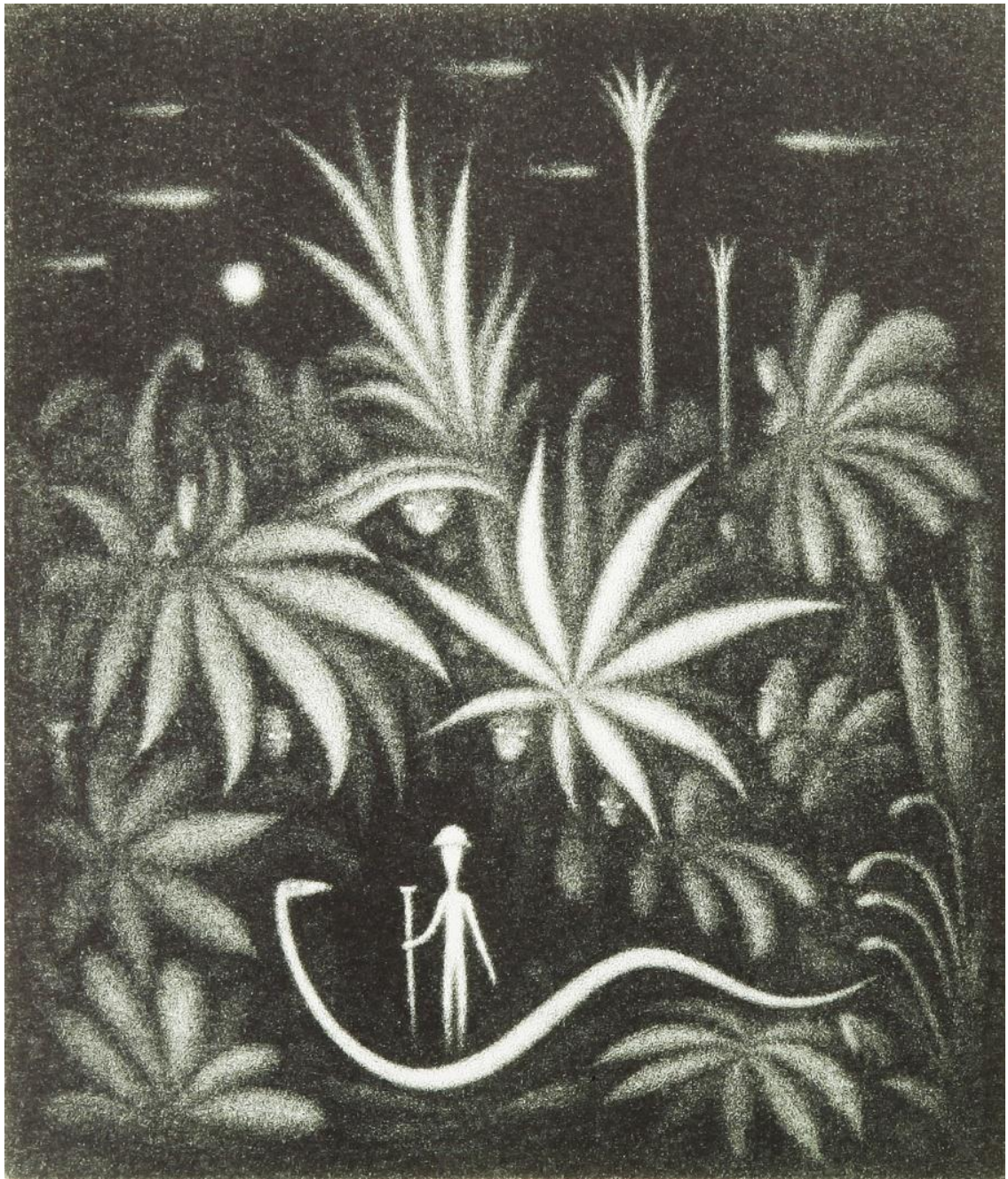
81. Chrudoš Valoušek: O zlaté mrkvi, 2003

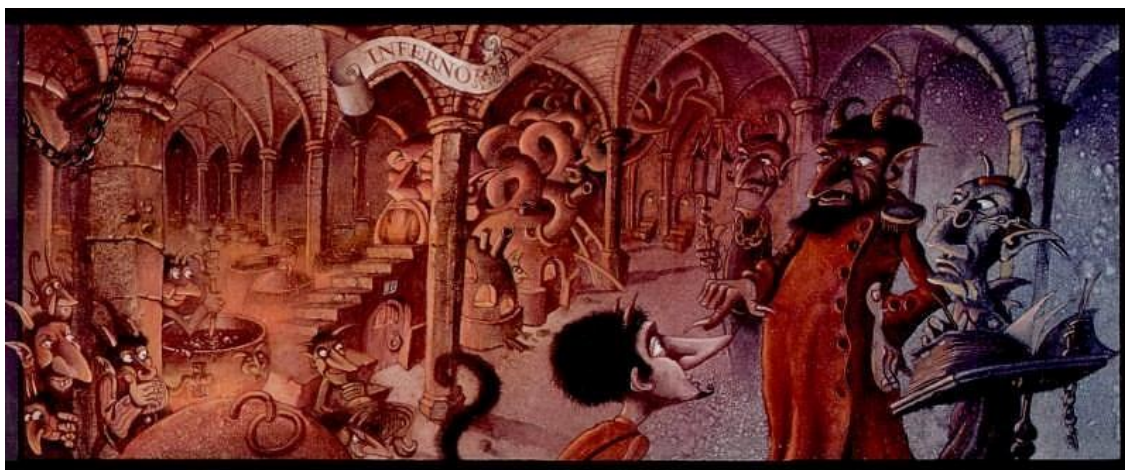
82. Michal Cihlář: Kvik pluje na jih, 2004

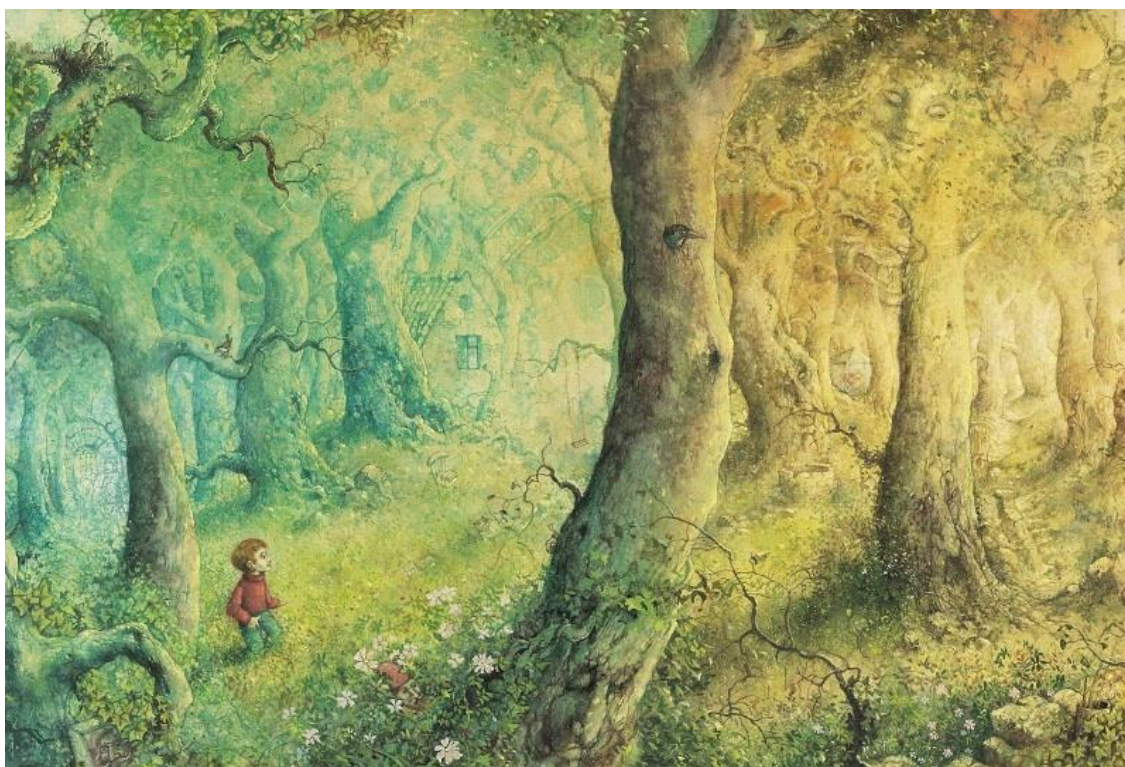
83. Pavel Kadlec: O čertíčkovi, 2007

84. **Jan Hísek:** Co vyprávěla Dlouhá chvíle, 2008

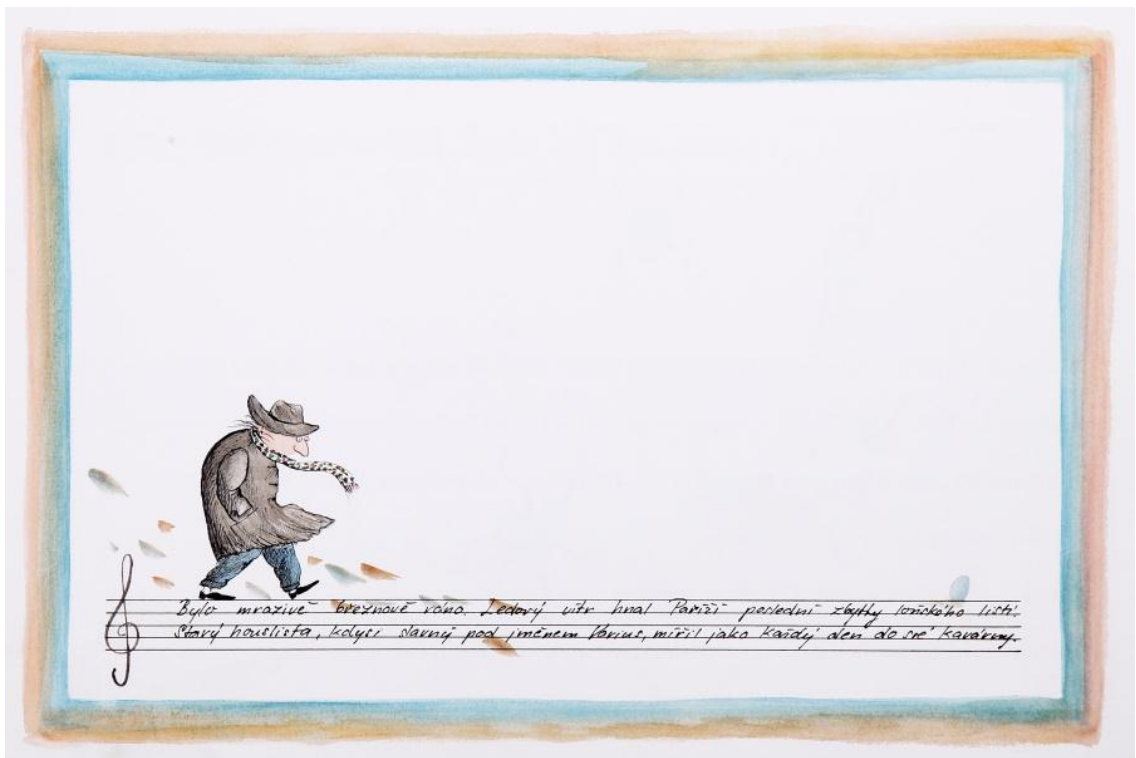
85. Pavel Čech: O Čertovi, 2002

86. Pavel Čech: O Zahradě, 2005

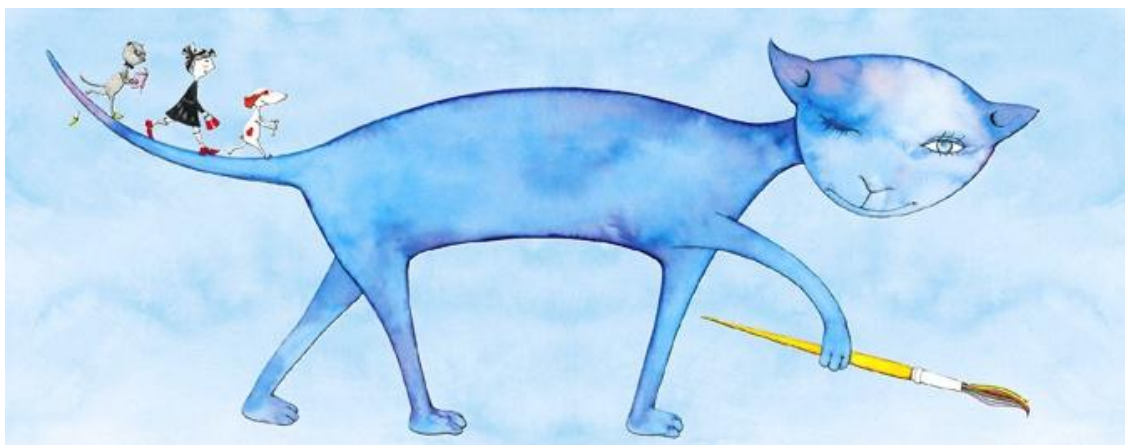
87. **Martina Skala:** Strado a Varius, 2002

88. **Martina Skala:** Strado a Varius, 2002

89. **Martina Skala:** *Strado a Varius*, 2002

90. Anna Neborová: Oskar a Mimi, 2004

91. Anna Neborová: Oskar a Mimi, 2004

92. Alžběta Skálová: Pampe a Šinka, 2010

93. Alžběta Skálová: Pampe a Šinka, 2010

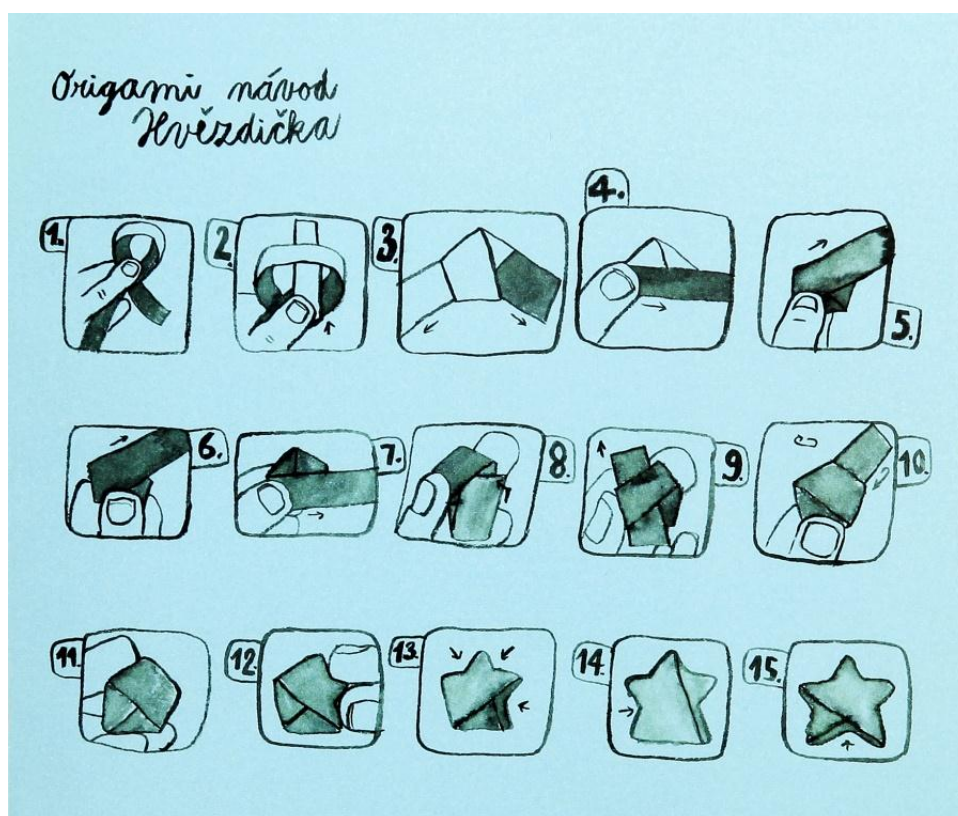
94. **Michaela Kukovičová:** Jitka a kytka, 2010

95. **Michaela Kukovičová:** Jitka a kytka, 2010

96. Daniel Michalík: Kiko a tajemství papírového motýla, 2010

97. Daniel Michalík: Kiko a tajemství papírového motýla, 2010

98. Vlasta Baránková: Broučci, 2008

Seznam vyobrazení

1. **Adolf Dudek:** Broučci, 1994. Reprodukce z: KARAFIÁT 1994, 93.
2. **Alois Mikulka:** Supermani, medvědi a trampové, 1990. Reprodukce z: MIKULKA 1990, 60.
3. **Eva Frantová-Frühaufová,** Prcek Tom a Dlouhán Tom a jiné velice americké pohádky, 1993. Reprodukce z: ŠRUT 1993, 173.
4. **Jitka Walterová:** Toronto Tom, kocour z Ameriky, 1993. Reprodukce z: KAHOUN 1993, 37.
5. **Václav Kabát:** Obr jménem drobeček: americké pohádky a povídky o Paulu Bunyanovi, 1997. Reprodukce z: ŠRUT 1997, 29.
6. **Gabriel Filčík:** Cvrček v New Yorku, 1999. Reprodukce z: SELDEN 1999, 33.
7. **Hana Klímová-Pavlatová:** Uzel pohádek, 1991. Reprodukce z: KLÍMA 1991, 19.
8. **František Skála ml.:** Královské pohádky, 1994. Reprodukce z: ŠIKTANC 1994, 103.
9. **Matěj Forman:** Povídky pro Klárku, 1996. Reprodukce z: STRÁNSKÝ 1996, nepag.
10. **Štěpán Zavřel:** Květinové městečko, 1992. Reprodukce z: HASLER 1992, nepag.
11. **Dagmar Ježková:** České pohádky, 1999. Reprodukce z: PEISERTO VÁ 1999, 73.
12. **Jan Dungel:** Pohádky z klokaní kapsy, 1997. Reprodukce z: BLÁHOVÁ 1997, 20.
13. **Karel Franta:** Pohádkové vandrování po Čechách, 1992. Reprodukce z: HULPACH 1992, 133.
14. **Karel Franta:** Mokrejšové, vodníci z louže, 1994. Reprodukce z: BORSKÁ 1994, 6.
15. **Jan Kudláček:** Pohádková lampička, 1992. Reprodukce z: NEPIL 1992, 48.
16. **Vlasta Baránková:** Francouzské pohádky, 1991. Reprodukce z: CIBULA 1991, 230.
17. **Jiří Běhounek:** Osm světél, 1992. Reprodukce z: PAVLÁT 1992, 33.
18. **Josef Kremláček:** Dary krále džinů, 1995. Reprodukce z: TOMEK 1995, 45.
19. **Helena Zmatlíková:** Kocour se svícem, 1991. Reprodukce z: NOVÁKOVÁ 1991, 59.
20. **Zděňka Kabátová-Táborská:** Deset večerů s pohádkou, 1992. Reprodukce z: VLADISLAV 1992, 20.
21. **Miloslav Jágr:** Jak zrzci udělali tmu, 1992. Reprodukce z: JÁGR 1992, 21.
22. **Alois Mikulka:** Jak pluli Hanáci přes moře a další rozpustilé pohádky z Čech a Moravy, 1994. Reprodukce z: SIROVÁTKA 1994, 21.
23. **Adolf Born:** Tatínku, ta se ti povedla, 1991. Reprodukce z: SVĚRÁK 1991, 15.
24. **Adolf Born:** Žofka ředitelkou ZOO, 1991. Reprodukce z: MACOUREK 1991, 67.
25. **Adolf Born:** Mach a Šebestová na prázdninách, 1993. Reprodukce z: MACOUREK 1993, 35.
26. **Ivo Houf:** Příhody včelích medvídků, 1992. Reprodukce z: KAHOUN 1992, 23.
27. **Vlasta Baránková:** Lískulka, 1996. Reprodukce z: GÁLOVÁ 1996, 24–25.
28. **Karel Franta:** O čertech, 1997. Reprodukce z: ZÁVADOVÁ 1997a, 55.
29. **Jiří Běhounek:** O strašidlech, 1997. Reprodukce z: ZÁVADOVÁ 1997b, 51.
30. **Renáta Fučíková:** O třech sestřích, 1995. Reprodukce z: ZÁVADOVÁ 1995, 17.
31. **Lubomír Anlauf:** O čarodějnicích, 1996. Reprodukce z: ZÁVADOVÁ 1996, 21.
32. **Lucie Dvořáková:** O obrech, 1999. Reprodukce z: ZÁVADOVÁ 1999, 22–23.
33. **Lucie Dvořáková:** Počítání oveček, 1995. Reprodukce z: ŽÁČEK 1995 20–21.

34. **Helena Zmatlíková:** Bubáci z Krakonošova, 2005. Reprodukce z: KUBÁTOVÁ 2005, 36.
35. **Adolf Born:** Bajky, 2000. Reprodukce z: FONTAINE 2000, 21.
36. **Alois Mikulka:** Karkulka v maskáčích, 2001. Reprodukce z: MIKULKA 2001a, 13.
37. **Karel Franta:** Pohádky poštovských panáčků, 2002. Reprodukce z: KUBÁTOVÁ 2002, 66.
38. **Jan Kudláček:** Žabka Žabetka, 2007. Reprodukce z: GÁLOVÁ 2007, 54–55.
39. **Josef Kremláček:** Autopohádky, 2009. Reprodukce z: MAREK 2009, 59.
40. **Lubomír Anlauf:** Pohádky z vodních hlubin, 2004. Reprodukce z: WAGNEROVÁ 2004, 20–21.
41. **Renáta Fučíková:** Evropské pohádky, 2003. Reprodukce z: FUČÍKOVÁ 2005, 5.
42. **Renáta Fučíková:** Čínské pohádky, 2007. Reprodukce z: FUČÍKOVÁ 2007, 208.
43. **Renáta Fučíková:** Keltské pohádky, 2010. Reprodukce z: FUČÍKOVÁ 2010, 214.
44. **Vlasta Baránková:** Národní pohádky z Čech a Moravy, 2009. Reprodukce z: MOTLOVÁ 2009, 21.
45. **Lucie Dvořáková:** O princezně trochu zakleté, 2009. Reprodukce z: NEČAS 2009, 118.
46. **František Skála ml.:** O dobré a zlé moci, 2000. Reprodukce z: ŠIKTANC 2000, 79.
47. **Zdeněk Smetana:** Nová dobrodružství Štaflíka a Špagetky, 2004. Reprodukce z: MUNK/ MUNKOVÁ 2004, 18–19.
48. **Vlasta Baránková:** Lískulka na ostrově Žbiribiri, 2001. Reprodukce z: GÁLOVÁ 2001, 60–61.
49. **Jiří Černický:** O sasance, 2004. Reprodukce z: ČERNICKÝ 2004, 16.
50. **Jiří Černický:** O sasance, 2004. Reprodukce z: ČERNICKÝ 2004, 28–29.
51. **Jiří Černický:** O sasance, 2004. Reprodukce z: ČERNICKÝ 2004, 36–37.
52. **František Skála ml.:** Velké putování Vlase a Brady, 1987. Reprodukce z: SKÁLA 1987, nepag.
53. **František Skála ml.:** Jak Cílek Lídu našel, 2006. Reprodukce z: SKÁLA 2006, nepag.
54. **František Skála ml.:** Jak Cílek Lídu našel, 2006. Reprodukce z: SKÁLA 2006, nepag.
55. **Petr Šmalec, Markéta Šimková:** Zik a Cháta, 2008. Reprodukce z: ŠMALEC/ ŠIMKOVÁ 2008, nepag.
56. **Petr Klukan:** Z pohádkových končin, 1993. Reprodukce z: KLUKANOVÁ 1993, 23.
57. **Veronika Suralová:** Jeden den v mraveništi, 2004. Reprodukce z: SOURALOVÁ 2004, 18.
58. **Jiří Stach:** Velká cesta Malého pána, 2008. Reprodukce z: UHLÍŘOVÁ 2008, 29.
59. **Jiří Stach:** Velká cesta Malého pána, 2008. Reprodukce z: UHLÍŘOVÁ 2008, 28.
60. **Jiří Stach:** Velká cesta Malého pána, 2008. Reprodukce z: UHLÍŘOVÁ 2008, 36.
61. **Jiří Stach:** Velká cesta Malého pána, 2008. Reprodukce z: UHLÍŘOVÁ 2008, 21.
62. **Dagmar Urbánková:** Adam a koleno, 2008. Reprodukce z: URBÁNKOVÁ 2008, nepag.
63. **Dagmar Urbánková:** Adam a koleno, 2008. Reprodukce z: URBÁNKOVÁ 2008, nepag.
64. **Eva Volfová:** Kočička z kávové pěny, 2006. Reprodukce z: HORVÁTHOVÁ 2006, nepag.
65. **Petra Kubáčková:** O andělovi, noční můře, statečném medvídkovi, hodném slonovi, opici a divoké huse, 2006. Reprodukce z: KUBÁČKOVÁ 2006, nepag.

66. **Dagmar Urbánková:** Chlebová lhota, 2010. Reprodukce z: URBÁNKOVÁ 2010, nepag.
67. **Jiří Sopko:** Pižduchové, 2003. Reprodukce z: HAVEL 2003, 13.
68. **Matěj Forman:** Povídačky pro moje slunce, 2002. Reprodukce z: STRÁNSKÝ 2002, 39.
69. **František Skála ml.:** Hrad Svícen, 2009. Reprodukce z: ŠIKTANC 2009, 39.
70. **Pavel Sivko:** Modrá pohádka aneb Kachna na modro, 2001. Reprodukce z: WAGNEROVÁ 2001, 81.
71. **Petr Nikl:** Pohádka o Rybitince, 2000. Reprodukce z: NIKL 2000, nepag.
72. **Petr Nikl:** Pohádky o Rybabě a Mořské duši, 2002. Reprodukce z: NIKL 2000, nepag.
73. **Petr Nikl:** Zá hádky, 2007. Reprodukce z: NIKL 2007, nepag.
74. **Petr Nikl:** Jěľňovití, 2008. Reprodukce z: NIKL 2008a, nepag.
75. **Petr Nikl:** Lingvistické pohádky, 2006. Reprodukce z: NIKL 2006, 31.
76. **Petr Nikl:** Přes hádky, 2010. Reprodukce z: NIKL 2010, nepag.
77. **Galina Miklínová:** Lichožrouti, 2008. Reprodukce z: ŠRUT 2008, 66.
78. **Alžběta Skálová:** Poklad starého brouka, 2007. Reprodukce z: ČERNÁ 2007, 16.
79. **Petr Šmalec:** Ferda Páv a všelijaká zvířátka, 2002. Reprodukce z: MORGENSTERN 2002, 32–33.
80. **Juraj Horváth:** Roches a Bžunda, 2001. Reprodukce z: MÍKOVÁ 2001, 1.
81. **Chrudoš Valoušek:** O zlaté mrkvi, 2003. Reprodukce z: BELLINGEROVÁ 2003, 44.
82. **Michal Cihlár:** Kvik pluje na jih, 2004. Reprodukce z: JANDA/ KUBEŠ 2004, 105.
83. **Pavel Kadlec:** O čertíčkovi, 2007. Reprodukce z: VOKURKOVÁ 2007, 19.
84. **Jan Hísek:** Co vyprávěla Dlouhá chvíle, 2008. Reprodukce z: FISCHEROVÁ 2005, 15.
85. **Pavel Čech:** O Čertovi, 2002. Reprodukce z: ČECH 2002, 8–9.
86. **Pavel Čech:** O Zahradě, 2005. Reprodukce z: ČECH 2005, nepag.
87. **Martina Skala:** Strado a Varius, 2002. Reprodukce z: SKALA 2002, 32.
88. **Martina Skala:** Strado a Varius, 2002. Reprodukce z: SKALA 2002, 11.
89. **Martina Skala:** Strado a Varius, 2002. Reprodukce z: SKALA 2002, 17.
90. **Anna Neborová:** Oskar a Mimi, 2004. Reprodukce z: NEBOROVÁ 2004, 48–49.
91. **Anna Neborová:** Oskar a Mimi, 2004. Reprodukce z: NEBOROVÁ 2004, 24–25.
92. **Alžběta Skálová:** Pampe a Šinka, 2010. Reprodukce z: SKÁLOVÁ 2010, nepag.
93. **Alžběta Skálová:** Pampe a Šinka, 2010. Reprodukce z: SKÁLOVÁ 2010, nepag.
94. **Michaela Kukovičová:** Jitka a kytka, 2010. Reprodukce z: ČERNÁ 2010, nepag.
95. **Michaela Kukovičová:** Jitka a kytka, 2010. Reprodukce z: ČERNÁ 2010, nepag.
96. **Daniel Michalík:** Kiko a tajemství papírového motýla, 2010. Reprodukce z: PILÁTOVÁ 2010, 52.
97. **Daniel Michalík:** Kiko a tajemství papírového motýla, 2010. Reprodukce z: PILÁTOVÁ 2010, 65.
98. **Vlasta Baránková:** Broučci, 2008. Reprodukce z: <http://www.melvil.cz/kniha-broucci/>, vyhledáno 2. 6. 2013.

Výběr nově založených nakladatelství po roce 1989

Po roce 1989 bylo založeno mnoho nových nakladatelství zaměřených (více či méně) na literaturu pro děti a mládež. Knihy určené dětem vydávalo nadále nakladatelství Albatros (1949 SNDK, přejmenované 1969 na Albatros, Praha), ale přidala se i další zavedená nakladatelství, jako například Mladá Fronta (1945, Praha), Olympia (1954, Praha), Vyšehrad (1934, Praha), aj.

1989 – Paseka (Litomyšl, Praha)

1990 – Aventinum (Praha), BB art (Praha), Česká biblická společnost (Praha), Čtyřlístek (Praha), Duha (dnes Artur, Praha), Egmont ČR (Praha), Junior (Bratislava, Praha), Librex (Ostrava), Lípa (Vizovice), Moraviapress (Břeclav), Nava (Plzeň), Tožimský-Moravec (činnost obnovena po 42 letech)

1991 – Albert (Boskovice), Alfa-Omega (Praha), Arsci (Praha), Axioma (Praha), Euromedia Group (Praha), Fragment (Praha), Granát (Horní Bříza), Lika Klub (Praha), Optys (činnost ukončena 1996, Opava), Petra (Praha), Sedistra (Praha), Sfinga (činnost ukončena 1996, Ostrava), Šulc-Švarc (Praha)

1992 – Argo (Praha), Labyrint (Praha), Leprez (Praha), Sid a Nero (Praha)

1993 – Alpress (Frýdek Místek), Baset (Praha), Brio (Praha), Fortuna print (Praha), Kalich (Praha)

1994 – Slovart (Praha), Madagaskar (Jihlava), Etc Publishing (Praha), Barrister & Principal (Brno)

1995 – Junior (Říčany u Prahy), Meander (Praha), Macek – Delta (Kladno)

1997 – Monika Vadasová-Elšíková (Praha), Agave (Český Těšín), Akcent (Třebíč)

1998 – Amulet (Praha), Popokatepetl (Praha)

2000 – Baobab (Praha, Tábor)

2001 – Havran (Praha)

2004 – Alfa (Praha)

2006 – Amenius (Příbram), Duha Press (Brno)

2007 – B4U Publishing (Praha), Studio Trnka (Praha)

2009 – Edition lidu (Praha, Brusel)

Výběr pohádkových titulů vydaných v letech 1990–2010

Tento výběr byl sestaven především na základě titulů zařazených do publikací Svatavy Urbanové – *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století* a Mileny Šubrtové – *Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990–2010*. Chronologický seznam je řazen následovně: ilustrátor, spisovatel: název (nakladatelství).

1990

Běhounek Jiří, Pavlát Leo: Pomsta čarodějky Simy (Albatros)
Fixl Jiří, Durych Václav: O ustrašené myšce (Albatros)
Janáček Milan, Kubátová Marie: Pohádky vodnického dědečka (Severočeské nakladatelství)
Kovařík Jindřich, Pěkný Tomáš: Havran z kamene... (Albatros)
Mikulka Alois, Mikulka Alois: Supermani, medvědi a trampové (Host)
Pilař Radek, Potapová, Alla Vlačeslavovna: Dračí zoubek (Albatros)
Prachatická Markéta, Perrault Charles: Francouzské pohádky (Odeon)
Svobodová Jana, Štětinová Dagmar: České fialky (Středočeské nakladatelství)

1991

Baránková Vlasta, Václav Cibula: Francouzské pohádky (Albatros)
Born Adolf, Macourek Miloš: Arabela I (Svoboda)
Born Adolf, Macourek Miloš: Žofka ředitelkou zoo (Mladá fronta)
Born Adolf, Zdeněk Svěrák: Tatínku ta se ti povedla (Albatros)
Ježková Dagmar, Kubátová Marie: Kam odcházejí sněhuláci zjara (Albatros)
Klímová-Pavlatová Hana, Klíma Ivan: Uzel pohádek (Lidové noviny)
Smetana Zdeněk, Munková Alena: Štaflík a Špagetka staví dům (Český filmový ústav)
Sýkorová-Pekárková Eva, Hubáčková Mirka: O babici Kejklánici (Hubáčková)
Walterová Jitka, Brumovská Aida: Příběhy od Pavoučího kamene (R 3)
Zavřel Štěpán, Zavřel Štěpán: Létající dědeček (Bohem Press)
Zmatlíková Helena, Nováková Zuzana: Kocour se svícem (Blok)

1992

Běhounek Jiří, Pavlát Leo: Osm světél (Albatros)
Born Adolf, Macourek Miloš: Žofka (Albatros)
Franta Karel, Hulpach Vladimír: Pohádkové vandrování po Čechách (Albatros)
Franta Karel, Šimková Jana: Pam a Pum (Olympia)
Houf Ivo, Kahoun Jiří: Příhody včelích medvídků (Evangelické nakladatelství)
Jágr Miloslav, Jágr Miloslav: Jak zrzci udělali tmu (Albatros)
Kabátová-Táborská Zdeňka, Vladislav Jan: Deset večerů s pohádkou (Albatros)
Krejčová Zdeňka, Šťoviček Vratislav: Pohádky pro Růži (Aventinum)
Kudláček Jan, Nepil František: Pohádková lampička (Tiskárny Vimperk)
Zavřel Štěpán, Hasler Eveline: Květinové městečko (Arcadia)
Zmatlíková Helena, Nováková Zuzana: Strom plný papoušků (Blok)

1993

- Born Adolf, Macourek Miloš: Mach a Šebestová na prázdninách (Carmen)
Franta Karel, Šťoviček Vratislav: Každý večer s pohádkou (Aventinum)
Frantová-Frühaufová Eva, Šrut Pavel: Prcek Tom a Dlouhán Tom a jiné velice americké pohádky (Albatros)
Klukan Petr, Klukanová Ludmila: Z pohádkových končin (Arca JiMfa)
Krejčová Zdeňka, Šípová Ljuba: Příhody malého Kořínka (Aventinum)
Krejčová Zdeňka, Wild Oscar: Slavík a růže (Aulos)
Krejčová Zdeňka, Zelený Luboš: Pohádka o Pískovečkovi (Carmen)
Lysková Jolana, Tichý Jaroslav: Veselé pohádky ze všech končin světa (Aventinum)
Vimr Luděk, Sředa Ludvík: Slonům vstup zakázán (Albatros)
Walterová Jitka, Kahoun Jiří: Toronto Tom, kocour z Ameriky (Arcadia)

1994

- Dudek Adolf, Karafiát Jan: Broučci (Sfinga)
Franta Karel, Borská Ilona: Mokrejšové, vodníci z louže (Albatros)
Kabát Václav, Kašová Jana: Ošklivá princezna (Paseka)
Klimentová Jiřina, Kliment Alexandr: Modré pohádky pro malé i velké děti (Český spisovatel)
Kremláček Josef, Tomek Jiří: Kouzla studánkové víly (Fragment)
Mikulka Alois, Sirovátka Oldřich: Jak pluli Hanáci přes moře a další rozpustilé pohádky z Čech a Moravy (Knižní klub)
Smetana Zdeněk, Svěrák Zdeněk: Radovanovy radovánky (Knižní klub)
Skála František, Šiktanc Karel: Královské pohádky (Albatros)
Šaloun Jiří, Rudolf Čechura: Příhody Maxípsa Fíka (Artemis)
Zmatlíková Helena, Malinský Zbyněk: Cyril a teniska (Albatros)

1995

- Anlauf Lubomír, Grimm Jacob Ludwig Karl; Grimm Wilhelm Karl: Pohádky bratří Grimmů (Brio)
Born Adolf, Ptáčková Jindřiška: Chodil světem Oštrozok (Orbis)
Born Adolf, Zavadová Kateřina: O třech sestřích (Albatros)
Franta Karel, Žáček Jiří: Kašpárek v pekle (Šulc a spol.)
Fučíková Renáta, Andersen Hans Christian: Pohádky Hanse Christiana Andersena (Aventinum)
Fučíková Renáta, Grimm Jacob Ludwig Karl; Grimm Wilhelm Karl: Pohádky (Aventinum)
Fučíková Renáta, Wilde Oscar: Pohádky Oscara Wilda (Avenium)
Fučíková Renáta, Zavadová Kateřina: O třech sestřích (Albatros)
Dostál Lubomír, Křepelka Karel: Tančící hvězdy (Barrister & Principal)
Došková Larisa, Drijverová Martina: Vánoční pohádky z celého světa (Magnet-Press)
Dvořáková Lucie, Žáček Jiří: Počítání oveček. Knížka plná pohádek poskládaných do řádek (Albatros)
Disman Miloslav, Hulpach Vladimír: Za pohádkou kolem světa (Fénix)
Komárek Vladimír, Hudečková Eva: O ztracené lásce (Ikar)
Kremláček Josef, Tomek Jiří: Dary krále džinů (Victoria Publishing)
Kudrnová-Papežová Milada, Wagnerová Magdalena: Vodníčkova dobrodružství (Aventinum)
Kudláček Jan, Hejná Olga: Pohádky pro skřítku Hajaju (Euromedia Group; Knižní klub)

Smetana Zdeněk, Šaloun Emil: Vodník Žblabuňka (Lípa)
Smetana Zdeněk, Šaloun Emil: Příhody vodníka Žblabuňk (Lípa)
Smetana Zdeněk, Šaloun Emil: Jak Kašpárek učil čerty zpívat (Dilia)
Smetana Zdeněk, Šaloun Emil: O malé víle Plavuňce (VIK)
Švejdrová Vlasta, Černík Michal: První pohádky (Sid & Nero)

1996

Baránková Vlasta, Kšajtová Marie: V lednici je medvěd! (Albatros)
Baránková Vlasta, Galová Irena: Lískulka (G plus G)
Born Adolf, Zavadová Kateřina: O čarodějnicích (Albatros)
Forman Matěj, Stránský Jiří: Povídačky pro Klárku (Sedistra)
Franta Karel, Nepil František: Strašpytýlek (Granát)
Frantová-Frühaufová Eva, Maršíček Jan: Světlušky (Delta)
Jolata Lysková, Dvorský Ladislav: Hrdinové z pohádek (Global)
Kabátová-Táborská Zdeňka, Medek Vladimír: O hodináři Filipovi a skřítku
Hodinářičkovi (Albatros)
Krejčová Zdeňka, Pechová Jaroslava: Pohádky ze stříbrné tůně (Proxima)
Kremláček Josef, Javořická Vlasta: O splašené koloběžce (Bonus A)
Mikulka Alois, Mikulka Alois: O jelenovi s kulometem a jiné tramské zkazky pro
trampy, zlatokopy, stopaře, cestovatele a milovníky táboráků (Barrister & Principal)
Nesvatba Miloš, Dvorský Ladislav: Hrdinové z pohádek (Global)
Nováková Luisa, Nováková Zuzana: Jak beránci zabloudili (Akcent)
Renčín Vladimír, Havelka Stanislav: Pan Krbec na Kuklíkově (Svoboda)
Smetana Zdeněk, Kincl Jaromír: Rákosníček a hvězdy (Svoboda)

1997

Born Adolf, Macourek Miloš: Mach a Šebestová ve škole (Albatros)
Born Adolf, Zavadová Kateřina: O strašidlech (Albatros)
Franta Karel, Zavadová Kateřina: O čertech (Albatros)
Čechová Olga, Březinová Ivona: Panáček Paneláček (Albatros)
Dungel Jan, Bláhová Dagmar: Pohádky z klokaní kapsy (Egmont ČR)
Lovis Miler Kateřina, Hanzlík Josef: O princezně na klíček (Akropolis)
Kabát Václav, Šrut Pavel: Obr jménem Drobeček (Albatros)
Kremláček Josef, Pucek Vladimír: Korejské pohádky (Aventinum)
Pechová Ladislava, Vodňanský Jan: Velký dračí propadák aneb Král v kukani (Volvox
Globator)
Sopko Eugen, Bitnar Ivan: S kouzelníkem do světa (Albatros)
Tichá Marie, Středa Ludvík: Tatínkovy pohádky (Albatros)
Trnková Lenka, Vokolek Václav: Pán z Halabákova (Vera)

1998

Born Adolf, Macourek Miloš: Mach a Šebestová za školou (Albatros)
Born Adolf, Žáček Jiří: Dobrý den, dobrou noc (Albatros)
Čuma Aleš, Jirásek Pavel: Kamenné růže (Eikon)
Franta Karel, Hulpach Vladimír: Pohádkové vandrování Moravou (Albatros)
Franzová Olga, Březinová Ivona: Adélka a Zlobidýlko (Albatros)
Kremláček Josef, Šrámková Marta: Vodník Mikulenda (Akcent)
Lysková Jolata, Kubátová Marie: Pohádky Šaška Povídálka (Artur)
Prošková Denisa, Drijverová Martina: Pohádky o vodě (Brio)

Smetana Zdeněk, Kincl Jaromír: Rákosníček a rybník (Albatros)
Smetana Zdeněk, Šaloun Emil: Skřítek Racochejl (Via Lucis)
Šrámková Irena, Fischerová Daniela: Duhová jiskra (Vyšehrad)
Švejdvová Vlasta, Švejdvová Vlasta: Kaštánek (Sid & Nero)
Titlová Margarita, Ježková Alena: Hrochoslon (První nakladatelství Knihcentrum)
Zmatlíková Helena, Kubátová Marie: O Nedoubkovi (VIK)

1999

Baránková Vlasta, Gálová Irena: Lískulka se toulá (G plus G)
Baránková Vlasta, Gálová Irena: Lískulka v pohádkovém světě (G plus G)
Baránková Vlasta, Grimm Jacob Ludwig Karl; Grimm Wilhelm Karl: Bělínka a Růženka (Aventinum)
Baránková Vlasta, Vladislav Jan: Pohádky paní Meluzíny (Atlantis)
Born Adolf, Zavadová Kateřina: O obrech (Albatros)
Born Adolf, Macourek Miloš: Mach a Šebestová na prázdninách (Albatros)
Boušková Zdeňka, Březinová Ivona: Jak to bylo dál (Viking)
Dvořáková Lucie, Zavadová Kateřina: O obrech (Albatros)
Filčík Gabriel, Selden George: Cvrček v New Yorku (Albatros)
Frantová-Frühaufová Eva, Středa Ludvík: Pohádky od Zlaté hory (Delta)
Jágr Miloslav, Kahoun Jiří: Ustrašená strašidla (Albatros)
Ježková Dagmar, Peisertová Alena: České pohádky (Egmont ČR)
Mikulka Alois, Kahoun Jiří: Zvířátka z malinové paseky (Axióma)
Smetana Zdeněk, Kincl Jaromír: Rákosníček a počasí (Albatros)
Šrámková Irena, Fischerová Daniela: Jiskra ve sněhu (Euromedia Group; Knižní klub)
Štrbová Slávka, Stehlík Ivo: Dřevorubecké pohádky (Stehlík)
Váňa Josef, Štíplová Ljuba: Byla jednou koťata (Albatros)

2000

Baránková Vlasta, Skácel Jan: O pejskovi Ťapkovi, výru Výrovi, slavičku Slavíkovi a kočičce, která se moc styděla (Akcent)
Born Adolf, Fontaine Jean de La: Bajky (Brio)
Born Adolf, Macourek Miloš: Ostrov pro šest tisíc budíků (Amulet)
Born Adolf, Macourek Miloš: Mach a Šebestová na cestách (Albatros)
Born Adolf, Steklač Vojtěch: Velká kočičí loupež (Vltavín)
Čapek Jindra, Čapek Jindra: Bohové a faraoni (Knižní klub; Euromedia Group)
Franzová Olga, Grym Pavel: Čáry máry fuč! (Albatros)
Fučíková Renáta, Andersen Hans Christian: Sněhová královna a jiné pohádky (Aventinum)
Horvát Juraj, Pěkný Tomáš: Coletka a pes (Dauphin)
Kudrnová Papežová Milada, Kincl Jaromír: Heřmáněk a Mařinka (Albatros)
Nikl Petr, Nikl Petr: Pohádka o Rybitince (Meander)
Poš Petr, Fischl Viktor: Modrý kolotoč (Olympia)
Skála František, Šiktanc Karel: O dobré a zlé moci (Albatros)
Sopko Eugen, Malinský Zbyněk: Pohádky ze Sluneční ulice (Amulet)
Tichá Marie, Kratochvíl Miloš: Jak chtěl být Honza peciválem (Alpress)
Žilák Pavel, Drijverová Martina: Pohádky o strašidlech (Brio)

2001

Baránková Vlasta, Gálová Irena: Lískulka u vrbinek (Fragment)
Baránková Vlasta, Gálová Irena: Lískulka na ostrově Žbiribiri (Fragment)
Baránková Vlasta, Gálová Irena: Lískulka na na moři (Fragment)
Born Adolf, Nepil František: Já Baryk (Albatros)
Čech Pavel, Čech Pavel: O čertovi (Sursum)
Filčík Gabriel, Doskočilová Hana: O Mámě Romě a romském pánbíčkovi (Amulet)
Horvát Juraj, Míková Marka: Roches a Bžunda (Baobab)
Krejčová Zdeňka, Šťoviček Vratislav: Usínáme s pohádkou (Aventinum)
Miklínová Galina, Šrut Pavel: Pavouček Pája (Albatros)
Mikulka Alois, Mikulka Alois: Karkulka v maskáčích (Procházka)
Mikulka Alois, Mikulka Alois: Zlatí slavíci a jiné pohádky (Procházka)
Nikl Petr, Nikl Petr: Pohádky o Rybitince (Meander)
Nikl Petr, Kateřina Sidonová: Syn stromu a jiné pohádky (Mladá fronta)
Paleček Josef (a kol.), Krůta Jan: Pohádky ze Sluníčka (Mladá fronta)
Sivko Pavel, Wagnerová Magdalena: Modrá pohádka aneb Kachna na modro (Mladá fronta)

2002

Born Adolf, Macourek Miloš: Mach a Šebestová v historii (Albatros)
Čech Pavel, Čech Pavel: O Čertovi (Sursum)
Dvořáková Lucie, Drijverová Martina: Pohádky ze středověku (Brio)
Forman Matěj, Stránský Jiří: Povídačky pro moje slunce (Meander)
Franta Karel, Kubátová Marie: Pohádky poštovských panáčků (Amulet)
Franta Karel, Motlová Milada: Pohádky o Honzovi (Euromedia Group – Knižní klub)
Ježková Dagmar, Černík Michal: Za pohádkou pohádka pro kluky a děvčátka (Albatros)
Lovis Kateřina, Březinová Ivona: Kdo si se mnou bude hrát? (Axióma)
Neborová Anna, Pohanková Jana: Červený panáček (Brio)
Nikl Petr, Nikl Petr: Pohádky o Rybabě a Mořské duši (Meander)
Sivko Pavel, Wagnerová Magdalena: Modrá pohádka aneb Kachna namodro (Mladá fronta)
Skala Martina, Skala Martina: Strado a Varius (Brio)
Šmálec Petr, Morgenstern Christian: Ferda Páv a všelijaká zvířátka (Baobab)
Tichá Marie, Středa Ludvík: Kosí bratři a větrný kohout (Sid & Nero)
Wagnerová Denisa, Drijverová Martina: Skleněný les (Brio)
Wagnerová Dagmar, Motlová Milada: Zlatá brána (Amulat)

2003

Baránková Vlasta, Svěrák Zdeněk: Jaké je to asi v Čudu (Fragment)
Dvořáková Lucie, Lehečková Helena: Čertice Trucajda (Albatros)
Filčík Gabriel, Černík Michal: Knížka pro děti od dvou do pěti (Euromedia Group – Knižní klub)
Franta Karel, Žáček Jiří: Čertovská pohádka (Fragment)
Frantová-Frühaufová Eva, Šrut Pavel: Velká kniha českých pohádek (Readers Digest)
Fučíková Renáta, Fučíková Renáta: Evropské pohádky (Brio)
Horvát Juraj, Dvořák Jiří: Slepice a televize (Baobab)
Ježková Dagmar, Denková Melita: Pohádková zahrada (Euromedia Group – Knižní klub)
Ježková Dagmar, Drijverová Martina: národní pohádky pro malé děti (Sid & Nero)

Jiránek Vladimír, Šrut Pavel: Bob a Bobek v létajícím klobouku (Albatros)
Kremláček Josef, Hulpach Vladimír: Indiánské pohádky (Mladá fronta)
Mikulka Alois, Mikulka Alois: Lupiči a policajti (Doplňek)
Nikl Petr, Nikl Petr: O Rybabě a Mořské duši (Meander)
Podhůrská Markéta, Denková Melita: Sedmives aneb Růžová holčička (Euromedia Group – Knižní klub)
Skala Martina, Skala Martina: Strado a Varius aneb Setkání s Mozartem (Brio)
Skala Martina, Wagnerová Magdalena: Jablečňák (Brio)
Sopko Eugen, Drijverová Martina: Pohádky z hor (Hněvín)
Sopko Jiří, Havel Václav: Pižďuchové (Meander)
Sýkorová-Pekárková Eva, Bitnar Ivan: Kilo jablek pro krále (Mladá fronta)
Šaloun Jiří, Rudolf Čechura: jak Fík vyrostl (Albatros)
Šedivá Eva, Teisinger Pavel: Povídání o Sazinkovi (Mladá fronta)
Valoušek Chrudoš, Bellingerová Renata: O zlaté mrkvi (Baobab)

2004

Anlauf Lubomír, Wagnerová Magdalena: Pohádky z moře (Brio)
Anlauf Lubomír, Wagnerová Magdalena: Pohádky z vodních hlubin (Brio)
Batoušek Štěpán, Procházková Iva: Kam zmizela Rebarbora? (Mladá fronta)
Cihlář Michal, Janda Luděk / Kubeš Richard: Kvik pluje na jih (Labyrint)
Čapek Jindřich, Malý Miloš: Pohádky ledového větru (Brio)
Černický Jiří, Černický Jiří: O sasance (Meander)
Franta Karel, Václav Čtvrtek: Jak čert hledal díru do pekla (Albatros)
Kadlec Pavel, Kanajlo Kateřina: David, Nik a kouzelný klobouk (Meander)
Kuklovičová Michaela, Černá Olga: Kouzelná baterka (Baobab)
Miklínová Galina, Šrut Pavel: Verunka a kokosový dědek (Brio)
Neborová Anna, Neborová Anna: Oskar a Mimi (Brio)
Sivko Pavel, Wagnerová Magdalena: Strom s granátovými jablky (Brio)
Sivko Pavel, Wagnerová Magdalena: Pes moudřejší člověka (Plot)
Skala Martina, Skala Martina: Strado a Varius ve škole Johanna Sebastiana Bacha (Brio)
Smetana Zdeněk, Munkovi Alena a Jiří: Nová dobrodružství Štaflíka a Špagetky (Mladá fronta)
Souralová Veronika, Suralová Veronika: Jeden den v mraveništi (Mladá fronta)
Stoják Antonín, Nováková Zuzana: Hejkálek ze starého lesa (Blok)
Sýrová-Pekárková Eva, Březinová Ivona: Teta to plete (Albatros)
Šalamoun Jiří, Čechura Rudolf: Maxipes Fík na cestách (Albatros)
Tichá Marie, Středa Ludvík: Kosí bratři na výletech (Sid & Nero)

2005

Čech Pavel, Čech Pavel: O zahradě (Brio)
Čech Pavel, Čech Pavel: O Mráčkovi (Literární čajovna Suzanne Renaud)
Franta Karel, Cibulka Aleš: Kdyby čert na koze jezdil (Ostrov)
Franzová Olga, Ivona Březinová: Neotesánek (Albatros)
Hísek Jan, Fischerová Viola: Co vyprávěla dlouhá chvíle (Meander)
Horvát Juraj, Horvátová Tereza: Modrý tygr (Baobab)
Pavlátová Michaela, Pavlátová Michaela: Jakopes (Albatros)
Skala Martina, Skala Martina: Strado a Varius a léčka Rudého abbé (Brio)
Skala Martina, Wagnerová Magdalena: Žabina a spol. (Brio)

Skála František, Stanovský Vladislav: Jak chodil Kristuspan se svatým Petrem po světě (Karmelitánské nakladatelství)
Skálová Alžběta, Dvořák Jiří: Zpátky do Afriky (Baobab)
Staněk Dušislav, Šolmes Srazil Marek: Pohádky do postýlky (Dybbuk)
Šedivá Eva, Březinová Ivona: Bramborová Bára (Albatros)
Švec Michal, Čechura Rudolf: Dva ve fraku (Mladá fronta)
Zmatlíková Helena, Kubátová Marie: Bubáci z Krakonošova (Artur)

2006

Baránková Vlasta, Motlová Milada: Český špalíček pohádek, říkadel, hádanek, přísloví a písniček (Euromedia Group – Knižní klub)
Born Adolf, Bárta Václav: O zpěvném království a jiné muzikantské pohádky (Euromedia Group – Knižní klub)
Born Adolf, Franková Hermína: Čarodějnice bez koštěte (Albatros)
Franta Karel, Kubátová Marie: Veselé pohádky z muzikantské zahrádky (Kopecká)
Fučíková Renáta, Galová Irena: Tak se měj, divoženko! (Mladá fronta)
Goldflamová Štětinová Petra, Goldflam Arnošt: Tatínek 002 (Šťastný)
Chaloupek Jan, Bláhová Dagmar: Tiché moře vypráví (Vltavín)
Janíková Adéla, Aškenazy Ludvík: Pohádky čtyř větrů (Mladá fronta)
Kubáčková Petra, Kubáčková Petra: O andělovi, noční můře, statečném medvídkovi, hodném slonovi, opici a divoké huse (Baobab)
Kroupová Eva, Wagnerová Magdalena: Karel aneb Pohádka o našem deštníku (Dybbuk)
Lysková Jolana, Kubátová Marie: Pohádky lesního ticha (Mladá fronta)
Miklínová Galina, Malý Radek: František z kaštanu, Anežka ze slunečnic (Meander)
Nikl Petr, Nikl Petr: Lingvistické pohádky (Meander)
Pacák Jiřík, Cimický Jan: Vrch čajové konvice (Mladá fronta)
Petrová Jitka, Hlaváč Jan: Krtčí výlety (Baobab)
Prachatická Markéta, Procházková Iva: Myši patří do nebe (Albatros)
Sivko Pavel, Wagnerová Magdalena: Zrnko písku (Plot)
Skála František, Skála František: Jak cílek Lídu našel (Meander)
Volfová Eva, Horváthová Tereza: Kočička z kávové pěny (Baobab)
Ziková Šárka, Brycz Pavel: Kouzelný svět Gabriely (Meander)

2007

Born Adolf, Slabý Zdeněk K.: Nedokončené pohádky (Portál)
Born Adolf, Zavadová Kateřina: O psech (Albatros)
Čapek Jindra, Šrut Pavel: Pohádky bráška králíka (Euromedia Group - Knižní klub)
Čapek Jindra, Tomek Jiří: Perlová zahrada (Albatros)
Čančíková Darja, Míková Marka: Knihafoss (Baobab)
Čech Pavel, Čech Pavel: O klíči (Literární čajovna Suzanne Renaud)
Filčík Gabriel, Černík Michal: Pohádkové chvílky dětem do postýlky (Euromedia Group - Knižní klub)
Folprechtová Radka, Viewegh Michael: Krátké pohádky pro unavené rodiče (Druhé město)
Fučíková Renáta, Fučíková Renáta: Čínské pohádky (Brio)
Ježková Dagmar, Lehečková Helena: K čertu! (Albatros)
Kadlec Pavel, Vokurková Alexandra: O Čertíčkovi (Meander)
Klíč Petr, Kubátová Marie: Pohádky z měsíčkovy stříbrného zámku (Bor)

Kubašta Vojtěch, Hulpach Vladimír: Bylo nebylo (Euromedia Group – Knižní klub)
Kudláček Jan, Galová Irena: Žabka Žabetka (Mladá fronta)
Kukovičová Michaela, Hrnčič Pavel: Komínek a Budíček (Labyrint)
Marešová Jarmila, Žáček Jiří: Pohádkový tobogan (Albatros)
Nikl Petr, Nikl Petr: Zá hádky (Meander)
Nikl Petr, Nikl Petr: Jělěňovití (Meander)
Pohnerová Marta, Kubátová Marie: Lékárnické pohádky (M&V)
Plicková Edita, Lhotová Dagmar – Slabý Zdeněk K.: Pohádky, které přinesl vítr, aneb Pohádkový rok (Rubico)
Skála František, Skála František: Skutečný příběh Cílka a Lídy (Arbor vitae)
Skála Martina, Skálová Pavla: Malostranská psí zima (Albatros)
Skálová Alžběta, Černá Olga: Poklad starého brouka (Baobab)
Sýkorová-Pekárková Eva, Březinová Ivona: Teta to zase plete (Albatros)
Štefan Pavel, Wagnerová Magdalena: Záhada č. 28 (Havran)
Tichá Marie, Březinová Ivona: O Puclíkovi (Euromedia Group – Knižní klub)
Vhrsti, Vhrsti: Už se nebojím tmy (Mladá fronta)

2008

Baránková Vlasta, Motlová Milada: O Kubovi, Barušce a sedmi loupežnících (Euromedia Group – Knižní klub)
Korbelářová Andréa, Kahoun Jiří: Pro zvědavá ouška (Albatros)
Laštůvková Markéta, Komárková Martina: O pastelce bez barvy (Albatros)
Lomová Lucie, Lomová Lucie: Zlaté české pohádky (Práh)
Miklínová Galina, Šrut Pavel: Lichožrouti (Paseka)
Satrapová Marie, Fischerová Daniela: Pohádky z Větrné Lhoty (Albatros)
Skálová Alžběta, Brodecká Lenka: Pišťucha má problémy (Brod)
Sukdoláková Milada, Doskočilová Hana: O raráši Mlíkovi (Albatros)
Sýkorové-Pekárková Eva, Vokolek Václav: Obrazy ze Staré říše (Mladá fronta)
Stach Jiří, Uhlířová Lenka: Velká cesta Malého pána (Meander)
Šmalec Petr, Šimková Markéta: Zik a Cháta (Baobab)
Urbánková Dagmar, Urbánková Dagmar: Adam a koleno (Baobab)
Vhrsti, Vhrsti: Prázdniny v nebi (Mladá fronta)
Ziková Šárka, Brycz Pavel: Dětský zvěřinec (Albatros)

2009

Baránková Vlasta, Motlová Milada: Národní pohádky z Čech a Moravy (Euromedia Group – Knižní klub)
Čech Pavel, Čech Pavel: Tajemství ostrova za prkennou ohradou (Petrkov)
Dutková Dora, Dutka Edgar: Dvanáct nejkrásnějších pohádek (Mladá fronta)
Dvořáková Lucie, Nečas Ondřej S.: O princezně trochu zakleté (Mladá fronta)
Fencel Bohumil, Kahoun Jiří: O autech (Albatros)
Franta Karel, Nepil František: Co vyprávěla noc (Euromedia Group – Knižní klub)
Houf Ivo, Kahoun Jiří: Jak se mají včelí medvídci? (Albatros)
Klementová Zuzana, Doležalová Martina Tyna: Jitřenka a jezdec z druhého břehu (Albatros)
Kremláček Josef, Marek Jiří: Autopohádky (XYZ)
Podzimková Veronika, Bitnar Ivan: Bibiana píská na prsty (Meander)
Přenosilová Radana, Dvořák Jiří: Minimax a mravenec (Baobab)
Skála František, Šiktanc Karel: Hrad Svícen (Karolinum)

Skálová Alžběta, Černík Zbyněk: Malá medvědí knížka (Albatros)
Vybíralová Lenka, Provazníková Věra: Když na hrušce buchy zrály (Euromedia Group – Knižní klub)
Vydrová Markéta, Drijverová Martina: Zlobilky (Albatros)
Zich Jakub, Pilátová Markéta: Víla Vivivíla a stíny zvířat (Lidové noviny)

2010

Baránková Vlasta, Motlová Milada: Národní pohádky z Čech a Moravy (Euromedia Group – Knižní klub)
Fučíková Renáta, Fučíková Renáta: Keltské pohádky (Brio)
Kukovičová Michaela, Černá Olga: Jitka a kytka (Baobab)
Michalík Daniel, Pilátová Markéta: Kiko a tajemství papírového motýla (Meander)
Miklínová Galina, Šrut Pavel: Lichožrouti se vrací (Paseka)
Nikl Petr, Nikl Petr: Přes hádky (Meander)
Skala Martina, Skala Martina: Medvídek Kuma (Mladá fronta)
Skálová Alžběta, Skálová Alžběta: Pampe a Šinka (Arbor vitae)
Skálová Alžběta, Skálová Alžběta: Putování žabáka Filemona (Labyrint)
Urbánková Dagmar, Urbánková Dagmar: Chlebová Lhota (Baobab)